

Glasilo Mestne občine Ljubljana, letnik XXIV, številka 9, november 2019, ISSN 1318-797X

Ljubljana

4-11
Stoletnica
Univerze v Ljubljani

30-32
Šport
je za vse!

34-35
Oskrba
na domu

37-38
Odpadki:
nepogrešljivih 7

V Ljubljani se dogaja!

dr. Uroš Grilc, foto: Nik Rovan

Foto: arhiv MOL

Ljubljana je ima najboljše digitalne rešitve za turizem! V Helsinkih je v okviru projekta Evropska prestolnica pametnega turizma direktorica Turizma Ljubljana Petra Stušek prejela nagrado, za katero se je potegovalo 35 mest iz 17 držav EU. Žirija je pohvalila številne pametne rešitve, spletno stran z bogato vsebino in aplikacije – še posebej jih je navdušila aplikacija »Tap water« za lociranje pitnikov po mestu.

Foto: studio Artinfoto

Na Rožnik se iz Rožne doline odslej lahko odpravite po novi poti. Pot ob Gozdarskem inštitutu Slovenije vas bo ob vsakem vremenu prijazno popeljala skozi mestni gozd.

Vse skupaj se je pričelo že leta 2008, 17. oktober 2019 pa si bomo zapomnili kot dan, ko je bil položen temeljni kamen za izgradnjo švedskega pohištvenega velikana IKEA v BTC-ju. Najtežje pričakovana trgovina v Ljubljani bo vrata odprla čez približno leto dni.

Konec oktobra je Mestna občina Ljubljana odprla razširjeno pokopališče Polje. Nov poslovilni objekt, ploščad, urejeni park, nove površine za klasični in talni žarni pokop, kolumbarij ter prostori za raztros pepela, skupaj 1560 novih pokopnih mest, so ena večjih naložb v pokopališko infrastrukturo v zadnjih letih.

Glasbeno šolstvo in glasbena kultura sta v Ljubljani bogatejša za izjemno pridobitev. Prostori Konservatorija za glasbo in balet so povsem prenovljeni, Konservatorij pa je bogatejši za sodobno koncertno dvorano z vrhunsko akustiko in 168 sedeži. V duhu Plečnikove ureditve Vegove ulice kot kulturne osi je sedaj na ravni stehi baletne dvorane urejen zunanji kulturni ambient, ki bo uporabljan kot prostor za druženje in letne zunanje prireditve.

Foto: V. Hoffmann

Čudovito oktobrsko vreme je poskrbelo, da je bila vožnja s kolesom v mestu nad vse prijetna. Nič čudnega torej, da je sistem BickeLJ 22. oktobra zabeležil nov rekord: 6.387 izposoj koles v enem dnevu! Podatki o uporabi sistema BickeLJ sicer kažejo izjemno rast izposoj in aktivnih uporabnikov koles: septembra si je kolesa na 61 izposojevališčih izposodilo 110.700 uporabnikov, od 12. maja 2011, ko je občina vzpostavila sistem BickeLJ, pa je bilo izposojenih že več kot 6,6 milijona koles.

Reka bo leta 2020 Evropska prestolnica kulture, Ljubljana se poteguje za ta naziv v letu 2025. Mesti pri tem močno podpirata druga drugo. Župan Reke Vojko Obersnel in župan Ljubljane Zoran Jankovič sta tudi zato podpisala sporazum o sodelovanju Reke in Ljubljane na področju kulture.

Županovi dnevi odprtih vrat

Župan Zoran Jankovič ima vsak prvi torek v mesecu dan odprtih vrat, ko je v pritličju Mestne hiše, Mestni trg 1, med 14. in 20. uro osebno na voljo za pogovor z meščankami in meščani. Za pogovor se lahko prijavite po telefonu na Odsek za pobude meščanov, na telefonskih številkah 01/306 12 82 ali 01/306 10 65.

OBIŠČITE NAS TUDI NA

www.facebook.com/GlasiloLjubljana

Stoletnica Univerze v Ljubljani

Ljubljana – univerzitetno mesto	4
Stoletno sožitje univerze in mesta	6
Ljubljanski študentje in študentke o univerzi	6

Znameniti Ljubljančani

Baron, ki je zaznamoval Ljubljano	12
Ko je Ljubljančan poveljeval avstro-ogrskega vojnemu ladjevju	14
Ljubljančan: dr. Janko Kos	15

Kultura

Plaktivat. Plakat, ki spreminja družbo	16
35. festival LGBT filma	16
Magdalena Reiter: Conversation Pieces	17
Ljubljana in povodni mož	18
Središče za ilustracijo	18
Peter Škerl: cikel Ljubljana, Ivana	19
Intima mesta	20

Mesto literature

Kod se sprehaja kratka proza?	22
Pisana srajca Slavka Pregla	23
Za ljubitelje poezije	24
Branje je ves čas v modi!	24

Otroci v mestu

Ljubljanske glavce	25
O (ne)strpnosti, fantu, ki ne zna slovensko, in babici, ki se premika kot polž	26
Dobra šola – šola za življenje	26
V katero šolo, v kateri vrtec?	27
Moj sin bo olimpijski prvak	28
Gorniški krožek	28

Mestni študenti	29
-----------------	----

Šport

Razgibajmo Ljubljano	30
Vključevanje v družbo s športom	30
Šmarna gora za zahtevne izletnike	33

Oskrba na domu

Prijazno staranje doma	34
Nevidna oblika drugačnosti	36

Okolje

Nepogrešljivih 7, da bomo še naprej najboljši	37
Ljubljansko drevo leta 2019	39
Kam z invazivnimi rastlinami?	41

November za sladokusce	41
Delo Mestnega sveta	42
Napovednik dogodkov v ČS	42
Mestno zrcalo	46
Meritve okolja	47

Fotografija na naslovnici

Portreti ljubljanskih fac: dr. Janko Kos, foto: Miha Fras

Fotografija na strani 3

dr. Igor Papič, foto: Foto studio NORA

Ob stoletnici Univerze v Ljubljani

Najstarejša in največja visokošolska ter znanstvenoraziskovalna ustanova v Sloveniji, Univerza v Ljubljani, praznuje stoletnico delovanja, mesto Ljubljana pa dvajsetletnico naziva univerzitetno mesto. Gre za pomemben dvojni jubilej, ki v veliki meri odseva življenje študentov v najlepšem glavnem mestu.

“Vse najboljše, Univerza v Ljubljani!”

Prenekatero oko se z zanimanjem dnevno ustavi na pročelju nekdanjega Deželnega dvorca, današnjega rektorata Univerze v Ljubljani. V tej veličastni zgradbi je nekoč domoval kranjski deželni zbor, ki pa je z razpadom Avstro-Ogrske monarhije leta 1918 razpadel tudi sam. Deželni dvorec je tako leta 1919 postal sedež prve slovenske univerze – Univerze v Ljubljani. Glede na svojo zgodovinsko pomembnost je kulturni spomenik prve kategorije, zato je po stotih letih še vedno ohranjena stara podoba zgradbe. Ta spominja tudi na čase, ko študij ni bil nekaj tako samoumevnega kot danes.

Ideja o slovenski univerzi je bila sprva označena za nerealno, ko se je leta 1848 pojavila kot del slovenskega narodnega programa. Dobrih petdeset let kasneje, leta 1901, so o predlogu o slovenski univerzi razpravljali poslanci državnega zbora na Dunaju, pod katerega je takrat spadala Slovenija. »Čez sto let pridite spet s takim nujnim predlogom. Takrat bo morebiti mogoče ustanoviti slovensko univerzo. Potrebe, zlasti pa nujne potrebe, po mojem mnenju tudi tedaj ne bo,« je s predlogom o slovenski univerzi opravil poslanec dr. Josef Pommer. Slovencem ni bilo treba čakati sto let. Po razpadu Avstro-Ogrske monarhije je ideja o slovenski univerzi znova dobila zagon. Prizadevanja so bila tokrat uspešna. Aleksander Karađorđević, regent Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, je 23. julija 1919 podpisal Zakon o Univerzi Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani, današnji Univerzi v Ljubljani. Prvo predavanje v slovenskem jeziku je bilo v sredo, 3. decembra 1919. Ta dan zato velja za rojstni dan Univerze v Ljubljani.

Začetki Univerze v Ljubljani so bili skromni. Imela je pet ustanovnih članic – filozofsko, medicinsko, pravno, tehniško in teološko fakulteto. S kraljevo odločbo je bilo 31. avgusta 1919 imenovanih prvih 18 profesorjev. V prvem študijskem letu 1919/1920 je bilo na univerzo vpisanih 942 študentov, od tega 28 žensk in 914 moških. Kljub temu da so močno prevladovali moški, pa je bil prvi doktorski naziv podeljen ženski, kar je bila redkost tudi v evropskem merilu. Leta 1920 ga je prejela Ana Mayer za disertacijo z naslovom O učinkovanju formalina na škrob.

Danes se Univerza v Ljubljani uvršča med tri odstotke najboljših univerz na svetu. Je ena redkih, tudi v svetovnem merilu, ki nudi študij na vseh področjih – naravoslovje, družboslovje, humanistika, tehnika, medicina in umetnost. Šteje 23 fakultet in 3 umetniške akademije, ki v letošnjem študijskem letu nudijo znanje približno 36 tisoč študentom.

In za konec še pomemben podatek: študij na Univerzi v Ljubljani zaključi več kot polovica vseh diplomantov dodiplomskega študija v Sloveniji, več kot dve tretjini magistratov in specialistov ter več kot osemdeset odstotkov vseh doktorjev znanosti.

Vse najboljše, Univerza v Ljubljani, vse najboljše, moje mesto!

dr. Igor Papič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdajatelj: Mestni svet
Mestne občine Ljubljana,
Mestni trg 1. Zanj:
župan Zoran Jankovič.
Uredniški odbor: Marjan Sedmak (predsednik),
Urška Honzak, Ida Medved, mag. Verica Šenica Pavletič,
Lada Zei. Odgovorni urednik: dr. Uroš Grilc,
kontakt: 051/398 843,
glasilo.ljubljana@ljubljana.si.
Lektorica: Živa Čebulj,
Korektorica: Renata Vrčkovnik, Avtorica
logotipa: Petra Černe Oven, Studio ID,
Oblikovalska zasnova: Miljenko Licul. Naslov uredništva: Glasilo Ljubljana, Mestni trg 1, Ljubljana. Tisk: Salomon d. o. o., Grafična priprava: Lupa design. Naklada: 126.000 izvodov.
Natisnjeno na okolju prijaznem papirju. Glasilo brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Mestni občini Ljubljana.

Ljubljana – univerzitetno mesto

dr. Tanja Pihlar, foto: Željko Stevanić

Vse do marca prihodnjega leta se bo zvrstilo precejšnje število dogodkov, ki jih organizirajo vse članice Univerze v Ljubljani.

Ljubljana je tudi slovensko osrednje univerzitetno središče, saj tu domuje naša najstarejša in obenem največja univerza. Ustanovljena je bila po koncu prve svetovne vojne in razpadu habsburške monarhije v novi državi – Kraljevini SHS. Za njen rojstni dan štejemo 3. december 1919, ko je potekalo prvo predavanje v slovenskem jeziku na novi univerzi.

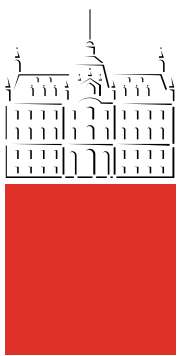
Letos bomo prav na ta dan zaznamovali tudi 20-letnico, odkar je bila Mestna občina Ljubljana uradno razglašena za univerzitetno mesto. Sporazum sta podpisala takratna županja Viktorija Potočnik ter takratni rektor prof. dr. Jože Mencinger.

Ustanovitev slovenske univerze

Po Gradivu za zgodovino univerze v letih 1919–1945 Metoda Mikuža je priprave na ustanovitev slovenske univerze vodila Vseučiliška komisija pri Narodni vladi,

ki so jo sestavljali predstavniki različnih društev. Komisijo, ki se je prvič sestala 5. decembra 1918, je vodil pravnik dr. Danilo Majaron. Sprva so predvidevali, da bo ustanovitev univerze potekala več let, zato so nameravali ustanoviti vzporedne stolice na fakultetah v Zagrebu in Beogradu s slovenskim učnim jezikom, na katerih bi habilitirani slovenski docenti predavali študentom, ki svojega študija niso mogli nadaljevati na avstrijskih univerzah, hkrati pa bi se na njih habilitirali slovenski znanstveniki. Toda pobuda profesorjev bogoslovja za

ustanovitev teološke fakultete v Ljubljani jih je spodbudila k temu, da so začeli razmišljati o takojšnji ustanovitvi univerze na domačih tleh. Sledili sta ji tudi pobudi tehnikov in zdravnikov za ustanovitev tehnične in medicinske fakultete v Ljubljani. Marca 1919 je beograjska vlada dovolila, da se nova univerza odpre že jeseni 1919. To je pospešilo priprave: Vseučiliška komisija je ustanovila podkomisije, ki so imele nalogo izdelati načrte za organizacijo in delo posameznih fakultet. Aprila 1919 je prispela iz Beograda novica, da je njena ustanovitev

Univerza v Ljubljani

začasno odložena. Vendar so kljub temu nadaljevali priprave – maja se je začel začasni tehnični visokošolski tečaj, ki je bil predhodnik tehnične fakultete.

16. julija je bil v Beogradu sprejet Zakon o Univerzi Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani, ki ga je 23. julija podpisal prestolonaslednik Aleksander Karađorđević. S tem je bila uradno ustanovljena prva slovenska univerza, ki jo je sestavljalo pet fakultet: teološka, filozofska, pravna, tehniška in medicinska (z le dvema semestroma).

Težavni začetki

Avgusta je regent z odločbo imenoval prve redne profesorje Univerze v Ljubljani. To so bili že uveljavljeni znanstveniki in pedagoški delavci, ki so do tedaj delovali na različnih tujih univerzah in drugih ustanovah. Konstituirali so univerzitetni svet kot najvišji organ univerze, ki je prevzel delo Vseučiliške komisije. 12. novembra je bil na njegovi prvi seji za prvega rektorja izvoljen matematik prof. dr. Josip Plemelj, izvoljeni so bili tudi dekani in prodekani posameznih fakultet, ki so konstituirali univerzitetno upravo.

Novoustanovljena univerza se je spopadala s številnimi težavami, od prostorskih in kadrovskih do vprašanja financiranja. Ker univerzitetnemu svetu ni uspelo pridobiti prostorov v Domobranski kasarni, je ljubljanska vlada ponudila Kranjski deželni dvorec, ki je postal osrednje univerzitetno poslopje in je to ostal do današnjih dni.

Prvo predavanje na Univerzi v Ljubljani je imel 3. decembra slovenist prof. dr. Fran Ramovš o zgodovinski slovnici slovenskega jezika. Na vseh fakultetah je bilo v študijskem letu 1919/1920 vpisanih 942 študentov, ki so bili večinoma moškega spola (97 %).

Univerza v Ljubljani danes

Od začetkov je univerza doživela vrsto organizacijskih in programskih sprememb. Danes vključuje 26 rednih članic – 23 fakultet in 3 umetniške akademije. Razvila se je v uveljavljeno pedagoško in znanstvenoraziskovalno ustanovo tudi v mednarodnem merilu. Že vrsto let se uvršča med najboljše univerze na svetu po različnih lestvicah – Šanghajski (ARWU), Timesovi in drugih.

Univerza v Ljubljani sodi tudi k našim največjim raziskovalnim ustanovam; njeni raziskovalci, ki dosegajo odlične rezultate, letos sodelujejo v 458 evropskih projektih in 660 projektih z gospodarstvom oz. uporabniki znanja. Na univerzi spodbujajo tudi mednarodno sodelovanje, povezani so s številnimi uglednimi tujimi univerzami, dejavni so v mednarodnih združenjih, koordinirajo tudi novo evropsko univerzitetno mrežo EUTOPIA.

Vizija Univerze v Ljubljani je biti »vedno bolj prepoznavna, mednarodno odprta in odlična raziskovalna univerza, ki nenehno ustvarjalno prispeva h kakovosti življenja«.

V jubilejnem letu

S katerimi izzivi se srečuje univerza danes? Rektor, prof. dr. Igor Papič, pravi: »Želimo si biti odlični. Živimo v globalnem svetu in se primerjamo z drugimi univerzami. Težko je tekmovati, če za to nimamo enakih pogojev. Nekatere univerze imajo stokrat več finančnih sredstev na študenta. Kljub temu smo uspešni, a ne moremo biti resnično vrhunski, ker smo omejeni z materialnimi zmožnostmi. Računam na to, da lahko izkoristimo druge potenciale, zlasti človeške. V mislih imam zlasti mlajšo generacijo, ker so najbolj ambiciozni in zagnani, če jih bomo znali ustrezno motivirati. To je naš skriti potencial.«

Letošnje jubilejno leto vidi zlasti kot priložnost, da se njene »članice kljub raznolikosti bolje povežejo med seboj in iščejo sinergije; da združujemo različna področja, tudi umetnost in znanost«. Poudaril je pomen in vlogo, ki jo je imela Univerza v Ljubljani v zadnjih stotih letih in že pred tem za razvoj slovenske družbe – »ne le znanosti, umetnosti, izobraževanja, ampak tudi za razvoj kulture in slovenskega jezika«.

Vse do marca prihodnjega leta, ko bodo praznovanje sklenili s prireditvijo Naslednjih 100 let, se bo zvrstilo precejšnje število dogodkov, ki jih organizirajo vse članice Univerze v Ljubljani. 3. decembra bo v Cankarjevem domu potekala osrednja Slavnostna akademija. Junija je Pošta Slovenije izdala jubilejno znamko, decembra pa bo Banka Slovenije izdala priložnostni kovanec.

Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani je postala svetovna prvakinja v mednarodnem pravu vesolja

24. oktobra je ekipa Pravne fakultete, študentki Katja Grünfeld in Iva Ramuš Cvetkovič ter študent tutor Rok Kljajič pod mentorstvom izr. prof. dr. Vasilke Sancin, na sedežu Ameriške vesoljske agencije (NASA) osvojila prvo mesto v svetovnem tekmovanju iz mednarodnega prava, in to pred trenutnimi sodniki Meddržavnega sodišča v Haagu.

IZBRANI OSREDNJI DOGODKI

- **RAZSTAVE ŠTUDENTOV V MALI GALERIIJ BANKE SLOVENIJE do 8. marca 2020**
- **PROSTOR ZNANJA do aprila 2020**
- **SLAVNOSTNA SEJA SENATA IN SLAVNOSTNA AKADEMIJA 3. december 2019**
- **UNIVERZITETNI GALA PLES 5. december 2019**
- **NASLEDNJIH 100 LET 5. junij 2020**

🌐 www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/100_let_ul

UNIVERZA V LJUBLJANI V ŠTEVILKAH

- Kar **5**-krat je spremenila ime: zadnje ime je dobila leta **1990**.
- Na čelu univerze se je do zdaj zvrstilo **43** rektorjev in **1** rektorica (prof. dr. Andreja Kocijančič, **41**. rektorica).
- V študijskem letu **2018/19** Univerzo v Ljubljani obiskuje **37.874** študentov (**60 %** žensk in **40 %** moških), od tega jih je **1923** vpisanih na podiplomsko stopnjo.
- Univerza ponuja **158** programov na dodiplomskem in **21** programov na podiplomskem študiju; študij zaključi več kot **50 %** diplomantov dodiplomskega študija in več kot **80 %** doktorjev znanosti.
- **1. doktorat** je bil **15. 7. 1920** podeljen Ani Mayer, **1. častni doktorat** pa leta **1929** Danilu Majaronu za zasluge pri ustanovitvi univerze.

LJUBLJANSKI ŠTUDENTJE IN ŠTUDENTKE O UNIVERZI

Jera Krečič, 1. letnik magisterija slovenistika, umetnostna zgodovina

Hvaležna sem, da imam univerzo v svojem domačem mestu, saj vem, da se po gimnaziji (še) nisem počutila dovolj zrelo oditi v tujino in zapustiti dom. S svojim študijem sem zadovoljna zato, ker sem se naučila samostojno iz danega črpati največ. Dal mi je dovolj širine in samozavesti, da postajam zrela in odgovorna oseba. In to je bil tudi moj namen.

Tomaž Rode, 3. letnik, finančna matematika

Odločitev za študij na Univerzi v Ljubljani je bila zame nekaj povsem samoumevnega, kot je bila verjetno za marsikoga, ki živi v okolici Ljubljane. UL velja za najboljšo univerzo v Sloveniji, bližina domu pa je bila dodaten razlog, da se nisem preveč resno poglobljajal v študijske programe drugod. Enostavnost odločitve zanj se mi zdi dober pokazatelj, da UL dobro opravlja svojo vlogo in nudi študentom raznolike, kvalitetne in dostopne programe v slovenščini. Ravno zato ker je tako bistvenega pomena za svojo okolico, je v javnosti veliko mnenj in idej o tem, kako bi lahko bila UL še boljša. Jaz sem s študijem finančne matematike na FMF zelo zadovoljen, drugih študijev pa, moram priznati, skoraj ne poznam. Morda je torej v večjem sodelovanju med fakultetami možnost za napredek, toda to je samo mnenje enega od več kot 37 tisočih študentov, ki se povrh vsega na vse skupaj zelo malo spozna.

Stoletno sožitje

dr. David Petelin

Foto: Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani
Deželni dvorec v devetdesetih, pred prenovo

Prostorski razvoj Univerze v Ljubljani je vse od njenega nastanka leta 1919 organsko vraščen v urbanizem Ljubljane. Univerza že od same ustanovitve svoje prostorske potrebe rešuje v skladu s finančnimi možnostmi in naklonjenostjo oblasti, torej brez kontinuiranega urbanističnega koncepta.

Že v času ustanavljanja so v poletnih mesecih leta 1919 iskali dovolj primerno in reprezentativno zgradbo ter premišljevali, da bi bila univerza v prostorih Domobranske vojašnice na Roški cesti. Toda jugoslovanska kraljeva vojska tega objekta ni želela izprazniti. Enako je bilo s predlogom Belgijske kasarne na današnji Metelkovi.

Težave s primernimi prostori je rešila šele vlada s podelitvijo dela stavbe Deželnega dvorca (arhitektov Hráskega in Hudetza, 1902) na Kongresnem trgu. V drugo nadstropje Deželnega dvorca se je preselilo vodstvo univerze s pravno (pravoslovno) in filozofsko (modroslovno) fakulteto. Teološka (bogoslovna) fakulteta se je vselila v semenišče in Alojzijevišče (dijaški dom), nepopolna

dveletna medicinska (zdravniška) fakulteta pa je dobila prostor v pritlični prosekuri Deželne bolnišnice (raztelesovalnica) s 4 sobami, 2 obdukcijiskima prostoroma in mrtvašnico. Tehniška fakulteta je jeseni 1919 v Realki dobila nekaj sob in v kletnih prostorih uredila Kemijski inštitut. Iste leto je univerza dobila tudi Botanični vrt nekdanje Dežele Kranjske v trajno last.

univerze in mesta

marca 1921 izdala odlok, po katerem je poslopje Deželnega dvorca postalo državna last in takoj prešlo v brezplačno uporabo univerze. Stavba Deželnega dvorca je postala prepoznaven simbol univerze, mesta Ljubljane in države.

Neuresničen Plečnikov kampus

Sredi dvajsetih let je univerza premišljevala o grajeni univerzitetni infrastrukturi na enem mestu, v ta namen pa so bili Kozlerji pripravljene prodati Cekinov grad s posestvom ob robu Tivolija. Toda hkrati je lobiral tudi klub Ilirija, da bi ta del mesta preuredili za športne namene. V študijskem letu 1924/25 je univerza sicer dobila 4 milijone dinarjev sredstev, vendar zaradi previsoke cene zemljišča parcele niso mogli kupiti. Na podlagi namer je leta 1927 Plečnik celo izrisal prvi urbanistični načrt univerze, ki je predvidel gradnjo univerzitetnega kampusa v Tivoliju, ki je bil idealen zaradi bližine mestnega središča in možnosti prostorske širitve proti Šiški in Gorenjskemu kolodvoru. Kampus bi se nahajal pod Cekinovim gradom, ta pa bi postal njegov reprezentativni monumentalni objekt. V ospredju je bil zasnovan širok univerzitetni drevored, ki bi se navezal na okrogli park ob Jakopičevem sprehajališču. V kampusu bi zrastle novi botanični vrt, Narodna galerija, Dom akademikov in stavba s pedagoško-raziskovalnimi prostori. Namesto univerzitetnih zgradb je od petdesetih let naprej zlagoma rasla športna infrastruktura (kotalkališče, hala Tivoli, bazen in druga igrišča).

Predvojna prostorska stiska
Beograjska vlada in vladajoče stranke so univerzi namenjale premajhna finančna sredstva, da bi lahko kupila ali zgradila

nova poslopja, zato so se v reševanje prostorske stiske aktivno vključevali tako profesorji kot študentje. Leta 1927 je uspelo univerzi pridobiti Dečji dom za rudarski oddelek, maja 1936 so za bogoslovce gradili po Plečnikovih načrtih monumentalno Baragovo semenišče za Bežigradom, ki pa je ostalo nedokončano. Leta 1933 sta kemik dr. Maks Samec in arhitekt Ivan Vurnik načrtovala Kemijski inštitut na Mirju, sprva kot enonadstropni prizidek k Stari tehniki, kasneje pa trinadstropno stavbo ob Rimskem zidu. Leta 1938 je uspelo študentom v okviru Akademске akcije doseči, da je pristojno ministrstvo v začetku leta 1938 odobrilo kredit za prvo fazo gradnje. V naslednjem letu je bil postavljen betonski skelet, stavba pa je bila dokončana leta 1949. Leta 1937 so na Aškerčevi začeli graditi modernistično stavbo za strojništvo in metalurgijo (arh. Tomažič), ki je bila do začetka druge svetovne vojne v grobem dograjena, vendar nedokončana. Stavba je oblikovana v strogem konstrukcijskem in oblikovnem redu, ki se navzven izraža s profilirano fasadno mrežo ter ima dva vzporedna trakta (enega s kupolo), ki ju ločuje dvorišče. Leta 1941 je bila končana velika Plečnikova Univerzitetna knjižnica, kamor se je preselila večina seminarjev za humanistične vede Filozofske fakultete.

Ravnikarjev prostorski načrt

Univerza je od ustanovitve predstavljala aktivni člen razvoja mestnega središča, zato so po drugi svetovni vojni sprejeli sklep, da ostane tam, kjer je, in da se gradnja novih univerzitetnih objektov usmeri v južni del Ljubljane. Univerza je dobila Ravnikarjev

Jernej Rodič, 2. letnik magistrskega študija športne vzgoje na Fakulteti za šport

V času študija sem še v večji meri utrdil željo po poklicu, za katerega se izobražujem. Ravno ta želja in pa dejstvo, da je fakulteta v mojem domačem kraju, je bilo glavno vodilo k vpisu na Univerzo v Ljubljani, na Fakulteto za šport. S študijem želim doseči stopnjo izobrazbe, znanje in izkušnje, ki bi mi omogočile kvalitetno delo in opravljanje poklica. Zavedam se, da imamo na Univerzi v Ljubljani dobre pogoje in kvalitetne študijske programe. Vendar verjamem, da se lahko Univerza v Ljubljani ne samo uvršča v sam vrh, temveč po njem tudi poseže, še z večjo predanostjo, rešitvami, ki bi izboljšale pogoje vsem članom univerze in kvalitetnim kadrom, ki bi navdihovali mlajše generacije. Želim, da uspešnost v primerjavi z ostalimi univerzami ne bi uspavala tega napredka in želje po še večji odličnosti.

Fakulteta za šport mi je skozi leta študija mnogo ponudila in mnogo dala. V vseh pogledih pa je oblikovala moje življenje. Vesel in ponosen sem, da sem lahko del te družine in lahko ob ljudeh, ki me navdihujejo, ustvarjam prihodnost, ki si jo želim.

Stara tehnika – prva univerzitetna novogradnja

Ker so bila že leta 1920 odpovedana predavanja na Tehnični srednji šoli na Aškerčevi cesti, je Tehniška fakulteta že avgusta istega leta pričela s prispevki bank in industrije graditi lastno stavbo po načrtih Jožeta Plečnika. Kasneje so rumeno enonadstropnico poimenovali Stara tehnika, ki je nad vhom leta 1935 dobila kip Genija (kiparja Zajca), od leta 1960 pa v njej domujejo prostori za farmacijo. Leta 1920 je bila končana prenova Alojzijevišča, leto kasneje pa že zgrajena prva stavba medicinske fakultete na Zaloški 4 (Anatomski inštitut, arhitekt je bil Vurnik), kjer se je z vsemi inštituti stiskala do leta 1939. Centralna vlada je 17.

Grega Vauhnik, absolvent po magisteriju na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

Ker prihajam z gorenjskega konca, poleg tega pa sem že srednjo šolo obiskoval v Ljubljani, je bila Univerza v Ljubljani zame samoumevna izbira. O alternativah nisem

niti razmišljal. Dokaj hitro sem se tudi odločil, da je Pravna fakulteta prava izbira zame, saj me zanimata politika in kar sem takrat mislil, da pravo je, poleg tega pa sem na stvar gledal tudi iz praktičnega vidika. Pravniki naj bi namreč bili precej zaposljivi. Nikoli mi ni bilo žal. Na fakulteti sem pridobil ogromno znanja iz skoraj vseh pravnih panog, čeprav bi si včasih želel malo manj golega reproduciranja pridobljenega znanja in malo več dejanskega uporabljanja prava. Zdi se mi, da sem pridobil dobro podlago za to, da bom lahko svoje znanje nadgradil na področju, na katerem se bom zaposlil. Izpostavil bi tudi program Erasmus, ki študentom omogoča, da pridobijo širino na svojem strokovnem področju. Izmenjava je bila namreč verjetno moja najbolj dragocena izkušnja v študentskih letih.

Eva Žgajner, 1. letnik podiplomskega študija etnologije in kulturne antropologije, Filozofska fakulteta

Do sedaj sem bila vpisana že na štiri različne programe treh različnih oddelkov. S študijem v nekaterih pogledih nisem bila najbolj zadovoljna;

imela sem ogromno dobrih predavateljev, strokovnjakov na svojem področju, so bili pa njihovi pristopi do dela zelo različni. Motivacija za vpis na univerzo je bila seveda ta, da naj bi univerzitetna izobrazba nudila možnosti zaposlitve na področjih, ki me zanimajo. Čeprav so starejši znanci redko zaposleni znotraj svoje stroke in pogosto poudarjajo, da so se šele v službi zares naučili delati, diploma vseeno pomeni neko varnost ... če se zaposliš v javnem sektorju, pa so od stopnje izobrazbe odvisni tudi tvoji dohodki. Kljub temu me veseli, da sem del postsocialistične družbe, ki ji je uspelo ohraniti zavedanje, da je brezplačno šolstvo zelo pomembna pravica vsakega posameznika. Sama pa namesto ponosa, da sem del Univerze v Ljubljani, čutim bolj nekakšno olajšanje, ker ob vseh težavah, ki jih imamo v državi, vsaj še ne jemljemo kreditov, da bi se lahko šolali.

Foto: Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani.

Poslopje Stare tehnike, kjer je danes Fakulteta za farmacijo

prostorski program (1949), ki je obsegal območje med Vičem in Prulami, Kongresnim trgom in Trnovim, v bližini pa tudi lokacijo za gradnjo študentskega naselja. V njegovem seminarju je nastala vrsta predlogov, ki so bili sčasoma bolj ali manj uresničeni.

Stihijska gradnja

Nove univerzitetne stavbe so zgradili s skromnimi sredstvi in takratnimi izvedbenimi možnostmi. Fakultete in oddelki so se morali boriti za materialno osnovo in iskati najboljše rešitve. Tudi po vojni je bila gradnja univerzitetnih objektov nenačrtna, stavbe pa so zrastle tam, kjer je bilo mogoče. Z naraščanjem števila študentov, z obsežnim znanstvenim in razvojnim delom se je kazalo stalno pomanjkanje prostorov. Vse do konca štiridesetih let je v arhitekturi prevladovala tradicionalistična oblikovalska manira, v petdesetih in šestdesetih letih pa je obveljala ob graditvi novih fakultet in inštitutov šablonska zasnova večetažne gmote s koridorskim tlorisom in fasado, ki razkazuje konstrukcijo. V sedemdesetih letih pa se je dokončno potrdil policentrični urbanistični razvoj univerze s šestimi univerzitetnimi središči: centralni, biotehniški, družboslovni, medicinski, tehniški in športni.

Medicina in stomatologija

Po vojni je postala medicinska fakulteta popolna, poleg nje pa so ustanovili še stomatološko kliniko. Bila je tudi prva fakulteta, ki je dobila povsem nove

prostore, saj je že junija 1945 prevzela zdravstvene zavode na območju Splošne bolnice ter vanje naselila klinike in inštitute. Z vključitvijo v zdravstveni resor in prevzemom ljubljanske bolnišnice je postala odgovorna tudi za vse bolnišnično zdravljenje. Mestna oblast je upravi fakultete podarila tudi Šentpetersko vojašnico, začasna rešitev pa je postala sedež dekanata, petih inštitutov in knjižnice. Po letu 1945 sta se za nekaj let od univerze odcepili tehniška in medicinska fakulteta, slednja se je podredila neposredno zveznemu ministrstvu za narodno zdravje. Leta 1949 je bila fakulteta preoblikovana v samostojno višjo šolo, znotraj nje pa je bila ustanovljena Stomatološka fakulteta, ki je prevzela inventar Stomatološke klinike. V letu 1954, ko je medicinska fakulteta spet postala članica univerze, je bil vseljen vzhodni prizidek Oddelka za stomatologijo, šele leta 1987 pa je po 14 letih gradnje dobila lastno zgradbo na Korytkovi ulici (arh. Ažman). Medicinska fakulteta je smiselno postavljena v kompleks bolnišničnega mesta in se povezuje z osrednjo bolnišnico, Univerzitetnim kliničnim centrom Ljubljana.

Tehniške fakultete

V prvem obdobju so prenovili in dokončali predvojna dela na Aškerčevi. Poslopje strojnega oddelka je bilo dokončano leta 1946, dve leti kasneje pa še rudarski odderek in deloma metalurški inštitut, ki sta bila od osvoboditve začasno nameščena v poslopju Srednje tehniške šole. Leta

1947 je univerza začela graditi novo poslopje za metalurški inštitut (1950), ki naj bi opravljal raziskave za jugoslovansko metalurgijo in hkrati služil metalurški šoli (1954). Po Plečnikovih načrtih je bila leta 1948 prenovljena Wagnerjeva klasicistična osnovna šola na Grabnu, v katero se je preselil oddelek za arhitekturo in učilnice za splošne predmete. Gradbeni oddelek je deloval v posloju Stare tehnike, njegov vodogradbeni odsek pa si je leta 1948 zgradil pozno klasicistični stavbni kompleks na Hajdrihovi ulici (arh. Valentinčič).

Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo je leta 1969 za gradbeni in geodetski oddelek dobila nov objekt na Jamovi ulici, ki je oblikovan kot preprost podolgovat blok, dvignjen nad nivo ulice na betonskih arkadah pritličja in je konstrukcijsko razpoznaven sklop v opusu arhitekta Edvarda Ravnikarja. Novembra 1949 je bila pri rektoratu Tehniške visoke šole odprta Centralna tehniška knjižnica (CTK), ki se je naslednje leto že preselila v vilo na Prešernovo cesto. Leta 1960 je knjižnica postala samostojen zavod, v času gradnje Ravnikarjevega Trga revolucije je bila zanjo tam predvidena celo novogradnja, a je ves kompleks zavrla gospodarska kriza sredi šestdesetih let. Svoje današnje prostore je dobila šele leta 1994 na Trgu republike 3, a tudi to naj bi bila le začasna rešitev. Leta 1953 se je Fizikalni inštitut izselil s sedeža univerze v novo zgrajeni paviljon na Jadransko ulico ob Jožef Štefanu (Peterlinov paviljon). Po mnogih začasnih rešitvah je Inštitut za elektroniko leta 1957 dočkal nove prostore, v katerih je dobil prostor tudi oddelek za elektroniko. Leta 1958 je bila

dograjena velika predavalnica ob Tržaški cesti, leta 1964 pa je bila ob njej vseljiva sodobna stavba za energetiko. Nadaljnji prostorski problem je rešila selitev v novi prizidek k stavbi leta 1972. Fakulteta za strojništvo je nove prostore dobila leta 1971 z Ravnikarjevo dozidavo ob stari stavbi na Aškerčevi cesti.

Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo je imela leta 1960 po novem zakonu 11 oddelkov in le za posamezne oddelke so zgradili nove predavalnice in laboratorije: leta 1946 obnova prostorov v Realki, leta 1949 dokončanje oddelka za kemijo na Murnikovi, leta 1958 oddelek za astronomijo na Golovcu, leta 1969 oddelek za matematiko in fiziko ter leta 1973 oddelek za matematiko. Fakultetni center je dobil prostore na Jadranski cesti. Leta 1967 se je v prostore Kemijskega inštituta Borisa Kidriča na Hajdrihovi ulici preselila Katedra za organsko kemijsko tehnologijo. Leta 1961 se je v modernistično Rohrmanovo stavbo namesto kemije in CTK iz NUK-a preselila Filozofska fakulteta, ki v nizu tehniških fakultet na Aškerčevi cesti predstavlja tujek.

Naravoslovje

Maja 1947 je bila ustanovljena Agronomska fakulteta, ki se je v naslednjih letih z novimi oddelki večkrat preimenovala. Prostore je dobila v dveh lesenih provizorijih za glavnim poslojem Kmetijskega inštituta. Leta 1951 je dobila poslopje stare Finančne direkcije na Krekovem trgu. V začetku šestdesetih let je skladno z Ravnikarjevim prostorskim načrtom nastal zametek višjega naravoslovno-tehniškega centra oziroma zgostitev biotehniškega središča ob Glinščici. Leta 1961 so zgradili gozdarski oddelek Biotehniške fakultete. Dva agronomska paviljona sta bila končana leta 1965, dve leti kasneje pa so študij živinoreje umestili v Groblje na Rodici pri Domžalah. Oktobra 1968 je bil odprt objekt oddelka za agronomijo in živilsko-tehnološkega oddelka. Oddelek za veterino se je leta 1959 preselil v Centralne veterinarske bolnice v Mestni log, leta 1960 pa je stekla gradnja poslopj na Gerbičevi ulici. Leto za tem je bila na Snežniški ulici zgrajena nova stavba oddelka in inštituta za tekstilno industrijo (arh. Didek). Leta 1988 je Biotehniška fakulteta prodala prostore na Krekovem trgu in v dveh letih zgradila južni prizidek na Jamnikarjevi. Leta 1990 je Veterinarska fakulteta postala samostojna članica univerze.

Družboslovno središče za Bežigradom

Leta 1946 je bila ustanovljena Gospodarska fakulteta v nekdanjem Trgovskem domu na Gregorčičevi ulici 27, ki je zaradi vse večjega števila študentov izvajala predavanja tudi

Rok Vahter,
2. letnik
podiplomskega
študija
anglistike in
sociologije
kulture,
Filozofska
fakulteta

Eden pomembnejših razlogov, ki me je pripeljal do študija v Ljubljani, je tesna prepletenost mesta z univerzo. Občasno postane jasno, tudi na globoko žalost nas študentov, da se Univerzi v Ljubljani pravzaprav sploh ne da izogniti. Zaradi nje se mesto obrača kot demografski in intelektualni kotel in za vse prebivalce predstavlja osrednji prostor, kjer se iz gole radovednosti sploh še lahko srečujeta želja po vedenju in domišljija. To razpoloženje je najpomembnejša stvar, ki je, poleg vseh leksikonskih vnosov, ostala za mano.

Zahtevnost študija se običajno vrne z rezultati, in čeprav se mestoma zdi, da se nikoli nič ne naučimo, se študentje vseeno bolj ali manj spretno, in zagotovo bolj združeni, spotikamo po poteh, ki nam jih študij (in življenje) polagata pod nogo.

Tjaša Lea Kosmatin,
dodiplomski
študij
družboslovne
informatike,
Fakulteta za
družbene vede

Motivacija za vpis na univerzo so bile seveda v prvi vrsti karijerne možnosti po končanem univerzitetnem programu. Prav tako je bilo za izbiro ravno ljubljanske univerze odločilno dejstvo, da ta ponuja širok spekter različnih izobraževalnih programov, ki jih tako v Sloveniji kot v tujini štejemo med kakovostne. Čeprav sem do sedaj s kvaliteto študija zadovoljna, bom bolj podrobno oceno lahko podala po končanem študiju ... Biti del Univerze v Ljubljani pa mi ne pomeni zgolj biti del te izobraževalne ustanove, ampak predvsem tudi del skupnosti študentov, profesorjev in raziskovalcev, ki soustvarjajo delovno silo prihodnjih desetletij tako na slovenskih kot tujih tleh.

Anja Prusnik, 1.
letnik podiplomskega študija oblike govora, AGRFT

Na magistrski študij sem se vpisala z željo po pridobivanju poglobljenega znanja in veščin, možnosti mreženja in mednarodnega povezovanja ter ustvarjanja skupnosti mladih ustvarjalcev, ki bi dolgoročno in kvalitetno delovala. Upoštevač, da je za mano komaj prvi mesec magistrskega študija, težko ocenim, a vendarle lahko rečem, da so profesorji strokovni, pripravljeni na naša vprašanja in ubirajo individualen pristop. Univerza prav tako nudi lepo število mednarodnih povezovanj in izmenjav ter obštudijskih dejavnosti (društva, festivali, okrogle mize, simpoziji, debate itd.). Pravzaprav zelo redko pomislim, da danes še vedno obstajajo družbe, kjer možnost izobrazbe ni samoumevna. Prav tako pa se zavedam tudi dejstva, da prav iz slovenskega prostora prihajajo vrhunski strokovnjaki iz različnih strokovnih področij. Upoštevač oboje, me veseli, da imamo v našem prostoru oboje: možnost pridobivanja univerzitetne izobrazbe in univerzo, ki je kvalitetna v svetovnem merilu.

na drugih fakultetah. Zaradi prostorske stiske so ji obljubili prostore Izvršnega sveta, ki bi se moral preseliti v eno izmed dveh Ravnikarjevih stolpnice na Trgu revolucije. Ker se to ni zgodilo, si je fakulteta sama našla zemljišče in leta 1976 postavila novo Ekonomsko fakulteto Borisa Kidriča ob Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Ta je nastala leta 1961 kot Visoka šola za politične vede, leta 1970 pa se je priključila univerzi. S tem so povezani tudi začetki novega univerzitetnega Družboslovnega centra za Bežigradom, ki je prvotno predvideval ambiciozno gradnjo objektov še za Marksistični center, vojne komande mesta, samski dom, dom JNA, vojno gimnazijo, športni park, srednjo gradbeno šolo, Inštitut za sociologijo in filozofijo, Inštitut za ekonomske raziskave, Center za proučevanje odnosov z deželami v razvoju ter Mednarodni center za upravljanje podjetij v družbeni lasti. Ob tem so načrtovali celovit kompleks z nastanitveno kapaciteto, gostinsko ponudbo, športno-rekreacijsko infrastrukturo, zdravstveno ambulanto, klubskimi prostori in parkirišči. Nazadnje se je leta 1983 na Kardeljevo ploščad vselila Pedagoška akademija, ki je sprva gostovala v gimnaziji na Šubičevi in v Stiškem dvorcu.

Nove članice

Sredi sedemdesetih let se je univerzi priključilo 10 novih članic, ki so deloma že imele svoje lastne stavbe. Leta 1960 se je v novo stavbo vselila Višja šola za socialne delavce, naslednje leto pa Višja upravna šola in Višja šola za zdravstvene delavce na Zdravstveni poti. Vse do leta 1964 je Visoka šola za telesno kulturo domovala v stavbi Partizan Tabor, nato pa se je preselila v novogradnjo ob gradu Kodeljevo. Akademija za glasbo je delovala v Glasbeni matici, dokler se ni leta 1985 preselila v stiški dvorec. AGRFT (akademija za igralsko umetnost, 1945) je po vojni delovala v Dukičevem bloku, leta 1949 pa se je preselila v del nacionaliziranega samostana na Nazorjevi ulici. ALUO (akademija za upodabljačo umetnost, 1945) je imela prostore najprej v nekdanji licejski knjižnici v Poljanski gimnaziji, v nekdanjo

osnovno šolo Vrtača na Erjavčevi cesti pa se je preselila leta 1959. Leta 1961 se je pričela adaptacija starega in gradnja novega trakta po načrtih arhitekta Vinka Glanza.

Po osamosvojitvi

V obdobju samostojne Republike Slovenije je tudi v prostorskem razvoju univerze zavel nov gradbeni val. Po ponovni vključitvi Teološke fakultete v sklop univerze je tudi ta dobila nove prostore. Prej raztreseni oddelki so pristali v stavbi nekdanje Finančne direkcije na Krekovem trgu, kjer so bili vmes tudi prostori Biotehniške fakultete. Od leta 1992 tako v sklopu stavb med Poljansko cesto in Krekovim trgom delujejo Teološka fakulteta s knjižnico, založba Družina in Nadškofijski arhiv. Oddelek za arhitekturo je že leta 1974 neuspešno premišljal o gradnji nove stavbe pri Trnovski cerkvi ob Gradaščici in sredi osemdesetih je bil razpisan arhitekturni natečaj za prizidek, ki je bil uresničen šele leta 1996. Postmodernistični prizidek z betonskimi kolonadami k Fakulteti za arhitekturo (arh. Florjančič) sledi nekdanji Plečnikovi zamisli o dozidavi dveh simetričnih prizidkov ob straneh stare stavbe. Leta 1999 je bil zgrajen prizidek Fakultete za družbene vede in nova stavba Fakultete za upravo, Fakulteta za šport pa je tega leta dobila 25-metrski bazen. Februarja 2000 je za potrebe Fakultete za farmacijo po zapletih in prekinitvah zaradi pomislov o upravičenosti nadomestne gradnje zrasel raven štirinadstropni prizidek (arh. Kolenc) z visečimi rjavordečimi opečnimi ploščami za Staro tehniko med zgradbama Fakultete za kemijo in kemijske tehnologije ter tekstilnega oddelka Naravoslovno-tehniške fakultete. Pravna fakulteta se je kot zadnja iz Deželnega dvorca preselila leta 2001 v zgledno prenovljeno secesijsko Katoliško tiskarno na Poljanskem nasipu (arh. Mlakar).

Vse do danes pa ni rešeno vprašanje umetniških akademij. Že leta 1946 se je porodila zamisel rektorjem treh akademij, da bi umetniško izobraževanje potekalo v skupni zgradbi akademij sredi krakovskih vrtov, šele leta 2005

pa je bil izpeljan arhitekturni in urbanistični natečaj za gradnjo umetniških akademij ob Roški cesti, ki ga je prekinila gospodarska kriza. Zato se je leta 2014 Akademija za gledališče, radio, film in televizijo v večjem delu preselila v nove prostore na Trubarjevi cesti, večdesetletne prostorske probleme Akademije za glasbo pa bosta rešili prenova Kazine in gradnja prizidka Kazini na Južnem trgu. Leta 2005 je bil zgrajen južni trakt Zdravstvene fakultete. Namesto stolpnice študentskega doma, ki je bila potresno ogrožena, je bila leta 2006 končana nadomestna gradnja Fakultete za družbene vede, istega leta je bila dokončana adaptacija Fakultete za matematiko in fiziko na Jadranski, iz prostorov Filozofske fakultete pa je bil na Privoz preseljen del oddelka za geologijo-paleontologijo. Leta 2006 je bil dograjen Oddelek za matematiko, za katerega je biro Bevk Perović celo prejel prestižno nagrado za mlade arhitekta Mies van der Rohe. Leta 2010 je bil zgrajen vzhodni trakt Biotehniške fakultete na Jamnikarjevi, kamor so se vselili Centralna biotehniška knjižnica, velika reprezentančna predavalnica in dekanat (arh. Krušec in Krušec). Stavba se uspešno kompozicijsko navezuje na obstoječi objekt na nivoju zasnove fasadnega ovoja. Po desetletju naporov so leta 2014 ob Biotehniškem središču odprli nov niz stavb Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, ki je v funkcionalni povezavi s stavbo Fakultete za računalništvo in informatiko. Obe fakulteti imata skupno veliko predavalnico, knjižnico s čitalnico in restavracijo (arh. Kolenc, Marinčič in Švigelj Černigoj). Vse od 80-ih let prejšnjega stoletja potekajo priprave za novo Narodno in univerzitetno knjižnico, katere izgradnjo na Emonski cesti že težko pričakujejo tako študentje in profesorji kot meščani Ljubljane.

Študentski domovi

V prvih letih ustanovitve univerze do druge svetovne vojne so študenti bivali v zelo raznolikih in večinoma nenamensko zgrajenih stavbah: rezidenca Stiškega samostana (Dom Ivana Mojzerja) na Poljanski, Baragovo semenišče (Akademski kolegij), Dom Otona Župančiča,

Frančiškanski samostan na Viču (Dom na Viču), Akademski kolegij na Kolodvorski (Dom vojnih študentov), Oražnov dom na Wolfovi in dependansa na Rakovniku, ki ju je v oporoki zapustil leta 1921 umrli zdravnik, sokol in mecen dr. Ivan Oražen.

Po letu 1945 je državna oblast začela sistematično skrbeti za štipendije in urejati nove lokacije za študentske domove, kjer so bili študentom omogočeni nemoten študij, bivanje, prehrana in druge dejavnosti. Odprli so Dom aktivistov na Poljanski cesti, Študentski dom na Vodnikovih ulici in Dom Lola Ribarja na Zvonarski ulici. Leta 1949 je zrasla prva stolpnica študentskih domov v Rožni dolini, v katero so naselili študente, ki niso imeli stalnega prebivališča v Ljubljani. Najstarejše slovensko študentsko naselje je ustanovilo ministrstvo za prosveto, ki je do leta 1954 po načrtih arhitekta Ravnikarja tudi s pomočjo prostovoljnega dela študentov zgradilo prvih pet domov s 1.235 ležišči. Sprva so bile v domovih dvoposteljne sobe s skupnimi sanitarijami in manjšim skupnim prostorom, kasneje pa so vsakemu nadstropju dodali skupno kuhinjo, v pritličjih sobo s televizijo ter stanovanje za hišnika. Leta 1957 so zgradili študentsko menzo z barom (arh. Štrukelj).

Za študente je bilo ustanovljeno tudi več menz. Centralna študentska menza je bila na Trgu revolucije v bivši Kazini, medicinska menza v bivši šempetrski vojašnici, menze so bile tudi v Savski koloniji, v Domu Ivana Mojzerja ter Akademskem kolegiju. Zaradi študentskih demonstracij v Zagrebu se je slovenska oblast odločila, da bodo nove študentske domove gradili tudi drugod po Ljubljani. Tako je bil leta 1961 zgrajen Dom študentov medicine na Ilirski. Leta 1968 sta se združila Akademski kolegij in Študentsko naselje v enoten zavod Študentski domovi. Univerza je v sedemdesetih letih favorizirala južni del Ljubljane (Trnovo, Vič, Murgle), uresničeni pa so bili samo študentski domovi ob Gerbičevi in na Cesti v Mestni log. Ravnikarjev predlog drugega študentskega naselja v Trnovem med Barjansko, Zihorlovo, Karunovo in Gradaščico ni bil izveden. V sedemdesetih in osemdesetih je za Bežigradom zraslo novo naselje študentskih domov ob novih visokošolskih zgradbah. Leta 1989 je bilo v Ljubljani že 24 študentskih domov. Po osamosvojitvi so za študentske namene najeli Samski dom na Topniški, leta 1996 so dali študentom v uporabo blok 14 v Rožni dolini. Nazadnje so bili študentski domovi zgrajeni leta 2006, in sicer Dom FDV, Dom na Poljanski cesti in Dom na Litostrojski cesti.

MESEČNI NAPOVEDNIK

Mladi na sceni

Leo Ivandič: »Neznosna lahkost čuječnosti«

19. 11. 2019 ob 18.00, Knjižnica Otona Župančiča

Predavanje v programu Šola življenjskih veščin Društva »UP«. Vstop prost!

Delavnice Socialne akademije in Borze dela

Vabljeni v **Knjižnico Otona Župančiča** na serijo delavnic, namenjenih mladim, ki želijo narediti korak naprej na svoji karierni poti. Prijave: ✉ bd@mklj.si

- **20. 11. ob 17.00 – Opogumi se**
- **21. 11. ob 17.00 – Kako odkriti svojo (poklicno) pot?**
- **4. 12. ob 17.00 – Medijska pismenost**
- **5. 12. ob 17.00 – Produktna fotografija**
- **9. 12. ob 16.00 – Osnove WordPressa**
- **12. 12. ob 17.00 – Javno nastopanje**

📍 <https://inkubator40.si/>

Predavanje Tomaža Kovačiča: Dostojevski

18. 11. 2019 ob 17.30, Knjižnica Šiška

Z novim ciklom srečanj se bomo podali v svet ruskega pisatelja Fjodorja Mihajloviča Dostojevskega, ki je s svojo ustvarjalnostjo razkrival globine modernega človeka in za vselej zaznamoval svetovno književnost. Tokrat bo izhodišče zgodnejše delo Dvojniki.

Cikel Feminizem danes: feministični mediji in njihova naloga

3. 12. 2019 ob 20.00, Trubarjeva hiša literature

Predavanje Mirne Berberovič, ki se bo osredotočila na sodobne feministične medije in vlogo, ki jo igrajo v današnji družbi. Predavanju bo sledil pogovor.

Zatiranje v Gromki: Dogodek v mestu Gogi

4. 12. 2019 ob 20.00, Klub Gromka

Dogodek v mestu Gogi je bufonska predstava, ki navdih črpa iz istoimenskega dramskega teksta Slavka Gruma, predvsem iz ozračja in značilnosti likov. Predstava je zgrajena na podlagi bufonov – gledaliških likov, ki jih je v šestdesetih letih zasnoval Jacques LeCoq, ključno ime pri razvoju fizičnega gledališča v 20. stoletju.

📍 www.kudtransformator.com in

📍 **KUD Transformator**

Konferenca o duševnem zdravju mladih

Mestni muzej Ljubljana in Mladi zmaji Črnuče, Dunajska 367

13. 12. 2019 od 8.30 do 17.00 (konferenčni del) od 19.00 do 22.00 (glasbeni večer)

Javni zavod Mladi zmaji organizira prvo konferenco o duševnem zdravju mladih z mednarodnimi gosti, predavanji, delavnicami in zaključkom z glasbo. Tematika je aktualna, zato bo konferenca namenjena iskanju sodobnih in ustreznih rešitev za stiske mladih. Prvi del konference bo potekal v Mestnem muzeju v Ljubljani, glasbeni del v prostorih Mladih zmajev Črnuče. Prispevek za udeležbo je 25 evrov.

Trening za krepitev samozavesti

6.–8. 12. 2019, Kersnikova 4, Ljubljana

Center za pomoč vabi mlade na Trening za krepitev samozavesti, namenjen delu na sebi, razumevanju namena izbire lastnih vedenj, učenju sprejemanja in spoštovanja svojih čustev in sebe v odnosih z drugimi. Več informacij na: ✉ tara@cpm-drustvo.si ali na 📍 www.cpm-drustvo.si, kjer lahko oddate tudi prijavo. Rok: 29. 11. 2019.

IMPRO delavnice

Mladi zmaji Bežigrad, Vojkova 73
18. 11., 25. 11., 2. 12., 9. 12. od 16.00 do 18.00

Delavnice improvizacijskega gledališča za mlade od 10–29 let, na katerih se učimo tehnik igranja in spoznavanja uporabe svojega telesa in glasu.

Živa knjižnica, v sodelovanju z Društvom informacijski center LEGEBITRA

14. 11. 2019 od 13.00 do 18.00, Mladi zmaji Črnuče, Dunajska 367

V ČMC Črnuče prihaja Živa knjižnica, ki deluje kot katerakoli druga knjižnica, le da so knjige ljudje – gre za predstavnice in predstavnike različnih manjšin, družbeno ogroženih skupin oziroma vseh, ki se soočajo s predsodki in so pripravljene govoriti o svoji izkušnji ter jo deliti z obiskovalci knjižnice.

DJ Mladi Zmaj, v sodelovanju z DJ

Telovadnico in DJ Woo-D

2. 11.–7. 12. 2019, Mladi zmaji Črnuče, Dunajska 367

DJ Telovadnica v sodelovanju s ČMC Črnuče Mladi zmaji organizira brezplačni DJ in glasbeno-produkcijski tečaj. Pridruži se nam v novem ustvarjalnem studiu, kjer boš z mentorjema DJ K*Pow in DJ Woo-D pridobil vsa potrebna znanja in skillz-e. Za prijavo pošljite email na ✉ veceric.igor@gmail.com. V delavnici je 8 mest, starostna omejitev za udeležbo je 14+.

Dogodki v Mladinskem centru Vič

Vsak dan od 9.00 do 17.00 nudimo učno pomoč in pomoč pri učenju slovenskega jezika. Skupaj s prostovoljci ti pomagamo pri domačih nalogah, učenju, raznih težavah in težavicah.

18. novembra ob 10.00 se bomo družili in ustvarjali skupaj s starejšimi iz Dnevnega centra aktivnosti za starejše Ljubljana Vič – Tržaška! Imeli bomo poslikave na bombažne vrečke.

V začetku decembra bomo imeli medkulturni dogodek »World food«, srečanje je namenjeno druženju in spoznavanju različnih okusov.

📍 www.msvic.si in 📍 **MladinskoViC**

Več dogodkov in informacij za mlade najdeš na 📍 www.lmit.org!

Baron, ki je zaznamoval Ljubljano

Žiga Zois baron Edelstein (1747–1819)

Lora Power

Kdo je bil baron Žiga Zois, sin italijanskega očeta in slovenske matere, rojen v družino *nouveau riche*, ki je v 18. stol. postala najbogatejša na Kranjskem? Kaj vemo o človeku, ki je Linharta ogrel za slovenščino, podpiral Kopitarja in Vodnika?

Kaj se skriva za biografskimi navedki najmogočnejše sile slovenskega preporoda, čigar življenje slavimo ob dvestoletnici njegove smrti?

Foto: Dunja Wedam

Palača na Bregu je nastala z združitvijo kar šestih hiš.

Razčleniti Zoisovih raznoterih vlog ni enostavna naloga. Bil je prosvetljavec, pesnik, mecen, botanik, izumitelj, mineralog. Pa tudi podjetnik, fužinar, industrialec, veletrgovec, za povrh neporočen. Menda je bil tudi neizprosni posestnik: s povečanjem tlake je v osemdesetih letih 18. stol. tako razkuril tlačane, da so na njegovem posestvu na Brdu pri Kranju organizirali kmečki upor, ki se je končal z odvzemanjem kmetij in posredovanjem vojske.

Če njegove sledi skušate poiskati v stari Ljubljani, boste Zois začetili povsod v starem mestnem jedru. In dlje. Recimo pri Plečnikovi piramidi, ki jo je mojster postavil leta 1927 ob prenovi Zoisove ceste, ob Gradaščici, kjer je jahal in lovil race, v Filharmoniji, kjer je nekoč gospoda ob slabem vremenu jahala konje, ali v Prirodoslovnem muzeju, kjer hranijo njegovo zbirko približno 5000 mineralov, rud in kamnin. Tudi Zoisov

mecenski pečat je mogoče čutiti še danes, saj je njegovo ime v nazivih najvišjih državnih odlikovanj in štipendij pa tudi v novodobnem umetniškem delu Davida Grassija z imenom *MachinaZois* (2003), fliperju za umetnike z značilnostmi fundraisinga.

Sprehod skozi življenje

Toda pojdimo najprej na zbirno mesto, kamor nas je povabil dr. Luka Vidmar, ki je skupaj z dr. Sonjo Svobljak pripravil razstavo in monografijo *Knjižnica Žige Zoisa, središče razsvetljske kulture na Kranjskem*.

Okoli literarnega zgodovinarja se nas je pred Herkulovim vodnjakom na Starem trgu nagručalo kakih trideset. V Zoisovem času je imel vodnjak drugačno obliko in tam, kjer je danes Center Janeza Levca, sta nekdanje stali jezuitska gimnazija in prva ljubljanska visoka šola, kjer se je v matematiki in naravoslovju uril tudi naš baron. Nedaleč stran se je

prav po baročno bohotal dom maminih sorodnikov, na Ciril-Methodovem trgu ob Robbovem vodnjaku pa je bila domačija njenih staršev, plemenite rodbine Kappus Pichelstein.

Kam zatem, je bilo jasno: čez Šentjakovski most na Breg, kjer je leta 1728 Zoisov oče Michelangelo kupil hišo na vogalu ter jo združil še s tremi z Nemške ali Križevniške ulice, vse do Križank in naprej ... Breg je bil tedaj živahno pristanišče in pritličje hiše št. 22 je bilo namenjeno skladiščem in upravnim prostorom podjetja Zois. Slednje se je ukvarjalo s proizvodnjo, prodajo in izvozom železarskih izdelkov v Italijo, Švico, Malo Azijo ter uvozom sredozemskih dobrin v dežele na Nemškem. Michelangelo Zois je nadzoroval skoraj vse pomembnejše kranjske fužine, njegov monopolni položaj pa mu je prinesel najuglednejše funkcije v trgovskih združenjih. Za enormne finančne donacije so mu leta

- **SIMPOZIJ ŽIGA ZOIS: OB DVESTOLETNICI SMRTI**
od 20. do 22. novembra na ZRC SAZU, Novi trg 2

1739 dodelili dedno plemstvo, nekaj desetletij kasneje pa še baronat.

Palača na Bregu

V palači na Bregu si je družina uredila tudi dom; ko ga je prevzel Žiga, najstarejši sin iz Michelangelovega drugega zakona, si je v drugem nadstropju omislil stanovanje in pisarno, višje so živeli številni sorodniki, v prvem nadstropju pa služinčad. Iz hišnikovega popisa leta 1805 je družinstvo štelo 58 oseb, vključno s štirimi najdenčki in družinami dvanajstih delavcev iz Zoisove tovarne kameninaste posode.

Za okni, kjer danes bivajo hotelski turisti in nekaj zasebnikov, se je v času razsvetljenstva dogajalo mnogokaj. Podjetnik Zois je od tod upravljal s fužinami in rudniki na Gorenjskem in Štajerskem, s posestvi na Rožniku, Brdu ter z nepremičninami v Ljubljani in Trstu. Tam, kjer danes teče po njem imenovana cesta, je dal zasaditi vrtove, okrasno in sadno drevje, tri hektarje veliko zemljišče od Rimske do Veselove pa je zaukazal preoblikovati v park z več tisoč drevesi in botaničnimi znamenitostmi: štiristo eksoti. Gojil jih je v ogrevanem rastlinjaku, iz semen je vzgajal sadike ter uvozil celo vrtnice z angleškega otoka in tulipane iz Holandije.

V sobanah nad Ljubljano si je uredil celo fizikalni kabinet, kjer je gojil in preučeval človeško ribico ter »zasledoval razne izume«. Med drugim mu pripisujejo zasluge za izum pihalnika za plavž ter za izboljšanje številnih postopkov v graverstvu, zvonarstvu, puškarstvu, steklarstvu in keramiki. V eni izmed sedemnajstih sob je kopicil razne kamnine in minerale, v prav vseh prostorih pa so se nabirale knjige: ob njegovi smrti leta 1819 jih je bilo že več kot pet tisoč.

Pri Zoisu so gostili mnoge eminentne goste tiste dobe – od članov raznih vladarskih družin do Metternicha. Kuhalo se je po italijansko, kot je velela mati Ivana Katarina, pilo pa najbolj izbrana francoska in ogrska vina. Seveda se je tudi plesalo in pelo ter uprizarjalo gledališke igre.

Zoisov krožek

Toda daleč najpomembnejše prigode so se za zidovi na Bregu godile od leta 1780, ko je na 14 dni zasedal njegov

Foto: Andrej Peunik/MGML

Žiga Zois je sam skonstruiral invalidski voziček, na katerega je bil priklenjen od petdesetega leta dalje.

krožek. Sprva so obzorja širili duhovnik in jezikoslovec Jurij Japelj, šolnik in narodni buditelj Blaž Kumerdej ter poliglot, prevajalec, zgodovinar in dramatik Anton Tomaž Linhart. Njihov cilj se je zdel nedosegljiv: »dokazati, da je slovenščina primerna za strokovno in leposlovno izražanje,« kot piše Slovenska biografija, ter »pridobivati sposobne delavce, ki bi se posvetili prosvetljevanju slovenskega človeka«. Kako neverjeten podvig so si zadali, dokazuje podatek iz časa, ko se jim je pridružil pesnik, pisatelj, jezikoslovec, učitelj, novinar in urednik Valentin Vodnik. Obvezno šolstvo je bilo še mlado, javni knjižnici komaj dve, ni bilo še muzejev, galerij ali strokovnega časopisja, pismenih med Slovenci pa zgolj nekaj odstotkov.

Ko je leta 1816 ves svet zajela lakota, so Slovenci preživeli tudi po Zoisovi zaslugi, saj je iz Češke uvozil zeleno ajdo in jo razdelil med kmete.

Vse to je počel že ohromljen zaradi protina, desetletja priklenjen na invalidski voziček. Le ob telovem ali na kak drug sončen dan so ga služabniki odnesli pod krošnje. Ko je na Bregu 72-leten dočkal smrt, je bil precej bolj ubožen. Družinsko premoženje so razžrli različni zgodovinski dejavniki: vojne in francoska zasedba leta 1809, Napoleonova kontinentalna blokada angleškega gospodarstva, poceni nadomestki iz daljnih dežel ter fiskalne obremenitve nove francoske in nato stare avstrijske oblasti. Malo pred smrtjo je moral zapreti železarne, odpustiti 350 kovačev ter prodati park ob današnji Prešernovi.

Baron, ki je Slovence reševal lakote in nepismenosti

Zatem je bilo treba še do Filharmonije, nekdanjega Stanovskega gledališča, kjer je ob Zoisovi podpori 28. decembra 1789 premiero doživela komedija Županova Micka, ki jo je baron dal natisniti (kot prvo slovensko gledališko besedilo v samostojni knjižni izdaji) in razdeliti tudi med svoje delavce.

Slovo od Zoisova smo začeli jemati na Ciril-Methodovem trgu pred hišo materine družine, in Stolnico, kjer je pokopan njegov oče. Groba Žige Zoisova danes žal ni moč obiskati, saj so ga slovesno pokopali na pokopališču pri svetem Krištofu na prostoru današnjega Gospodarskega razstavišča (njegova nagrobna plošča je danes v Zoisovi palači, družinska grobnica pa na Žalah). Sprehod po Zoisovi Ljubljani in življenju smo sklenili s pokloni drugačne sorte: iz pisem njegovih sodobnikov je razbrati, da je bil skromen, zavezan napredku in slovenskemu narodu. A obenem je bil velikan, ki je podpihoval razsvetljensko strast, omogočil razvoj slovenskega knjižnega jezika, vzgojil Vodnika v vsestranskega kulturnega delavca, zavračal podtikanja o zaostalosti Slovencev ter utrjeval zavest našega ljudstva. Postavil je temelje za razcvet nešteti generaciji in si, kot predlaga dr. Janko Kos, zasluži veličasten spomenik sredi mesta. Morda takega, kjer sedi v svojem vozičku. In da podpis ne bo predolg, naj piše vsaj to: baron Žiga Zois, ki je Slovence reševal lakote in nepismenosti.

Ko je Ljubljančan poveljeval avstro-ogrskemu vojnemu ladjevju

Aleš Lajovic

Ime človeka, ki ni poveljeval le avstro-ogrski mornarici, temveč tudi celotnemu združenemu ladjevju Avstro-Ogrske, Italije in Nemčije, je že skoraj povsem zdrsnilo v pozabo, čeprav si življenje, dejanja in ravnanje velikega poveljnika Antona Hausa česa takega ne zaslužijo.

Rojen je bil v Tolminu leta 1851, kjer je bil njegov oče upravnik večjega posestva. Tam je družina bivala le nekaj let. Njegova mlajša sestra Kitty, kasneje znana skladateljica na Dunaju, je bila rojena že v Varaždinu. Nato je oče kupil posestvo na hrvaški strani reke Kolpe v Bubnjarcih pri Metliki, a umrl, ko je bil Anton star le osem let. V šolo in prve letnike gimnazije je hodil v Novem mestu, prosti čas in počitnice pa večinoma preživel na posestvu svoje tete na gradiču Draškovec pri Šentjerneju, pri familiji Trenz.

Zadnje tri razrede klasične gimnazije je obiskoval v Ljubljani. V tem času sta s sestro Kitty živela na naslovu Mesto 188 (današnji Breg 18, poleg gostilne Vitez). Kitty je v Ljubljani študirala klavir in solopetje, kasneje pa se je preselila na Dunaj in tam doštudirala še kompozicijo. Anton pa je vstopil v mornarico in tako finančno zelo razbremenil družino, saj je država krila skoraj vse stroške izobraževanja. Sledila so leta mornariškega šolanja, potem pa službovanje na ladjah avstro-ogrške vojne mornarice. Anton Haus je blestel na vseh področjih, ki se jih je lotil. Poleg latinščine in grščine je obvladal še nemščino in slovenščino, poleg tega pa še italijanščino, francoščino in portugalsščino in najbrž tudi angleščino, saj je znano, da je na nekem sprejemu angleške mornarje nagovoril v njihovem jeziku. Poleg tega je odlično risal in igral na klavir, ki ga je imel v svoji kabini na ladjah, na katerih je služboval, če je le bilo mogoče. Nekaj let je celo poučeval na mornariški akademiji na Reki in tam napisal učbenik o oceanografiji in pomorski meteorologiji. Ob koncu leta 1900 najdemo družino Haus na naslovu Dalmatinova 10 v Ljubljani - žena Anna, otroci Otto, Leo in Walther, varuška Helena Žnideršič in kuharica Marjeta Težak. Antona pa ni bilo doma, saj je bil na velevažni misiji na Kitajskem, kjer je bilo potrebno zadušiti

t. i. boksarsko vstajo. Po poveljevanju raznim ladjam na Kitajskem je junija 1901 dobil telegrafsko obvestilo, da je bil imenovan za poveljnika celotnega avstro-ogrškega ladjevja v azijskih vodah. Naslednja leta so mu minevala med morjem in pisarno, vmes pa je vztrajno napredoval. Ob upokojitvi predhodnika je leta 1913 dosegel čin admirala in postal vrhovni poveljnik avstro-ogrške vojne mornarice. Sočasno je postal tudi vrhovni poveljnik ladjevja trojne zveze - Nemčije, Italije in Avstro-Ogrske. Sporazum med tremi partnericami je bil sklenjen za obdobje med letoma 1912 in 1920, vendar je Italija od njega že po par letih odstopila. Slednjič je leta 1916 dobil naziv veliki admiral, čeprav je bila njegova taktika drugačna, kot je bila takrat v veljavi. Vrednost poveljnikov v bitkah so ocenjevali po številu padlih nasprotnikov pa tudi lastnih vojakov. Več kot je bilo enih in drugih, večja je bila slava vojskovodje. Haus pa je s čim manj žrtvami poskušal doseči čim večji učinek. Tako je ob italijanski vojni napovedi, ko se je Italija iz zaveznice monarhije

čez noč prelevila v nasprotnico, imel vse pripravljeno za bombardiranje italijanskih pristanišč, saj je takšen razvoj dogodkov pričakoval. V parih urah po prejemu obvestila o vojni napovedi so izplule avstro-ogrške vojne ladje iz Pulja, Šibenika in Boke Kotorske in skorajda brez lastnih izgub opravile načrtovane operacije. Uspeh je bil popoln. Na Jadranu je zavladal mir in Italijani si še dolgo niso opomogli od presenečenja. To je bil tudi razlog, da je fronta obtičala na Soči. Tako je avstro-ogrška mornarica predvsem po Hausovi zaslugi med prvo svetovno vojno ščitila bok Borojeviću na soškem bojišču. Veliki admiral je umrl leta 1917 v Pulju za pljučnico, ki naj bi jo staknil med vožnjo z Dunaja v Pulj v neogrevanem vagonu. Pogreba se je udeležil celoten vrh monarhije s cesarjem Karlom, k pogrebu na puljsko vojaško pokopališče pa so ga na njegovo željo nesli slovenski fantje. Čeprav njegovi predniki tako po očetovi kot po mamini strani niso bili slovenskega rodu, se je sam imel za Slovenca. Med drugim je bil do konca življenja naročen na časopis Slovenski narod.

Ljubljančan: dr. Janko Kos

Intelektualec z veliko začetnico

Lora Power, foto: Miha Fras

Doktor Kos je prodoren in spoštljiv sogovornik in intelektualec z veliko začetnico.

V kavarno na Miklošičevi je dr. Janko Kos, akademik, književni teoretik, literarni komparativist, zgodovinar in kritik prišel v obleki s kravato in usnjeno profesorsko aktovko ter drobno knjigo, vodičem po mestnih znamenitostih.

»N enavadna izbira.« sem pripomnila. »Zelo sem se razveselil, ko sem v njej zapazil našo hišo,« je listal ponosno, tih in omikan gospod. Še danes živi v tej hiši z ženo Darko in bratom Markom. Stala je že l. 1931, ko se je rodil. Njena posebnost je očetov umetniški atelje s teraso in vogalnim dvostranskim reliefom iz žgane gline.

Odraščati med bežigraskimi stavbami, ki so »za silo ustvarjale vtis sklenjenega naselja«, je bilo zabavno. »Od naše hiše se je proti železniški progi razprostiral odprt svet, prek travnikov in drevja je pogled segal do jasno vidnega Ljubljanskega gradu. Najzanimivejši predel tega razgleda so bili ostanki nekdanje livarne, ki je segala do Dunajske ceste, obrasle z razkošnimi kostanji.« Še najbolj »prvobitni, kmečki del« Bežigrada je bil takoj za vogalom: polobdelan vrt s kmečko hišo in kozolcem. Tudi pri Kosovih so »dobršen del vrta obdelovali, gnojili, sadili zelenjavo,

gojili sadjarstvo in vrtnarstvo«, opisuje v spominih.

Življenje je bilo utesnjeno, pravi, saj so se skupaj s teto Marijo gručili v dveh sobicah prvega nadstropja, sobe višjih nadstropij pa so oddajali. Doma so bili naročeni na Slovenca, katoliško glasilo, toda podnajemniki so brali Jutro in Slovenski narod. To dragoceno doto obeh svetov so bogatili mnogi: družina Ivana Stanovnika, ki je živela nedaleč stran, sosed Anton Ocvirk in njegovi, skladatelj Lucijan Marija Škerjanec, geograf Silvo Kranjec, pisatelj Fran Govekar, slikar France Mihelič in Taras Kermauner, ki je k njim zahajal že kot otrok. Pa bratranec Dane Zajc in teolog Marijan Smolik pa tudi mamine gosposke prijateljice, kot je bila gospa Lida Svetelova, ki je z rodbino živela v prvem nadstropju Zoisove palače.

Vojna leta so bila strašna, pravi, in prikliče italijanske okupatorje, ki so jim odnesli kupe knjig; sirene, ki so prekinile neko

operno predstavo; prijatelja, čigar oče se je znašel med talci; ter prepovedi Bolera, češ da je preveč dekadentna glasba. Potem se hitro vrne v leto 1950, ki je bilo zanj prelomno, saj je kot kritik, esejist, profesor in akademik vstopil v javni prostor. Bil je pripadnik znamenite »kritične generacije«, urednik revij Besede, Perspektive, Oder 57 ... Dramaturg v Lutkovnem gledališču, profesor na viški gimnaziji in Filozofski fakulteti. S premnogimi imeni je tkal kulturno-duhovno tkivo domovine. Iz njegovih učbenikov so se generacije učile svetovno in slovensko književnost, analizirale Prešerna, Cankarja ..., ter se srečevale z njegovimi znamenitimi uvodi iz zbirke Sto romanov.

Doktor Kos je eden tistih sogovornikov, ki besede izbira preudarno, spoštljivo, še humor vplete sramežljivo. Je med redkimi slovenskimi intelektualci, ki si zaslužijo veliko začetnico. Bog mu daj zdravja, da bi napisal še kako knjigo!

PLAKTIVAT. PLAKAT, KI SPREMINJA DRUŽBO.

Tamara Smolej, TAM-TAM

Se še spomnite mestnih plakatov po Ljubljani, ki so opozarjali na različne družbene problematike? To so bili zmagovalci mednarodnih natečajev za oblikovanje mestnega plakata, združeni pod imenom Plaktivat. Plakati so se tokrat z ulic preselili v atrij Mestne hiše v Ljubljani.

Pregledna razstava v Zgodovinskem atriju Mestne hiše, odprta od 7. novembra 2019, ponuja vpogled v družbeno angažiran plakat v Sloveniji med letoma 2014 in 2019. Obsega pregled vseh zmagovalcev in izbranih finalistov natečaja.

Med projektom Plaktivat so v petih letih ustvarili 1445 plakatov, razglasili 12 zmagovalcev in 162 finalistov. TAM-TAM je z različnimi partnerji razpisal 12 aktualnih tem, ki so si zaslužile javno izpostavitve: beg možganov, prostovoljno gasilstvo, nasilje nad mladostniki, spletna zasvojenost, migranti, sovražni govor, alternative potrošništvu, telesna (ne)aktivnost, diabetes, bralna kultura, nasilje nad ženskami in kriza medijev.

Natečaji, od leta 2017 odprti tudi za prijave iz tujine, so nagovarjali tako neveljavljene posameznike kot velike oglaševalske agencije, naj se z ustvarjalnimi rešitvami osredotočijo na pereče družbene teme. Plaktivat namreč verjame v moč ideje in v odgovornost najstarejšega medija, ki ga uporablja za pozitivne premike v družbi. Zmagovalna dela, nastala pod njegovim okriljem, so kritično reflektirala slovensko družbo in jo z vsakim natečajem znova pozvala k večji strpnosti, spremembi vedenja ali navad, demokratičnosti in empatiji.

Ob razstavi, ki smo jo pripravili na TAM-TAM Inštitutu, smo izdali tudi katalog z vsemi Plaktivatovimi zmagovalci in finalisti. Skratka: do 3. decembra 2019 ste toplo vabljeni na ogled v Mestno hišo.

35. FESTIVAL LGBT FILMA

Polona Černič, Jasmina Šepetavc, Festival LGBT filma

V Slovenski kinoteki bo od 23. 11. do 1. 12. potekal 35. festival LGBT filma, ki velja za najstarejši festival lezbičnega in gejevskega filma v Evropi.

V času festivala se bo zvrstilo 19 projekcij celovečernih filmov in 10 kratkih filmov. Tri projekcije bodo prikazane tudi v OFF programu pred začetkom in po koncu osrednjega dela festivala.

Če ste ljubiteljice in ljubitelji pisateljice Virginie Woolf in njenega romana *Orlando*, potem nikakor ne smete zamuditi filma **Vita in Virgina** (Vita and Virginia, 2018, Chanya Button), ki nas popelje skozi ozadje nastanka znamenitega romana, ki ga je napajala strastna afera med eno največjih avtoric 20. stoletja in svobodomiselnost aristokratino Vito Sackville-West. Gruzijški nagradjenec Sarajeva (za glavno moško vlogo) v filmu

Foto: arhiv festivala LGBT filma

Film Vita in Virgina vas bo popeljal skozi ozadje nastanka znamenitega romana *Orlando* Virginie Woolf.

Foto: Neven Petrović

Kaj nam lahko pove sólo telo?

In potem sva zaplesala

(And Then We Danced, 2019, Levan Akin) v ritmu bobnov spremlja mladega plesalca Meraba, ki poskuša priti v elitni Gruzinski nacionalni ansambel. Vsako leto namenimo festivalski termin tudi mladinskemu filmu. Letos v prisrčnem filipinskem filmu **Billie in Emma** (Billie and Emma, 2018, Samantha Lee) spremljamo upornico Billie in nosečo odličnjakinjo Emmo, ki ju združi začetniško nerodna kitarska serenada.

Letošnjo festivalsko selekcijo ponovno zaznamuje močno latinskoameriško zastopstvo. Otvoritveni film festivala, **Greta** (2019, Armando Praça), prihaja iz Brazilije in je intimen portret o gejevskem medicinskem bratu Pedru, ki skrbi za hudo bolno transspolno prijateljico Danielo, vmes pa najde stik z obsojenim moškim na begu. Film počasi razgrinja občutke osamljenosti likov, ki nepričakovano najdejo intimnost.

Novost letošnjega festivala so kavarniški pogovori po izbranih festivalskih projekcijah za obiskovalce. Pogovore bodo vodile filmske kritičarke iz društva FIPRESCEI. Udeležite se lahko tudi brezplačne filmske delavnice, kjer se boste seznanili s procesom ustvarjanja filma in boste imeli celo priložnost, da posnamete kratki film.

Za podrobnejše dogajanje, časovne in prostorske koordinate projekcij, opise filmov in še marsikaj drugega – klik na: www.lgbtfilmfest.si.

izrazom sooblikuje slovensko sodobnoplesno krajino ter s predstavami žanje nagrade tako doma kot v tujini. Svojo novo plesno predstavo je poimenovala *Conversation Pieces*, v kateri se osredotoča na (ženska) telesa in njihove monologe. John Berger je nekoč dejal, da je način, na katerega gledamo neko umetnino, odvisen od vrste predpostavk: o lepoti, resnici, civilizaciji, oblikah, statusu in okusu. Glede na to se zdi tema sodobnega plesa še bolj neoprijemljiva, izmuzljiva, nerazumljiva, zlasti če se pri oblikovanju in prilagajanju telesa ne zanaša na opis, na domišljjski okvir, temveč na samo telo in njegove lastne možnosti interpretacij. Delo je nastalo v sodelovanju s Studiem za sodobni ples, prvim sodobnoplesnim ansamblom na Hrvaškem, ustanovljenim leta 1962. Po premieri na Hrvaškem bo decembra v Stari mestni elektrarni – Elektro Ljubljana sledila še slovenska z dvema reprizama. Najboljše, da si kar takoj zapišete v koledar.

9., 10. in 11. december ob 20.00 v Stari mestni elektrarni – Elektro Ljubljana, Slomškova ulica 18.

MAGDALENA REITER: CONVERSATION PIECES

Urška Comino, Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana
Magdalena Reiter, plesalka, koreografinja in pedagoginja, se je rodila v Gdansk in se pred 17 leti preselila v Ljubljano, kjer s prodornim in izstopajočim

				
Lev Manovich teoretik medijev Moskva – New York	Josipa Lisac diva Zagreb	Gunter Demnig umetnik Berlin	Shatha Al Deghady umetnica Kairo	Pavel Bräila umetnik Kišinjev
Kako kultura spreminja mesta? To je obsežno vprašanje.	Danes sem razmišljala, kje vse sem že pela v Ljubljani.	Mislim, da je izjemno pomembno za mlade ...	Rada imam mesta, kjer so ljudje temperamentni.	Da si lahko bivalalec modernega mesta, da si lahko sodoben ...

Peter Kirn
DJ
Berlin

Zelo pomembno je,
da je nočno življenje prostor ...

Ljubljana2025
Evropska prestolnica kulture
Kandidatka

www.ljubljana.si/LJEPK25

[f ljubljana2025](https://www.facebook.com/ljubljana2025)

[i ljubljana2025](https://www.instagram.com/ljubljana2025)

Freddie Rokem
gledališki teoretik
Stockholm – Jeruzalem – Chicago

Živim v Jeruzalemu,
ki je eno od najbolj ...

**KLITURA
DELA
MESTO**

Jodi Dean
digitalna teoretičarka
New York

In vse to je Plečnik ...

Slavs & Tatars
umetnika, kustosa
Berlin

Sva navdušena, da lahko
pogosto obiščeva Ljubljano.

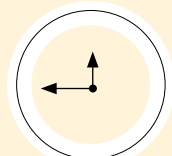

Elke Krasny
teoretičarka urbanizma
Dunaj

V letu 2019 ljude
po celem svetu protestirajo ...

**MESTO
DELA
KULTURO**

LJUBLJANICA IN POVODNI MOŽ

MINUTE
za mite

Dušica Kunaver

Naselje, ki je zraslo na ruševinah Emone, je v 12. stoletju nosilo ime Luwigana, Laibach in kasneje Ljubljana. Bilo je stisnjeno na ozek pas zemlje med grajskim hribom in Ljubljano. Ta reka je bila takrat pomembna prometna žila in Ljubljana je bila pomembno rečno pristanišče za ladje, ki so plule na dolgih razdaljah – od Črnega morja po Donavi, Savi in Ljubljani. Plovna je bila vse do današnje Vrhnike. Že Rimljani so poglobili njeno strugo tako, da je bila dovolj globoka za njihove ladje. V ljubljanskem pristanišču so pristaniški delavci, fakini, natovarjali in raztovarjali tovor. Njihov poklic je do danes ostal v priimku Fakin.

Ljubljana je znamenitost v svetovnem merilu, je reka s sedmimi imeni (Trbuhovica, Obrh, Stržen, Rak, Pivka, Unica, Ljubljana). A še večkrat se skrrije pod zemljo in se nato spet prikaže na dan. Znanstveniki že od Valvasorjevih časov poskušajo prodreti v nadzemske in podzemske skrivnosti te reke.

Po Ljubljani so čolnarji in brodarji prevažali tovor, perice so prale perilo, meščani so zajemali vodo, ribiči so lovili ribe in rake. V Ljubljani pa nekdanji niso živeli le ribe in raki, temveč je v njej prebival tudi povodni mož. V

mnogih naših rekah in jezerih so nekdanji živeli povodni možje. Materam so pomagali varovati otroke: »Nikar ne hodite k vodi, vas bo povodni mož potegnil k sebi,« je mati svarila otroke, preden je morala na njivo.

Povodni možje ljudem niso delali prevelikih težav, če so jih le ljudje pustili pri miru in če otroci niso metali kamenja na strehe njihovih podvodnih kristalnih palač. Težava je bila le v tem, da so si tudi povodni možje želeli dobiti ženo. Nobeno dekle pa ni prostovoljno hotelo oditi v palače povodnih mož, zato se je marsikdaj zgodilo, da si je povodni mož sam izbral nevesto in jo potegnil v vodo. Prav to naj bi se zgodilo Ljubljanki Šeferjevi Uršuli. Po splošnem pripovedovanju je učeni baron Valvasor ta dogodek opisal v *Slavi Vojvodine Kranjske**:

»Tako se je leta 1547 prvo nedeljo v juliju pojavil kot lepo opravljen, zal in postaven mladenič na Starem trgu pri vodnjaku, kjer je bila zbrana vsa soseska ter se s poštenim plesom razveseljevala. Prijel je deklico Uršulo Šeferjevo, se z njo precej seznanil, naposled mimo stiškega dvorca proti reki zaplesal ter z njo vanjo skočil.«

* J. V. Valvasor: *Slava vojvodine Kranjske*. Izbor in prevod: Mirko Rupel. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba, 2017. Str. 265.

Foto: Domen Pal

Pridite pozdravit izjemno domačo ilustratorsko ustvarjalnost, morda je nekaj odnesete domov!

SREDIŠČE ZA ILUSTRACIJO

Irena Plešivčnik, Divja misel

Galerija Vodnikove domačije Šiška deluje od leta 2015 in do danes so se v njej odvijale številne odmevne razstave s področja ilustracije in stripa. Med odmevnejše in množično obiskane vsekakor spada vsakoletni Decembrski sejem ilustracije, ki predstavlja bero vrhunskih slovenskih ilustratorjev. Eden ključnih razstavnih projektov Galerije Vodnikove domačije Šiška v preteklem letu je bila pregledna razstava znanstvene ilustracije kuratorke Petre Černe Oven in Marije Nabernik. Na njej so si lahko obiskovalci ogledali nabor izbranih primerov znanstvene ilustracije na Slovenskem od 15. stoletja do sodobnih ilustratorskih del.

Minevanja

Povezali sta se ilustratorica in industrijska oblikovalka in nastala je razstava Minevanja, ki si jo v galeriji Domačije lahko ogledate do 22. novembra. Avtorska razstava ilustratorke Marte Bartolj in industrijske oblikovalke Andreje Pogačar združuje vizualno umetnost in elemente svetlobe. Ilustracije s pomočjo intervencije industrijske

oblikovalke zaživijo kot objekti v prostoru. Dvodimenzionalni svet ilustracij v galeriji s posebno oblikovanimi svetili prerašča v trodimenzionalnega. Avtorici z razstavo poudarjata vlogo in pomen narave ter človekovo tesno povezanost z njo. Lahko narava biva brez človeka, lahko človek brez narave? Človekovo bit in naravo združita v podobi vrta, iz katerega vzcveva življenje in spet veni v smrt.

Decembrski sejem ilustracije (3.–29. december)

Z letošnjim sejmom ilustracije peto leto zapored prinašamo na ogled in v nakup ilustracije najvidnejših domačih avtoric in avtorjev. Z umeščenostjo sejma v praznični mesec tudi opominjamo, da je ilustracija sijajno darilo, ki se v različnih barvah, oblikah in formatih lepo poda različnim prostorom in priložnostim.

Otvoritev bo v torek, 3. decembra, ob 17h. Muziko bo prinesel DJ Borka, hotdoge pa sosod Lepa žoga.

VODNIKOVA
DOMAČIJA
ŠIŠKA

Slikarija
je ven dar
nekaj
lepega .

IVANA KOBILCA,

figuralna slikarka,
meščanska umetnica in svetovljanka
(1862–1926)

dr. David Petelin

»Vse sem hotela videti na svetu in pogledati za vsako zaveso, vedno me je gnalo naprej. In danes mi ni žal. Videla sem svet in življenje; bilo je lepo in polno sonca. Ni mi žal,« se je izpovedala prva akademsko izobražena slovenska slikarka Ivana Kobilca ob jeseni življenja. Ljubljana, Dunaj, München, Pariz, Barbizon, Firence, Sarajevo in Berlin so bile evropske likovne prestolnice, kjer je znamenita slovenska umetnica pustila svoje slikarske sledi. Rojena v ljubljansko družino in vzgojena v meščanskem duhu (uršulinke, pouk francoščine in italijanščine) je že pri 16-ih letih spoznala, da se bo podala v svet umetnosti. Kratek čas jo je učila Ida Künl, nato pa se je pri 19-ih preselila na Dunaj, kjer je nekaj mesecev v galerijah in muzejih kopirala stare mojstre. Kmalu se je preselila v München, središče nemške in svetovne umetnosti, ter se še dalje urila pri Aloisu Erdtelu in Christophu Rothu. Takrat je nastalo tudi njeno znamenito delo Kofetarica (1888). Leta 1889 je imela prvo razstavo v domači Ljubljani in vzbudila vsesplošno pozornost. Tudi med današnjimi obiskovalci Narodne galerije je najbolj priljubljena slika Poletje, ki jo je Kobilca naslikala v letih 1889 in 1890 na materinem domačem posestvu v Podbrezju na Gorenjskem. Poletje ji je celo odprlo vrata v francosko prestolnico, kjer je trikrat razstavljala na uglednem pariškem Salonu in se s tem zapisala v sam vrh slovenskega slikarstva. Tam je doživela tudi burno življenje v umetniški boemski komuni in nesrečni ljubezenski štirikotnik z nemško-danskim umetnikom in zapeljivcem Gretorjem. Prav tako ljubimka slednjega in slikarka Rosa Pfäffinger je Ivano opisala z besedami: »Temperamentna slikarka, tiha mala Kranjica, ki je znala biti tako krasno pijana in je, kadar je bila razdražena, pokazala zobe kot karpatska volkulja, se je iz Francije vrnila kot eterično bitje. Na bledem, upadlem obrazu, na katerem je želja po zemeljskih rečeh svetila iz vsake pore, je sedaj ležal duševni nadih, podoben nežnemu pudrastemu sloju.« Kobilca je ustvarjala predvsem po naročilih, veliko je slikala portrete in žanrske prizore. Po kratkem postanku v Ljubljani se je za 8 let preselila v Sarajevo. Pred prvo svetovno vojno je živela v Berlinu, nato pa vse do smrti bivala v rojstnem mestu. Njena izredna življenjska zgodba, čas, preživet v tujini, razstavljanje v evropskih mestih ter slikarska vrhunost Ivane Kobilca so bili predmet številnih raziskav umetnostnih zgodovinarjev. Velja za ključno predstavnicu slovenskega realizma, ki je ustvarila preko 350 raznovrstnih slikarskih del.

Na prejšnji strani:

Peter Škerl: cikel Ljubljana, Ivana

Intima mesta

Intervju z ilustratorjem Petrom Škerlom

Živa Čebulj

Foto: Boštjan Pucelj

Ilustrator Peter Škerl

Zagotovo ste v letošnjih številkah glasila že opazili okna ljubljanskih stavb, skozi katera lahko kakor z ulice uzremo znamenite Ljubljančane in Ljubljančanke. K radovednemu kukanju skozi okno in ugibanju o tem, koga opazujemo in pri kakšnem delu, nas vabi ilustrator in grafični oblikovalec Peter Škerl.

Srečala sva se na skritem vrtu v središču mesta, ko se je večerna Ljubljana že lišpala za petkov žur, a se glasba še ni prav razživila. Ob čaju mi je ilustrator, ki ga morda poznate iz slikanic, kot sta *Močvirniki* (Barbara Simoniti) ali *Klobuk gospoda Konstantina* (Peter Svetina), povedal več o ciklu portretov na oknih.

Kako nastaja cikel Ljubljana? So to ilustracije za odrasle ali za otroke oziroma ali takrat, kadar rišete za odrasle, rišete drugače kot za otroke?

Otrok si želi risati kot odrasel, zato se mi zdi, da posnemanje, kako riše otrok, ni prava pot. Predvsem je treba najti iskrenost. Zato v risanju za otroke ali za odrasle ni prave razlike, razlika je samo v podajanju informacij. Pri odraslih

lahko kakšne stvari pustiš bolj odprte, dvomnejše, lahko nakazuješ, bolje izkoristiš znakovno govorico, pri otrocih pa takšne dvomnosti ne sme biti. Zato mislim, da je cikel Ljubljana za vse. Ilustracijo bi postavil kot sliko na steno, tako otrokom kot odraslim, in jim dal, da se ob njej pogovarjajo.

Najprej primem v roko svinčnik, to je moje orodje raziskovanja. Risba je osnova za

zgodbo, ki jo želim povedati, čopič pa mi pomeni že bolj rutinsko delo, večino z barvami.

Od kod ideja portretov znamenitih Ljubljancov na oknih?

Kadarkoli pridem v Ljubljano, jo požiram, vsakič se zgodi kaj novega. Postala je metropola, dobila vsa ta lepa pročelja, lepa okna, na zunaj je mesto lepo. Gledal sem gor v okna in se vprašal: Kaj je za njimi, so tam kakšne zgodbe? Stal sem pred filharmonijo in se spomnil zgodbe Pavle Jesih, ki je imela tam svoj kino. Pomislil sem, da bi lahko ona gledala skozi katero od tistih oken. Potem sem začel razmišljati še o drugih oknih in drugih ljudeh: za cikel sem izbral tako Ljubljance kot Ljubljanke, nekatere res znamenite, kot sta Plečnik in Hribar, druge pa manj znane, tišje ljudi, ki so s svojimi bogatimi življenjskimi zgodbami prav tako prispevali k čarobnosti in polnokrvnosti mesta, kot je Vilim Demšar. Predvsem pa sem bil pri izboru teh meščanov odprt za dražljaje, prikapljali so k meni in me zdaj cukajo za roka.

Vsakega od teh vaših izbrancev spremlja nekaj besed. So to njihove besede, citati?

Seveda, za vsakega se trudim poiskati citat, ki povzame bistvo te osebe, njenega dela, in to so res njihove besede, ki so jih zapisali v svojem delu, pismih ali dnevnikih. V teh citatih je srž njihovega delovanja v javnosti, razmišljanja, je odmev tistega, kar so dali mestu. Citat pri Vilimu Demšarju je zato v notnem zapisu, saj je s svojimi violinami širil glasbo po Ljubljani.

Kakšna je vloga okenskih okvirjev, so to le okvirji portreta, okras ali je njihova oblika pomembna? Bi lahko okna s portretov našli na prehodu po Ljubljani?

Vsekakor je pomembna tudi oblika oken: Trubarja opazujemo skozi gotško okno, baročnih oken je precej, toda izbral sem tudi nekaj podstrešnih, zanemarjenih oken. Pomembna mi je pestrost, tako kot

so pestre zgodbe ljudi, ki bi jih lahko videli skozi okna.

Na sprehodih po Ljubljani sem poslikal veliko oken – čeprav ne nujno tista, za katerimi so dejansko prebivali, temveč sem jih izbral pomensko. Pavli Jesih sem recimo dal podstrešno okno, ker je bila plezalka, župana Ivana Hribarja sem postavil pred balkonsko okno na Magistratu.

Tudi drugih podrobnosti je veliko. Kaj vam pomeni detajl?

Ne vem, ali so bralci opazili, toda misel Jožeta Plečnika se vije iz cigarete, saj je bil strasten kadilec. V naročje sem mu posadil maltežana, Sivka, saj je imel rad živali, in to je lastnost, ki jo lahko vidimo pri Ljubljancih: veliko psov in mačk imamo. Začel pa sem s slavospevom Ljubljankam, s Prešernovim stihom: »Od nekdanj lepé so Ljubljanke slovele« in portretom neke Ljubljanke, ki pije kavo s siamsko mačko v naročju. To je bil nekakšen uvodni ritual, kot bi pil kavo s svojimi sogovorniki. Tudi sicer Ljubljanci radi »kofetkajo«.

Idej je ogromno, kje se napaja vaša domišljija?

To smo kreativci. Ideje pridejo spontano, mislim, da smo tako kot Ostržek na nekaterih nitkah, povezani z vesoljem. In kot da bi se po teh nitkah spuščale zamisli, ideje, kot da bi bilo vse z vsem povezano. Svet nas bogati in mi se odločamo za umetnost, za to, da delamo lepe stvari, ampak za to se je treba odločati. S tem se držimo v ravnovesju.

Kaj vam pomeni Ljubljana?

Ilustracija je neke vrste meditacija, Ljubljana pa je vrvež, je aktivnost, in če stopiš vanjo iz nekega umirjenega, meditativnega sveta, se je težko braniti, ranljiv si. Ljubljana je na zunaj lepa, a ji manjka malih, osebnih zgodb. Treba je pobrskat za njimi, pod površje. In prav okno je tista meja med javnim in osebnim, ko gledaš skozi okno v intimo nekega življenja, obenem pa te skozenj doseže vrvež z ulice. S kukanjem skozi okno stopamo v intimo – v intimne zgodbe ljudi in mesta.

Tukaj

govorimo

literaturo.

nov/dec

Literarno novinarstvo

Pet / 15. 11. / 20.00

Trubarjeva hiša literature

Pogovor z dr. Sonjo Merljak Zdove in Leonoro Flis

Lucija Stupica: Točke izginjanja

Sre / 20. 11. / 20.00

Pocket teater studio

Branje iz nove pesniške zbirke ob klavirski spremljavi

Prevod na oknu: Suzana Koncut

Pet / 22. 11. / 19.00

Trubarjeva hiša literature

Pogovor s prevajalko vodi Petra Koršič

Pripovedovalski večeri za odrasle

Pet / 29. 11. / 20.00

Vodnikova domačija Šiška

Boštjan Napotnik Napo in zgodbe nekdanje Jugoslavije

Odprtje V. decembrskega sejma ilustracije

Tor / 3. 12. / 17.00

Vodnikova domačija Šiška

Ogled in nakup ilustracij najvidnejših slovenskih avtorjev in avtoric

Festival Na Olimpu

Tor / 10. 12. / 19.00

Štihova dvorana Cankarjevega doma

Večer z grškimi književniki: Anastassis Vistonitis, Tassos Goudelis, Michalis Modinos, Yorgos Chouliaras

Ana Svetel: Prevozi

Tor / 10. 12. / 20.00

Pocket teater studio

Branje iz nove kratkoprozne zbirke

Improvizacija poezije Miklavža

Komelja

Ned / 15. 12. / 19.00

SNG Drama

Miklavž Komelj, Igor Lumpert, ansambel Ohne Warum in Masa Kamaguči

**LJUBLJANA:
MESTO/CITY
OF/LITERA-
TURE ...**

Kod se sprehaja kratka proza?

Ljubljana v kratkih zgodbah zadnjih let

Žiga Rus, foto: Dunja Wedam

»Kar ti v glavi ostane, ti nihče ne vzame,« modruje grafit na Taboru.

Ljubljana v slovenskih zbirkah kratke proze zadnjih dveh do treh let morda res ni osrednja tema, a je vseeno pogost dogajalni prostor, ki dogajanje tudi pomembno določa. Pri tem jo vsako delo zgradi po svoje: imena in kraji so znani, a sprehod iz ene zbirke v drugo je tudi sprehod iz enega v drug svet, iz ene v drugo Ljubljano, vsako s svojimi zakonitostmi. Včasih je Ljubljana preteklosti, drugič prihodnosti, in še takrat, ko je bolj ali manj taka, kot jo poznamo, v vsaki zbirki zazveni nekoliko drugače.

Lahko je denimo mesto komičnih, celo burkastih prigod. Zbirke Milana Kleča, neustavljivega ljubljanskega *flâneurja*, so jih polne. Celó v nedavni zbirki *Moji spomini na morje* se najde spomin na ponesrečeno epizodo veslanja po Ljubljanici, ki se za Klečev literarni alter ego, še preden se je res začela, že konča v vodi, nadaljuje pa s tekom za čolnom. Izposojevalec čolnov je videti kar pretresen, saj gotovo še ni videl nikogar, ki bi tekkel po Ljubljanici, čeprav po njeni strugi. Prejšnja Klečeva zbirka *Nekaj centrov* je še bistveno bolj ljubljanska, le da se v nasprotju z ustaljenimi bralskimi pričakovanji – v literaturi, sploh kadar so njeni junaki pisatelji, nekako pogosteje pričakujemo navdušence nad galerijami, muzeji, morda naravo – Klečev junak

strastno navdušuje nad trgovskimi centri in njihovimi artikli. Big Bang, Merkur, Jysk, o vsakem ima kaj povedati. V Müllerju je vzhichen nad leseno figurico kopalke, v Dipu na Rudniku pa nad mizicami, ki jih nakupi kar v vseh možnih barvah, da se lahko nato v stanovanju odloči, katera se z njegovo novopridobljeno figurico najbolje sklada. »Oči so se mi orosile,« pove, ko najde pravo kombinacijo, in kar smeje se mu od ganotja, smeje pa se – čeprav s privzdignjeno obrvjo – tudi bralec. Medtem ko Kleč na svojih sprehodih vendarle ostaja na trdnih tleh – in včasih do vratu in čez v vodi – je Ljubljana v zgodbah Blaža Kutina ozadje še bolj nenavadnih, tudi fantazijskih pripetljajev. V Tivoliju se lahko v Kutinovega junaka zaleti letalo, pa se počuti kar dobro, čeprav mu svet dopoveduje, da

pravzaprav ni več živ; v Dravljah se neki drug junak obsedeno naveže na popolnega neznanca, ki že leta in leta neumorno kliče na njegovo telefonsko številko; in nekje na obrobju Ljubljane si Simon Koprivnik, dobro situiran arhitekt z družino, izmisli svoj alter ego po imenu Metod Bratina, temu pa se prav kmalu, ne da bi vedel zakaj, v misli prikrade prav Simon Koprivnik. Junak torej razmišlja o svojem izmisleku, izmislek pa prav tako razmišlja o junaku, da kmalu več ne vemo, kdo od njiju (in ali sploh kdo) je resničen, nekam neresnična pa se nam zazdi tudi Ljubljana sama.

Zdi se, da je Ljubljana v kratkih zgodbah bolj pogosto kot druga slovenska mesta tudi prostor svobodnega raziskovanja identitet, predvsem spolnih. Pa ne le kot ozadje: njena alternativna prizorišča, ki so

Povabilo k branju kratkih zgodb:

- **Cesta v Gorice** (Vesna Lemaic, v zbirki *Dobrodošli*)
- **Drugo leto popolne fragmentacije** (Andrej Tomažin, v zbirki *Anonimna tehnologija*)
- **Zelena dolina** (Blaž Kutin, v zbirki *Tempirana bomba*)
- **Hierarhična razmerja** (Jedrt Lapuh Maležič, v zbirki *Bojne barve*)
- **Čolnarna** (Milan Kleč, v zbirki *Moji spomini na morje*)
- **Pankrti in četrtkov večer** (Metka Lampret, v zbirki *Kam bi dala takle dan*)

se prebela v več zbirk kratke proze, gotovo niso le pasivna kulisa, temveč so pomemben pogoj premislekov o identitetah ter boja za enakopravnost in svobodo. To dimenzijo Ljubljane jasno izpostavijo *Bojne barve* Jedrt Lapuh Maležič, ki z različnih zornih kotov, od otroštva do odraslosti, osvetljujejo življenje istospolno usmerjenih meščank in meščanov. Po svoje, mestoma že bolj pesniško-filozofsko, pa svoja in tuja telesa odkrivajo tudi junaki v kratki prozi Davorina Lenka. Med svojimi razmišljanji se včasih znajdejo na Metelkovi ali ljubljanski filozofski fakulteti, poležavajo pa tudi v velikih, čeprav zanemarjenih mestnih stanovanjih, iz katerih se vidi vse do Prešernovega spomenika.

Včasih se Ljubljana lahko zagleda tudi skozi oči tistih, ki živijo drugje. Kot mesto, v katerem deluje večina državnih institucij, je za nekatere že kar sama po sebi tista, ki kroji življenje vsem ostalim. »V Ljubljani še niso tako nori, da bi postavili rezilne žice na boje,« se denimo posmehne ribič v zbirki kratkih zgodb *Gorica je naša* Primoža Sturmana. Sicer mu je Ljubljana z žico za zdaj prizanesla, vendar mu je vzela sina, ki jo ima raje kot Obalo, saj je po njegovem kozmopolitsko mesto. Ljubljana je torej tudi magnet, ki drugim slovenskim krajem »krade« prebivalce. A le ni vedno dovolj močan. Ko se v zbirki Metke Lampret *Kam bi dala takle dan* eni od junakinj, ki odrašča v osemdesetih, izjalovijo načrti, da bi v Ljubljani obiskala zadnji koncert Pankrtov, se na avtobusu proti domači Žabnici med jokom zarije v rdeči telovnik moškega, ki ga je, ker je prepeval narodnozabavne pesmi, še hip pred tem raje spregledala. »Do Žabnice mi je bilo že čisto vseeno,« sklene zgodbo pripovedovalka.

Kratka proza lahko prestolnici ponudi celo vizijo njene prihodnosti: najdemo jo denimo v zbirki *Anonimna tehnologija* Andreja Tomažina. Le da si izpolnitve te vizije najverjetneje ne želimo. Tomažinova distopična Nova Ljubljana se je namreč po dolgi vojni obdala z visokim obzidjem, po

katerem postopajo prekinjenci, nesrečneži, ki so zaradi različnih prestopkov podvrženi ostri kazni: njihova telesa so operativno združena s telesnim in možganskim tkivom živali. Eden od takih pohabljenec, tako imenovani Orangutan (da, prišli so mu opičjo roko), pobegne z operacijske mize in kmalu prične pravi novoljubljanski morilski pohod ...

V distopični prihodnosti se prav dobro ne godi niti arhitekturi: Prešernov trg se v Tomažinovi mračni viziji imenuje Trg enotnosti, v tem duhu pa je tudi Tromostovje združeno v eno samo veliko ploščad. Enotnost pač ni vedno blagodejna, in kar prav je, da je tudi Ljubljana v kratkih zgodbah tako raznolika. Se pa, z izjemo Tomažina in nekaterih drugih, kratke zgodbe zadnjih let precej izogibajo mestnemu središču. Večno hrepeneči alter ego Milana Kleča se mu izogiba iz sentimentalnih razlogov, saj, kot prostodušno prizna, težko prenese vsa mimohodeča mestna dekleta: »Prekletno močno srce [moraš imeti], da vse skupaj vzdržiš. Sila nevarno je, najprej nevzdržno, nakar te lahko celo pokosi.« Druge avtorice in avtorji pa se najbrž bolj posvečajo obrobju tudi zato, ker se tam skriva več pomembnih zgodb, ki sicer ne bi bile povedane. V že omenjenih *Bojnih barvah* se v Štepanjskem naselju, na Viču in še kje godi prostitucija, medtem ko zbirka *Težkomentarci* – izpod peresa iste avtorice – govori o prebivalcih psihiatrične klinike v ljubljanskem Polju. Vesna Lemaic, letošnja dobitnica nagrade za najboljšo zbirko kratke proze novo mesto, ki jo podeljuje Založba Goga, pa v svoji zbirki *Dobrodošli* razkriva še eno ljubljansko obrobje, in sicer območje viškega azilnega doma. Z roba se sliši in vidi manj; tudi deportacije so izvedene lažje in z manj medijske pozornosti, čeprav jih skupina aktivistov v zgodbi *Cesta v Gorice* poskuša ovirati. Iz močno obljudenega centra se na obrobje – fizično ali metaforično – ne podaja veliko ljudi; še en razlog več za to, da se nanj podajo kratke zgodbe.

PISANA SRAJCA SLAVKA PREGLA

Nada Breznik

S Srajco srečnega človeka imamo priložnost temeljiteje spoznati avtorja Slavka Pregla, tega znamenitega, resnobsnega Ljubljančana, to duhovito osebnost in razgibanega duha, ki ga pogosto srečujemo na kulturnih prireditvah v prestolnici. Knjiga je nadvse zanimivo in duhovito pričevanje, s pravo mero distance do pisateljeve intimne, z doslednostjo do dogodkov, v katere je bil vpet, ter naklonjeno ali kritično do ljudi, s katerimi je sodeloval. Delo odstira ozadja in dogajanja, vezana na umetnost, založništvo, knjigo pa tudi politiko v odnosu do naštetih področij.

Center njegovega delovanja je bila in je Ljubljana. Med številnimi nagradami, ki jih je prejel, je tudi Župančičeva nagrada Mestne občine Ljubljana. Kot Levstikov nagajenec je dobil svoje mesto na pločniku slavnih pred Konzorcijem. V svojem šaljivem tonu je tedaj za radio izjavil: »Všeč mi je, da sem postal del čvrste podlage, na kateri stoji moje rodno mesto, najlepše mesto na svetu.«

Zaznamovalo ga je odraščanje v tedaj ljubljanskem predmestju Šentvid, otroške igre, kakor jih je poganjala živahna domišljija, privzgojene vrednote pa so ga usmerjale k odličnim ocenam, k umetnosti in v prostovoljstvo. Šolski časopis v srednji šoli je postal preizkusni poligon za kasnejše novinarsko, uredniško delo in pisateljevanje. »Biti pošten« je bil nasvet, ki ga je vodil pri pisanju tega avtobiografskega dela, opremljenega tudi s fotografijami in karikaturami.

Oddaj na natečaj v MKL

15. november 2019–15. marec 2020

Mestna knjižnica Ljubljana razpisuje literarne natečaje na temo proze, poezije, dramatike in stripa pod skupnim imenom Oddaj na natečaj v MKL – metaFORA, poHAIKUj, preDRAMi se in S3p. Vabljeni mlade avtorice in avtorji: od 15. do 25. leta v slovenskem jeziku.

Zmorem sam. Krepim spomin Knjižnica Otona Župančiča

Z vajami za krepitev možganov spodbujamo nastajanje novih možganskih povezav, poskrbimo, da se stanje ne poslabša in upočasnimo začetke demence. S pomočjo igre in vaj bomo utrjevali že nastale nevrnske povezave in gradili nove. S predavateljico Petro Čelik se bomo srečevali vsako drugo sredo v mesecu. Prvo srečanje bo **13. novembra ob 15. uri**. Zaželeno so prijave na [✉ ssu@mklj.si](mailto:ssu@mklj.si) ali **☎ 01 308 51 22**.

ZA LJUBITELJE POEZIJE

Živa Čebulj

Pri Turizmu Ljubljana so v sodelovanju z ljubljansko in celovško univerzo pripravili novo literarno vodenje »Ljubljana za ljubitelje poezije«. Vodeni ogled bo potekal po lokacijah mesta, ki so posredno ali neposredno povezane s pesniki in pesnicami. Na posameznih točkah bodo vodniki predstavili avtorja, njegovo navezavo na mesto, anekdoto iz življenja, prebrali pesem iz knjižice ter kratko orisali predstavljeno pesem.

Da bo vodenje čim bolj zanimivo, bodo udeleženci ogleda tudi aktivno vključeni: del vodenja bo zloženka z že obstoječimi prevodi ter kratkimi predstavitvami avtorjev, ki so jih pripravili študentje slovenistike, vpisani na seminar Slovenska poezija. Doživetje bo udeležencem približalo slovenski literarni opus in jih opozorilo na velikane slovenske poezije, ki so si zagotovili pomembno poglavje v zgodovini razvoja slovenskega jezika in literature, svoje sledi pa pustili tudi v Ljubljani, ki nosi častni Unescov naslov mesto literature. Novo literarno vodenje opozarja tudi na razliko med Ljubljano in ostalimi evropskimi prestolnicami – v večini prestolnic so namreč glavni trgi namenjeni spomenikom pomembnih vojskovodij in državnih voditeljev, medtem ko v Ljubljani to mesto pripada pesnikom in pisateljem.

Vodenje je na voljo le po naročilu: za svoj datum pokličite na **01 306 12 30** ali pišite na **alenska.stular@visitljubljana.si**.

Branje je ves čas

35. Slovenski knjižni sejem

dr. Uroš Grilc

Slovenski knjižni sejem je dogodek, ki vsako leto v prestolnici na enem kraju na ogled in v nakup postavi ponudbo slovenskih založnikov, med njimi tudi najbolj sveže knjižne izdaje. Ob tem se zvrsti okoli tristo dogodkov, na katerih spoznavamo knjižne izdaje, avtorje in ob izbranih knjigah razmišljamo o aktualnih temah. Dogodki v okviru sejma potekajo na tematskih odprtih odrih ter v dvoranah Cankarjevega doma. V brezplačni zgibanki najdete tudi napoved vseh dogodkov.

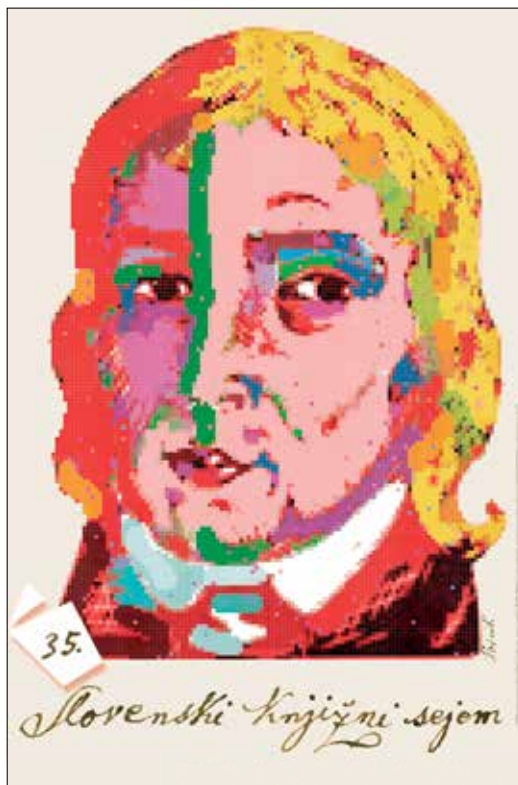
Letos bo v sodelovanju z mrežo tujih kulturnih ustanov Eunic v fokusu knjižnega sejma Evropa, v gosteh pa bo Murska Sobota, saj mineva sto let, odkar je slovenski del Pomurja pripadel matični domovini. Na največji sejem knjige v državi letos vabi podoba Valentina Vodnika, saj je leto 2019 ob dvestoletnici njegove smrti posvečeno prav njemu.

V čast Prekmurju bodo vsak dan točno opoldne gostili prekmurske pisatelje. Obiskali ga bodo Feri Lainšček, Štefan Kardoš, Vlado Žabot, Dušan Šarotar in Suzana Tratnik, ki bodo z občinstvom delili svoje trenutne pisateljske projekte. Na Pisateljskem odru bomo spoznali tudi Esada Babačiča, letošnjega avtorja v središču 34. Mednarodnega literarnega festivala

v modi!

Vilenica. Nina Dragičević bo z avtorji, med katerimi bodo Ana Pepelnik, Milan Šelj, Brane Mozetič in Ivan Antić, vodila cikel pogovorov Nekaj drugega. Kot že nekaj let zapored bo na Pisateljskem odru potekal tudi neposredni prenos podelitve nagrade za najboljši literarni prvenec in nagrade Radojke Vrančič za mladega prevajalca na programu Ars Radia Slovenija. Poleg tega bodo podeljene še mednarodna nagrada za haiku ter nagradi za najbolj oblikovano knjigo in naj poslovno knjigo, z branjem pa se bodo predstavile tudi letošnje nominirane in nagrajenke nagrade Mira (ženski odbor Slovenskega centra PEN). Večerni termini bodo posvečeni poeziji, ko se bo z branjem med drugim predstavila tudi letošnja Jenkova nagrajenka Kaja Teržan.

Za najmlajše obiskovalce

Oder Cicifest je namenjen družinam in otrokom do šestega leta. Na spletni strani sejma poiščite program in poslanico letošnje ambasadorke, slovenske pisateljice, pesnice in pravljicarke Anje Štefan.

Velika nagrada SKS – knjiga leta 2019

Za posebno nagrado sejma, nagrado občinstva, obiskovalci sejma lahko oddate svoj glas eni izmed petih nominiranih knjig, ki jih izbere strokovna komisija. Podelitev laskavega priznanja bo v nedeljo, 1. decembra 2019, ob 12. uri v Debatni kavarni.

Fotocona, predstavljanje fotografske umetnosti v knjižni obliki

Ob 35-letnici sejma bo izšla fotoknjiga, ki prinaša zgodovinski pregled, skupaj z napovedjo za prihodnost, sloni pa na t. i. samoportretih obiskovalcev lanskega sejma, ki jih je posnel fotografski studio Selffish fotografa Bojana Breclja.

35. SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM

Od torka, 26. novembra,
do nedelje, 1. decembra 2019

Prostori CD, vstop prost
ODPIRALNI ČAS:

TOR: od 12. do 20. ure

SRE in ČET od 9. do 20. ure

PET in SOB od 9. do 22. ure

NED: od 9. do 18. ure

🌐 www.knjzisejem.si

Kadar govorimo o udomačenih živalih, pomislimo na hišne ljubljence, kot sta pes in mačka, pa tudi na domače živali, kot so krave ali koze. Vendar smo ljudje udomačili tudi neko vrsto žuželk. Te rumeno-črne žuželke poznamo kot izredno marljive delavke. Z njihovim pridelkom si pozimi radi sladkamo čaj. Te slavne žuželke so načeloma miroljubne, toda v predstavo Besne basni Šentjakobskega gledališča Ljubljana je priletela ena zares besna.

Sprašujemo vas: Katera žuželka je pribesneta v Šentjakobsko gledališče Ljubljana?

Foto: Jernej Čampelj

Izmed vseh pravilnih odgovorov, ki bodo prispeli do **30. 11. 2019** na naslov [ljublanske.glavce@gmail.com](mailto:ljubljanske.glavce@gmail.com), bomo izžrebali dobitnico ali dobitnika družinske vstopnice za obisk predstave Besne basni v Šentjakobskem gledališču Ljubljana, ki bo prihodnje leto praznovalo kar 100 let neprekinjenega delovanja.

🌐 www.sentjakobsko-gledalisce.si

Pravilni odgovor na oktobrsko vprašanje se glasi: Gospodinja, ki v koših prenašajo perilo in ga na čolnu perejo v mrzli reki, imenujemo **perice**. Dobitniki vstopnice za družinski obisk poljubne ustvarjalne delavnice v Narodni galeriji so: Milena Rotar, Filip Šobak Ožbolt in Eva Bernik. Čestitamo!

O (NE)STRPNOSTI, FANTU, KI NE ZNA SLOVENSKO, IN BABICI, KI SE PREMIKA KOT POLŽ

Katja Kosten, 7. c, OŠ Milana Šuštaršiča

Si se že kdaj vprašal, ali si bil do koga nestrpen? V šoli nas pogosto učijo, da moramo biti strpni drug do drugega. Strpnosti se najbolj naučimo v domačem okolju in med prijatelji.

Pogosto pa smo nestrpni do drugačnih ljudi. V razred je prišel nov učenec iz Kitajske. Ne zna slovensko. Ko ga ogovorimo, nam ne zna odgovoriti. Tisti teden se pač pogovarjamo v angleščini, ki jo zna. Naslednji teden ponovimo vajo in ga spet ogovorimo po slovensko. Malo je napredoval, a ne veliko. S privoščljivim nasmeškom in z mislijo, kako mu gre slovenščina slabo, se obrnemo stran od njega. V skupinica se pogovarjamo, ne da bi ga povabili medse. On ostane sam v svoji klopi, sam se odpravi na malico.

Ne razmišljamo o tem, kako se počuti, ko nas sploh ne razume. Smo v svojem svetu. Pričnemo se mu posmehovati: v dveh tednih se ni mogel naučiti niti tega, da bi nam povedal, kako mu je.

Bili smo nestrpni, kar ni bilo prav. Kasneje smo se tega zavedeli, a je bilo prepozno. Razumel je vse, samo povedati ni znal. Torej smo ga močno prizadeli s tem, da smo se mu posmehovali in da smo ga izločili.

Tudi do bolnikov in ostarelih se mnogokrat vedemo neprimerno. Doma imaš babico, ki ima težave z nogami in potrebuje več časa, da se premakne iz enega prostora v drugega. Ko se z njo odpraviš na sprehod, se ti zdi, da se premikata počasi kot dva polža. Zdi se ti, da ne bosta nikamor prišla, in pričneš jo preganjati, naj stopi hitreje. Do babice si torej nestrpen.

To ni prav, a se tega niti ne zavedaš. Pozabljaš, da jo boljijo noge, da se težje premika in

da je zato počasnejša, ti pa nergaš, naj pohiti. Mogoče se bo poškodovala, a tebi je vseeno. Misliš si, zakaj sem sploh šel s to starko, raje bi doma igral igrice na računalniku.

Ko prideš domov in vse dobro premisliš, dojameš, da to, kar si počel, ni bilo primerno. Strpnosti se je očitno zelo težko naučiti. Najbolj moramo biti strpni do starejših in drugačnih ljudi. Veliko se moramo o tem pogovarjati, da nam bo prišlo v kri. Naša dejanja bodo tako postala drugačna in tako bo v družbi manj nestrpnosti.

ČASORIS
moj prvi spletni časopis

DOBRA ŠOLA
– ŠOLA ZA
ŽIVLJENJE

Eva Zore, Osnovna šola Danile Kumar Ljubljana

Lukey, zvedav fantič, se vsako jutro željan novih doživetij odpravi v šolo. Lukey ima – kot večina mladostnikov – v šoli najraje odmor za malico. Vneto se uči tuje jezike. Z angleščino nikoli nista bila najboljša prijatelja. Čeprav je pisanje zanj trd oreh, je ponosen nase, da je premostil strah in vedno samozavestno spregovori s tujcem, ko ga ta vpraša za pot.

Ob preverjanjih in spraševanjih je Lukey vedno na trnih. Občutka samostojnosti in odgovornosti ga je strah, zato ga želi nadzorovati in premagati. Lukey je včasih utrujen in svojeglav. Takrat mu je v uteho pogovor s svetovalno delavko. Od nje

Foto: Dunja Wedam

O strpnosti se moramo veliko pogovarjati.

gre pomirjen in zavedajoč se, da svet ni črno-bel. V Lukčevem razredu je deček z disleksijo. S sošolci so se ga sprva malo izogibali, kasneje pa jim je učiteljica pripravila zanimivo razredno uro, kjer so novega sošolca in njegovo stanje bolje spoznali.

Danes je Lukey odrasel. Če ga vprašate, kaj mu šola pomeni, se nasmehne in pomisli na svoje dogodivščine. Hvaležen je, da je bila šola včasih zahtevna, v njegovih otroških očeh celo kruta in neizprosna. Hvaležen je, da ga je naučila o drugačnosti in različnosti. Danes jo zna sprejemati. Hvaležen je za napetost pred preverjanji, saj jo danes dobro obvlada. Hvaležen je za delovne

navade, ki mu jih je dalo takrat dolgočasno domače delo. Luka se ne spomni vseh podrobnosti iz učbenika za slovenski jezik, a ve, kako uporabljati slovar in kje poiskati pomembne informacije. Rad se izgubi v knjižnici in brez težav napiše vlogo za službo. Naučil se je pravega učenja. Luka šolo ceni. Čuti jo kot privilegij; delo in znanje pa kot vrednoto.

Harmonijo šole pa ustvarjajo ravnatelj, strokovni aktivni, svetovalne službe in sploh vsi, ki delujejo na šoli. Vodstva šol morajo spretno krmariti med razbohoteno (in nemalokrat sizifovsko) birokracijo, ki troši prepotrebno energijo,

Pridušanjevalnica

Dušan Merc, nekdanji ravnatelj OŠ Prule in predsednik DSP

V katero šolo, v kateri vrtec?

Obljubil sem, da bom kot upokojeni ravnatelj tiho – pa ne morem biti.

Vprašanje, v katero osnovno šolo naj v Ljubljani starši vpišejo svojega otroka, ker imajo pač možnost izbire, je zelo pogosto in v resnici povsem nepotrebno. Odgovor je preprost: v tisto, kjer boste imeli najmanj logističnih težav. V osnovi so vse osnovne dobre, v vseh pa je sem pa tja kakšna pomanjkljivost, ki je starši niti ne morejo prepoznati ali pa jo imajo v zmoti za kvaliteto. Za otroka namreč ni pomembna cela šola, pomembna je mikroklima v samem razredu, odnos učiteljev, sošolcev in vseh, ki jih otrok v šoli srečuje. Vedno se namreč potrjuje staro dejstvo, da šola vstane in pade z učiteljem. V celotni vertikali je hierarhija vzgojiteljev in učiteljev od vrta do konca fakultete v resnici nasprotna splošnemu prepričanju, da so na vrhu univerzitetni profesorji, nekoliko pod njimi srednješolski itd. Ne, bistveno za razvoj otroka, mladostnika je, kakšne vzgojiteljice ima, kakšne učiteljice v prvih letih šolanja.

Edino, pred čemer bi vseeno posvaril zaskrbljene starše, so marketinške laži, ki so kakor po pravilu vedno nasprotne pedagoškim principom. Otrokom škodujejo na vseh ravneh njihovega razvoja. Navidezno znanje tujega jezika, ki ga otrok pridobi zgodaj, od vrta do četrtega razreda, z lahkoto, ko je dovolj star, pridobi v dveh, treh mesecih petega ali celo šestega razreda. No, pravi dokaz za to, da je nekaj zelo narobe, je število otrok s

posebnimi potrebami. V resnici jih je veliko preveč. Ali se nihče ne vpraša, da je nekaj narobe s sistemom, ne pa z otroki? Za tri četrtine težav je kriv sistem in ne otroci. In seveda napačne definicije primanjkljajev. Program je prebogati in prezahteven za mnoge povsem normalno zmogljive otroke.

Seveda se je treba izogibati šolam, kjer vladata kaos in nered, nasilje in ostalo, česar otroku ne privoščimo. Vsekakor pa se je treba skorajda še bolj izogibati institucijam, kjer je vse bleščeče in v popolnem redu – ta namreč otroka ohromi, saj je polna nesmiselnih prepovedi, ki otroka omejujejo in ga seveda pohablja.

Torej, v katero šolo vpisati otroka, v kateri vrtec? Skorajda nepomembno vprašanje. Pomembna je primarna socializacija (odnos do okolja, do samega sebe, do ljudi in družbe), ki se dogaja vsak dan doma, od trenutka, ko otrok pride na svet. V šoli se velikih premikov ne moremo nadejati. Najpomembnejši pokazatelj, kaj se dogaja, je, da gre otrok rad v vrtec, v šolo. Vse, s čimer obremenjujemo otroke po nepotrebem, je družbena neumnost, ki spreminja šolski sistem v nakupovalno središče. In dobro je vedeti, da imamo največ kvadratnih metrov teh središč na prebivalca na svetu – žal lahko do neke mere k tem površinam prištejemo še vse šolske in vzgojne ustanove. Zato so po pravilu najslabše izobraževalne ustanove, kjer je treba za program karkoli doplačevati.

rastočim kapitalizmom, ki dirigira tudi šolstvu, in učenci. Med Scilo in Karibdo vzgojnih ovir, tegob mladih, uporništva in socialnih stisk je na prvo mesto treba vedno postaviti otroka oz. mladostnika. Niti za trenutek ne smemo pozabiti na učence in njihovo dobro.

Zato z grenkim priokusom berem tragikomične sestavke o tem, da je delo učiteljev lahko in skorajda brez odgovornosti. Delo učitelja je izjemno zahtevno in težko – učitelj poučuje, a je tudi željan novega znanja in se uči še naprej. Poseben izziv je prilagajanje šolskega sistema novostim moderne dobe. Za pravo znanje je potrebno kdaj

popustiti v tradicionalnih pedagoških načelih in se mladim približati v njihovem neformalnem jeziku. Dobro šolo soustvarjajo učitelji, ki radi opravljajo svoje delo. In samo v skupnosti, kjer so odnosi dobri, so ljudje uspešni in ustvarjalni.

Dobra šola vzgaja in vzgoji, uči in nauči. Ni samo zakladnica znanja, je tudi otroškost in razigranost, razvijanje socialnih interakcij, spoznavanje čustev in občutij, osebna rast, odraščanje, spoznavanje in sprejemanje drugačnosti. Dobra šola zvedavo mladino vzgaja v samozavestne, odgovorne, razgledane, vljudne in srčne ljudi.

MOJ SIN BO OLIMPIJSKI PRVAK

Jure Bornšek

Sedim na travi v svojem domačem kraju in opazujem sina pri igranju s prijatelji. Med starši se razvije zanimiva diskusija o sposobnostih njihovih otrok. Moj je idealen za nogomet, moja bo ritmična gimnastičarka, moj bo rokometas, moja je že zmagała teniški turnir do 12 let. Ko po eni uri pridem na vrsto, omenim, da mi je vseeno. Ali bo uspešen športnik ali ne, pomembno je, da bo v športu užival, in če bo to preraslo v kaj več, bom vesel in ga bom podpiral.

Med pogovorom eden od otrok želi splezati na drevo. Nenadoma zaslišimo krik mame, naj takoj spleza dol, ker bo padel. Ista mama, ki je tega istega otroka vpisala na trening športnega plezanja, ker je ta šport videla po televiziji in meni, da je to najboljše zanj. Nisem več prepričan, ali smo na istem planetu.

V svoji ordinaciji srečam veliko otrok in ambicioznih staršev. Nikoli ne bom pozabil dogodka, ko je mama svoji hčeri ob osvojitvi četrtega mesta na evropskem pokalu zabrusila: toliko denarja smo vložili vate in v smučanje. Pričakujem, da naslednjič zmagas! Nepotreben pritisk na ubogega otroka.

Meni je šport dal veliko. Prijatelje, disciplino, delavnost, izobrazbo, spoštovanje. Bil sem junak in ponos svojih staršev. Vse se začne s starši, njihovo vzgojo in obnašanjem. Otroci bodo posnemali svoje vzornike starše, v dobrem in slabem. Starši smo tisti, ki moramo biti razsodni, razumni in nevsiljivi pri odločitvah otrok. Otroka peljemo na trening, da imamo dve uri

Foto: arhiv OŠ Sostro

Gorniški krožek na OŠ Sostro deluje že več kot 30 let.

prostega časa, trenerji ne pustijo otrok na počitnice, ker bodo zamudili trenažni proces. To ni prav!

Iz nedolžnega otroka nekoč zraste vrhunski športnik. Tisti, ki ga gledamo na televiziji in zanj stiskamo pesti. Športniki so veliki ambasadorji naše dežele, ne pozabite jih, ne kritizirajte jih, postavite se v njihovo telo in pomislite, kaj vse so prestali in koliko truda so vložili. Navsezadnje, mogoče bo na istem nekoč tudi vaš otrok.

GORNIŠKI KROŽEK

Ela Tkalec, 9. a,
Osnovna šola Sostro

Na Osnovni šoli Sostro gorniški krožek deluje že več kot trideset let in je namenjen vsem učencem in učenkam od 2. do 9. razreda. Vodi nas mentor Jože Drab.

Vsako leto gremo na vsaj deset izletov, torej vsak mesec. To niso samo izleti v gore in hribe, ampak se odpravimo tudi na morje, v jame in soteske. Včasih se po aktivnosti v naravi okopamo še v kakšnem bazenu. Večina izletov je prilagojena dvema težavnostnima stopnjama, in sicer za mlajše in starejše oz. sposobnejše učence. Ob koncu šolskega leta imamo starejši učenci možnost, da

svoj adrenalin sprostimo v zabaviščnem parku v Italiji. Eden od izletov je tudi sankaske: peš se odpravimo na vrh ali do kočice, nato pa se s sankami spustimo v dolino. Naprednejša skupina se včasih poda tudi na plezalne ture, kamor gremo seveda primerno opremljeni. Plezali smo že po Furlanovi plezalni poti v Gradiški turi in po Hanzovi poti na Malo Mojstrovko. Najaktivnejši učenci dobijo možnost udeležbe na dvodnevem izletu na najvišjih slovenskih gorah. V preteklih letih smo osvojili Triglav (2864 m), Stol (2236 m), Grintovec (2558 m) in Krn (2244 m), letos pa je bil na vrsti eden lažjih tritisočakov v Avstriji, Brennkogel (3018 m).

Gorniški krožek je najbolj obiskana interesna dejavnost na naši šoli. Število učencev iz leta v leto narašča. Letos nas je na gorniški krožek prijavljenih kar 85 učencev in učenek.

Gorniški krožek obiskujem že peto leto. Rada hribolezim zaradi dobre družbe in spoznavanja novih prijateljev. Osvojila sem že veliko vrhov, ki jih sicer najbrž ne bi. Najraje imam plezalne izlete. Udeležujem se tudi orientacijskih tekmovanj, na katerih smo z vrstniki pridobili že veliko izkušenj.

MESEČNI NAPOVEDNIK Dogodki za otroke

ŠKUCOVE PACKARIJE, 3+

do 21. 12., vsako soboto ob 10. uri
Galerija ŠKUC

Brezplačni program gledaliških predstav (interaktivnih, lutkovnih, igranih) in ustvarjalnih delavnic različnih zvrsti.

TJULENJ, 3+, premiera

16. 11. ob 18. uri, **Veliki oder**
Lutkovno gledališče Ljubljana

Laponske povedke v glasbi in papirju
Režija: Matija Solce

Predstava Tjulenj je glasbeno-vizualno doživetje. Gre za kompozicijo minimalistične igre, pesmi, svetlobe in senc. Sloni na motivih laponskih pripovedi.

Znanstvena igralnica: Živa vrstica, 5+

17. 11. ob 11. uri
Vodnikova domačija

Predstava Vrvica, ki je rešila svet po zgledu inuitske tradicije pripovedovanja z vrvico pripoveduje zgodbo o inuitski morskemu pošasti Qalupalik in o sodobnih težavah, ki pestijo naš planet. Po predstavi bomo na delavnici, prav tako s pomočjo vrvic, izolirali DNK iz lastne slin.

S PRAVLJICO OKROG SVETA, ob dnevu človekovih pravic

6. 12. ob 18. uri

Pionirski dom – center za kulturo mladih
Želiš spoznavati različne kulture sveta? Pridi v Pionirski dom! Na potovanju nas spremlja Palčica Pametovalčica! Po pripovedovanju sledi delavnica, na kateri si izdelamo spominek, povezan s pravljico.

GLEDALIŠKA MATINEJA: JEŠ, JEŽ?, 2+

15. 12. ob 17. uri

Pionirski dom – center za kulturo mladih
Ste že kdaj srečali ježa, ki pojeta rap? Ki plešeta in pokata vice? Če ne, potem je skrajni čas, da se s Pavlo in Viktorjem odpravite na pustolovščino od gozda do mesta, kjer ju čaka cesta! Znata čez cesto? Vesta, kaj je levo in kaj desno? Toliko vprašanj, a tudi toliko odgovorov ponuja kratka dogodivščina, v kateri ne manjka ne smeha ne rapa!

SLOVAŠKE PRAVLJICE IN OBISK DEDKA MRAZA, 4+

15. 12. ob 11. uri

Vodnikova domačija
Pripovedovalka Katja Preša prinaša izbor zabavnih slovaških pravljic. Poslušali jih bomo ob ilustracijah Bojane Dimitrovski. Katja tako dobro pripoveduje, da jo pride poslušati tudi Dedek Mraz. Morda pa še on pove kakšno?

Klic, ki je postal poklic

Humanitarac Nick Vovk, magister razvojnih študij

Nada Breznik

Foto: osebni arhiv

Nick Vovk, magister razvojnih študij

Nick Vovk je po diplomi iz filozofije in kulturne antropologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani magistriral na univerzi v Cambridgeu. Za svoj študijski izbor pravi, da mu je omogočil biti z eno nogo sanjavo v oblakih, z drugo rahločutno na tleh. Trenutno je zaposlen pri Danskem svetu za begunce v Ukrajini. Svoje humanitarno in raziskovalno delo občuti kot nujo, čeprav trdi, da nima ponižnosti Pedra Opeke ali levjesrčnosti Toma Križnarja. Ko se pri svojem delu sooča z vojno, lakoto in revščino, čuti, da si nikoli ne bi mogel odpustiti, če jih ne bi vsaj poskusil preprečiti.

Kako si se odločil za humanistične študije?

To je krasna priložnost, da se pred vzponi izpostavi tudi padce. Sam sem že zgodaj vedel, kaj me zanima, in ob tem zanemaril druge obveznosti – na Poljanah so me zato trpeli malo dlje. V tem obdobju sem prebral ogromno, le da ne o matematiki. Zanimalo me je vse človeško, in to me je vztrajno vleklo v humanistiko. Imel sem veliko sreče, da so me pri tem podpirali tudi starši. Izkazalo se je namreč, da v tem študiju nisem spoznal le kaj, ampak tudi, kdo želim postati.

Kakšne so razlike med študiji na Filozofski fakulteti v Ljubljani, univerzi v Cambridgeu in študijskih izmenjavah?

Cambridge ima predvsem neprimerljivo več sredstev, kar seveda izboljša proces. V Ljubljani, pa tudi v Pragi in

“ Moja želja je, da nekoč mojega dela preprosto ne bomo več potrebovali.

Bratislavi, pa manjka nekaj strasti do poučevanja – in do učenja.

Kaj se te je pri tvojem dosedanem delovanju najbolj dotaknilo?

Malokaj je bolj botrovalo moji rahločutnosti do sočloveka kot odraščanje v socialnem bloku, med premnogimi podobnimi primeri. Filozofija me je nato poučila, kako bi nam vsem moralo biti, in antropologija,

kako grd in gnil in grozen naš svet kljub temu ostaja. Precej težje bi spal, če ne bi k zapolnitvi te vrzeli primaknil nekaj svojega. Po raziskavah v Indiji in Maroku ter misijah na Kosovu in v Ukrajini si o začetnem vzgibu ustvarjam kompleksnejše mnenje. V veliko čast mi je prebivati z ramo ob rami s pogumnimi, bistrimi in krepostnimi ter pomagati reševati najbolj pereče izzive človeštva.

Kaj trenutno delaš in kakšna je tvoja vloga?

Pri Danskem svetu za begunce v Ukrajini sem odgovoren za humanitarne subvencije: delam v upravi v Kijevu in na terenu, v humanitarnih bazah ob t. i. kontaktni liniji v regiji Donbas. V upravi delo obsega načrtovanje intervencij (recimo obnova sestreljene šole), pogajanja z donatorji (kot je Unicef), nadalje pa še zagotavljanje kakovostne izvedbe projektov. To zadnje se dopolnjuje s terenskim delom. Tam, recimo, preverjamo, kako naša organizacija odstranjuje mine in ostale ostanke vojne.

Kakšne so tvoje želje in možnosti za povezovanje z domovino?

Moja želja je, da nekoč sleherni dobi priložnost do dostojanstvenega življenja in mojega dela preprosto ne bomo več potrebovali. A do tedaj je še dolga pot. Rad bi bil del zgodbe, v kateri bomo ljudje zopet našli kolektivno moč. Zaradi tega potenciala moje zanimanje ostaja pri civilni družbi; okrepitev slednje pa potrebujemo tudi v Sloveniji. Podpora države je vse manjša, negativni vpliv kapitala se širi – kako se temu učinkovito zoperstavljati, bo vedno bolj iskano znanje.

Celoten intervju je objavljen na www.ljubljana.si v rubriki glasilo Ljubljana.

ZNANI LJUBLJANČANI O GIBANJU

Alen Kobilica, maneken, športnik, podjetnik in motivacijski govornik

Ukvarjanje s športom mi omogoča obvladovati svoje telo v prostoru in času. Povsem me prenovi, in to tako fizično kot umsko. Problemi postanejo rešljivi izzivi. Postanem samozavestnejši, odločnejši. V življenju sledim trem komponentam, ki mi omogočajo bolj zdravo življenje: prisegam na rekreativno gibanje, ki je nekaj fantastičnega in ga zmore večina med nami;

verjamem v mentalno naravnost, kar pomeni usmerjanje misli v čim bolj pozitivne smeri; tretji ključ do zdravja pa je ustrezna prehrana, kar zame pomeni uživanje ekoloških rastlinskih pridelkov in izdelkov.

Rekreacija, pozitivna naravnost in zdrava prehrana so torej v pravih odmerkih garancija za srečno življenje.

NASVET STROKOVNJAKA

doc. dr. Boro Štrumbelj, Fakulteta za šport

Pojem šport invalidov oziroma parašport (vzporedni šport) je zelo širok. Najširše gledano ga delimo na šport gibalno oviranih, senzorno oviranih oseb (slepih in slabovidnih ter gluhih in naglušnih) in oseb z motnjo v duševnem razvoju. Prav tako ločimo med prirojeno in pridobljeno invalidnostjo. S tega vidika je treba gledati tudi na koristnost športa za invalide. Najprej je treba pri izbiri športa oziroma gibalne dejavnosti invalidov imeti individualni pristop glede na vrsto invalidnosti: tako so z določenimi prilagoditvami in pripomočki skoraj vse športne discipline primerne tudi za invalide. Pri izbiri športa oziroma gibalne aktivnosti je treba upoštevati najprej interes osebe z invalidnostjo, saj je zelo pomembno, da se zlasti otroke usmeri v šport, s katerim se najraje ukvarjajo in je zanje primeren. Pri težjih oblikah gibalne oviranosti kot posledice bolezenskih stanj (npr. amputacija, kronične bolezni) je tudi zelo pomembno, da se pri izbiri gibalne dejavnosti posvetujemo z zdravnikom. Sicer pa ima gibalna aktivnost na vadeče invalidne športnike podobne učinke kot na neinvalidne. Zelo pomembna je socialna vključenost, zato si zelo prizadevamo, da bi v slovenski šport uvedli inkluzijo, kjer bi se z istim športom skupaj ukvarjali

tako invalidi kot neinvalidi. Taki primeri so denimo sedeča odbojka, namizni tenis, tenis, smučanje, plavanje in mnogi drugi športi. Zato je pomembno, da bi šport invalidov razvijala vsa športna društva v Sloveniji. To je tudi svetovni trend, kjer v mnogih državah pravzaprav športa invalidov ni več, saj obstaja samo šport.

V mnogih primerih je sicer napredek oseb z invalidnostjo nekoliko počasnejši (zlasti pri osebah z motnjo v duševnem razvoju), nekateri potrebujejo drugačen pristop pri vadbi. Vseeno pa si z vadbo invalidi pridobijo številne spretnosti in koordinacijo, ki jo lahko koristno uporabijo v vsakdanjem življenju. Šport oziroma gibalna dejavnost lahko predstavljajo tudi dopolnitev procesa rehabilitacije, ki jo izvajajo fizioterapevti, in z vadbo ustvarjamo sinergijske učinke. Vsekakor je šport invalidov odlična oblika vključevanja invalidov v družbo, hkrati pa z vidika vrhunskosti tudi možnost njihove uveljavitve v družbi. Za vse invalide, ki bi se v Ljubljani in njeni okolici radi ukvarjali s športom invalidov, vabim, da se obrnejo na ŠD Invalid, ki v Ljubljani ponuja številne programe telesne dejavnosti pod kvalitetnim strokovnim vodstvom.

Razgibajmo

Žiga Černe, Športna zveza Ljubljane

Brezplačna vadba za starejše

Dokazano je, da redna rekreacija upočasnjuje procese staranja, kar med drugim pomeni tudi, da smo lahko dlje časa aktivni in neodvisni od tuje pomoči. Če še ne veste: strokovnjaki priporočajo vsaj pol ure telovadbe vsak dan. Izbira je tudi v Ljubljani precejšnja za vse starostne skupine, tudi za starejše. Slednji med drugim lahko brezplačno vadijo v okviru Mestne zveze upokojencev ter v njihovih Dnevnihih centrih aktivnosti. Med programi je tudi nizkointenzivna skupinska telovadba, ki vsakemu omogoča prilagoditev intenzivnosti glede na lastne sposobnosti. Enournna vadba že poteka v Dnevnihih centru aktivnosti na Gosposvetski cesti 4 (ob ponedeljkih ob 7.50) in v Športnem centru Triglav na Vodovodni cesti 25 (ob sredah ob 10.00). Zanj potrebujete športno opremo in penasto ležalko. Vprašanja naslovite na info@tek.si.

Vdihni pozitivno, izdihni negativno

Naboru vadb, ki smo jih objavili v septembrski številki našega glasila (če ste jo zgrešili, so podatki še vedno brezplačno na voljo preko spleta na www.rekreacija.si), dodajamo nov in malo drugačen program telovadbe. BodyART je celostni trening, ki temelji na petih elementih tradicionalne kitajske medicine ter jina in janga, tako da ustvarja dinamično povezavo med aktivnim in pasivnim

Vključevanje

Miha Štamcar, foto: **Miha Fras**

»Športna aktivnost, ki je vodena in nepretirana, pozitivno vpliva na celoten organizem vsakega posameznika, tako invalida kot neinvalida. Aktivna oseba je bolj zdrava tako psihološko kot fizično. Z vadbo širimo tudi socialno mrežo ter spoznamo sposobnost svojega telesa. Vsekakor pa športna aktivnost odmakne pozornost od natrpanega vsakdana in ostalih psiholoških težav,« meni Jana Čander, strokovna sodelavka Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite, katerega začetki so tesno povezani s športno dejavnostjo vojaških vojnih invalidov.

Veliko zaslug za promocijo športa med invalidi ima Športno društvo Invalid, ki so ga pred sedemdesetimi leti ustanovili vojaški športni invalidi. Zadnjih osem let je društvo

nosilec konzorcija športa invalidov, ki ga sestavljajo letni izvajalci programa invalidskega športa v Mestni občini Ljubljana.

Sprva je prevladoval šport izključno rekreativnega značaja, nato pa je postopoma

Ljubljano

Za objavo v glasilu Ljubljana ali v elektronskem tedniku Športni utrinki nam lahko novice pošljete na info@szlj.si, vprašanja pa lahko zastavite tudi po telefonu 01 434 72 91.

gibanjem ter učinki napetosti in sproščanja. Stabilnost, koordinacija, dobro počutje, izboljšana drža, preprečevanje bolečine v hrbtu ter zmanjšanje stresa so pozitivni učinki edinstvenega treninga. Z rednim treningom boste povečali gibljivost, prožnost in vzdržljivost telesa, umirili in zjasnili svoj um ter izboljšali tehniko dihanja. V primerjavi z jogo ali pilatesom ima bodyART več pretoka in dinamičnosti pri vadbi. Za zdaj lahko vadite za Bežigradom, na Dunajski cesti 116, podrobnosti pa preverite po telefonu ☎ **040 979 626**.

Koledar rekreacije 2020 – za novo štetje kilometrov, ur, kalorij

Tudi v novem letu se obetajo nove priložnosti za rekreacijo, le da jih je potrebno najprej zbrati in vpisati v Koledar rekreacije. Organizatorje rekreativnošportnih, turističnošportnih in gibalnorekreativnih dogodkov torej vabimo, da izkoristijo brezplačno možnost odlične medijske pozornosti na spletu (📧 www.rekreacija.si, www.infosport.si, www.rtvsllo.si/rekreacija, www.aktivni.si, www.infosport.si), preko Slovenske tiskovne agencije, na Radiu Ognjišče in še v nekaterih medijih preko Olimpijskega komiteja Slovenije.

Če torej pripravljate kakršnokoli rekreativno ali gibalno aktivnost, jo vpišite v portal rekreacija.si. Vpišite vsaj naziv dogodka, datum, panogo, kraj, kontaktne podatke (telefon, spletna stran, e-pošta) ter kratek opis. Rok za

brezplačen vpis v sistem **Rekreacija.si** je 10. december 2019. [📧 koledar@rekreacija.si](mailto:koledar@rekreacija.si), ☎ **041 537 097**

Z gibanjem v december

16. novembra boste tekli na Kristalno palačo v ljubljanskem BTC-ju, kar pomeni 89 višinskih metrov, 21 nadstropij in 479 stopnic. Si upate? (📧 www.alive.si) Med 21. in 24. novembrom ne izpustite najstarejšega smučarskega sejma pri nas: na Snežinki boste lahko prodali ali kupili rabljeno opremo za zimske športe (📧 www.snezinka.com). 23. in 24. novembra boste lahko spet tekli: v soboto po središču mesta na Movember teku (📧 www.movembertek.com), v nedeljo pa si vzemite čas za 16- ali 33-kilometrski tek po Poti spominov in tovarštva (📧 www.tekaskitrener.si). Za redno telovadbo je v Ljubljani poskrbljeno tudi za starejše. Poleg brezplačne tedenske telovadbe, ki poteka v Športnem centru Triglav in v dveh Dnevnih centrih aktivnosti, se boste upokojenci 29. novembra srečali tudi na dvodnevem kegljaškem tekmovanju na Staničevi ulici 41, v disciplini 1 x 120 lučajev mešano (📧 www.kegljaska-zveza.si). Že v času veselega decembra si privoščite še skok v pokriti bazen na Kodeljevem, kjer bodo 1. 12. pripravili netekmovalni Cooperjev plavalni preizkus ter tekmovanje v osmih disciplinah (📧 www.riba-drustvo.si).

v družbo s športom

V Športnem društvu Invalid sodelujejo tudi s športnim centrom Vidim cilj.

Pomembno je, da otroci najdejo svoje področje, na katerem se lahko dokazujejo.

»Želim si, da bi bili otoki športa nekoliko bolj prilagojeni za osebe na invalidskih vozičkih,« je želja Jane Čander. »Tu mislim zgolj na dostopnost do same naprave in njeno višino. Vaje na samih otokih pa se lahko prilagodijo glede na posamezno specifiko invalidnosti.«

začel prevladovati tekmovalni in nato tudi vrhunski šport invalidov. 21. oktobra 1962 je bila ustanovljena prva Zveza za šport in rekreacijo invalidov, v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pa se je deset nacionalnih invalidskih organizacij odločilo, da ustanovijo novo Zvezo za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite. V njenem programu je 34 športnih panog, od tega je 13 paraolimpijskih športov, 8 neparaolimpijskih športov, trije športi olimpijade gluhih ter 10 športov specialne olimpijade.

Postani športnik

»Na nacionalni ravni trenutno vzpostavljamo program Postani športnik, s katerim želimo vzpostaviti dolgoročni sistem za vključevanje invalidov v športne aktivnosti,« pojasni Jana Čander in izpostavi veliko zanimanje za različno vadbo in obenem vse večjo potrebo po strokovnem kadru.

»Sicer vsako leto potekajo izobraževanja za vaditelje, vendar se pogosto zatakne pri financiranju teh kadrov, saj društva nimajo svojih prihodkov in iščejo pokrovitelje in donatorje. V Športnem društvu Invalid imamo srečo, da nam veliko pomaga Mestna občina Ljubljana, tako sva na tem področju zaposleni dve, Maja Sovinek in jaz,« je pojasnila Nina Ivanc, strokovna sodelavka in trenerka pri ŠD Invalid, v katerem veliko pozornosti namenjajo otrokom s posebnimi potrebami.

»Leta 2011 smo se odločili, da bomo začeli izvajati podporni program redne športne vadbe otrok in mladine. Pri financiranju programov nam pomaga ljubljanska

mestna občina. Zaposleni trenerki izvajata programe plavanja, splošne telovadbe in streljanja. Programi so namenjeni otrokom in mladostnikom invalidom različnih kategorij in stopnje prizadetosti. Trenutno vadbe potekajo v otroškem bazenu Tivoli, na različnih ljubljanskih šolah in na strelišču na Malenškovi v Ljubljani,« je o programu za otroke in mladostnike spregovoril Marko Brežan, predsednik ŠD Invalid, ki predstavlja konzorcij športa invalidov in drugih oseb s posebnimi potrebami v Ljubljani.

»V konzorcij je vključenih 14 invalidskih organizacij in trije športni klubi, ki s strokovnimi kadri izvajajo športne programe za invalide in druge osebe s posebnimi potrebami. V okviru invalidskih športnih programov že 21 let izvajamo Invalidsko ligo mesta Ljubljana. Liga je tekmovalnega značaja, ki poteka skozi daljše časovno obdobje: spomladanski del poteka od marca do sredine junija, jesenski del od septembra do decembra. Toda bolj kot tekmovalni dosežek je pomemben njen rekreativni, družabni in animatorski namen,« je delovanje ŠD Invalid v nekaj stavkih opisal Brežan.

Šport otrok s posebnimi potrebami

Zanimanje za športno udejstvovanje med invalidi je vse večje, prav tako velja za šport otrok s posebnimi potrebami. »Meni je sicer bolj všeč izraz otroci z različnimi razvojnimi specifikami,« me je hitro popravila Nina Ivanc. »Otrok je veliko, skupine so polno zasedene, tako da so nekateri celo v čakalnih vrstah. Žal vseh ne

moremo sprejeti, saj moramo poskrbeti, da je na bazenu varno, predvsem pa si ne želimo, da bi otroci v njem le čofotali. Na vseh področjih imamo programe od privajanja na vodo do rekreativnega plavanja in tekmovalnega plavanja. Imamo tudi vadbo za razvijanje gibalnih sposobnosti in spretnosti.« Otroci se lahko vključijo v Športno društvo Invalid Ljubljana ali v center slepih športnikov Vidim cilj, katerega idejni vodja je Alen Kobilica. Skupinske ali individualno prilagojene vadbe potekajo vsak dan. Tudi plavalno društvo Riba v svoje tečaje vključuje invalide in otroke s posebnimi potrebami. »Ukvarjanje s športom je pomembno tudi za samo socialno vključenost, da najdejo nove prijatelje, da najdejo sebi enake, da se ne počutijo manjvredne, da se lahko dokazujejo, za nekatere pa je to preprosto edina možnost rekreacije, kjer se lahko neomejeno gibljejo. Ukvarjanje s športom je koristno tudi za nekatere bolezni, predvsem plavanje, ki deluje na vse mišice.«

Šport je torej lahko odlična oblika vključevanja invalidov in otrok s posebnimi potrebami v družbo. Vsi invalidi, ki bi se v Ljubljani in njeni okolici radi ukvarjali s športom, se lahko torej obrnejo na ŠD Invalid, ki ponuja številne programe telesne dejavnosti pod kakovostnim strokovnim vodstvom. Obstajajo tudi posamezni klubi, ki vključujejo invalide v svoje programe ali v obliki integracije ali inkluzije. Seznam organizacij, ki izvajajo takšne športne dejavnosti, lahko najdete na www.zsis.si/postanisportnik/ponudniki-programov/.

Šmarna gora za zahtevne izletnike

Rok Kušlan,
foto: Miha Fras

Preden so ga poimenovali po Marijini cerkvi na vzhodnem vrhu, se je ta hrib imenoval Holm, osamelec, kar je gledano iz Ljubljane povsem logično ime.

Svojo markantno podobo je Šmarna gora nekdanj predstavljal cilj Ljubljančanom in Kranjcem oziroma Slovencem. Že prva omemba Šmarne gore iz leta 1314 omenja podeljevanje odpustkov romarjem in še danes romamo tja, bolj kot kadarkoli. Šmarno goro na leto obiše približno 100 000 obiskovalcev, kar pa je ob dejstvu, da to pomeni manj kot 300 ljudi na dan, nemara celo nekoliko nizka številka. Res je le, da so romarje v pravem pomenu besede že v 19. stoletju zamenjali izletniki, te pa so po slovenski osamosvojitvi povsem izpodrinili rekreativci, ki jim Šmarna gora ponuja vsakovrstne izzive.

Tokrat bomo Šmarno goro obiskali v vlogi izletnikov, kar pa še ne pomeni, da bo izlet mala mal'ca, saj je prvi del poti zahteven oziroma izjemno zahteven (odvisno od poti, ki jo bomo izbrali) in se ga je treba lotiti zbrano in odgovorno, s primerno obutvijo in ob suhem vremenu. Šmarno goro bomo najprej obkrožili, nato pa še prečili in razen na odseku od sedla do vrha Gore nam nihče ne bo hodil po prstih, na nekaterih odsekih pa bomo celo osamljeni. Vsekakor pa bomo »Šmarko« polno začutili. Takrat se spomnimo verza največjega pesnika med šmarnogorskimi romarji, Prešerna, ki je svoj hommage Šmarni gori začel z mislijo: »Vi, ki hodite na sveto Šmarno goro, blagor vam!«

Z mestnega avtobusa linije 25 izstopimo na postaji Medno, od koder nadaljujemo kakih 200 metrov proti Ljubljani, nato pa pri kapelici zavijemo levo na cesto, od koder že zagledamo nosilec brvi preko Save. Na nasprotnem bregu zavijemo levo in sledimo markacijam, ki pripeljejo do vznožja Grmade pri gostilni Kovač.

Tukaj se glede na izkušnje odločimo za nadaljevanje poti, pri čemer je nujna stvarna presoja, saj je v nadaljevanju opisana pot najzahtevnejša in najnevarnejša, ne le od vseh poti na Šmarno goro, pač pa sploh od vseh poti, ki imajo izhodišča na postajah Ljubljanskega potniškega prometa. Če izkušenj nimamo, levo od gostilne zagrizemo v kolena po Westrovi poti, ki nam bo že s svojo izredno strmino povzročila zadosti težav. Sicer gremo desno po cesti in po dobrih 100 metrih zagledamo kažipot za Plezalno oziroma Pogačnikovo pot. Po krajšem vzponu pridemo do kamina, skozi katerega ob jeklenici splezamo po lesenih

stopnicah in skobah na ozko polico, po kateri pridemo do navpične stene, ki jo premagamo s pomočjo lestvenih klinov in jeklenice. Sledi še ena polička in še nekoliko bolj zoprna navpična stopnja. Po približno dvajsetih minutah je plezanja konec, a strmina še kar ne odneha.

Po nekaj minutah prilezemo do mesta, kjer se plezalna pot priključi Westrovi, le nekaj korakov naprej pa je križišče Westrove in Krožne poti svobode okrog Šmarne gore, na katero stopimo. Krenemo na desno, torej nasproti urinemu kazalcu. Kmalu spet stopimo na zelo izpostavljen odsek, kjer moramo celo nekoliko poplezati, v našem primeru navzdol, do drzno postavljene klopi.

Za klopjo je najhujše za danes za nami. Pot večinoma ohranja višino in je označena s knafeljčevo markacijo s črko S. Kadar slednja umanjka, nam bo v pomoč rumena puščica, ki kaže smer tradicionalnega šmarnogorskega teka. Sledi veliko dobro označenih križišč, tako da z orientacijo ni problemov. Stopamo po pobočju Gore in počasi pridobivamo višino, čez čas pa se pridružimo Skaruški poti na Goro in se začnemo hitreje vzpenjati. Kmalu pridemo do lese pašnika na sedlu, kjer se Pot svobode odcepi desno navzdol po ozki blatni stezi, nato pa spet stopimo na pobočje Grmade in po krajšem vzponu pridemo na cesto na Goro oziroma Vozno pot, s katere kmalu zavijemo levo. Že po nekaj korakih pridemo do novega razcepa, kjer gre desno Kovačeva steza v dolino, mi pa nadaljujemo levo in kmalu pridemo do Westrove poti. Tukaj zavijemo levo na greben Grmade in spet pošteno ugriznemo v kolena. Po približno četrt ure strmina le nekoliko popusti in čez nadaljnje četrt ure stojimo na vrhu Grmade, ki je s 676 metri nad morjem najvišja točka današnjega pohoda. Z vrha se spustimo na sedlo in po grebenu mimo kapelice svete Sobote v dobrih desetih minutah prilezemo na vrh Šmarne gore, kjer si lahko privoščimo razkošen planinski počitek z gostilno in sončnim razgledom.

Ko smo pri volji, ob pritrjenem daljnogledu poiščemo začetek Partizanske poti in se po njej strmo spustimo v Šmartno, kjer mimo cerkve, šole in pokopališča pridemo do avtobusne postaje linije 8. Opisana pot od nas terja približno tri ure in pol hoje.

NE NASILJU NAD ŽENSKAMI

Katja Zabukovec Kerin,
predsednica Društva za
nenasilno komunikacijo

Vsaka tretja ženska v Evropski uniji je doživela telesno in/ali spolno nasilje, vsaka peta ženska je doživela zalezovanje, vsaka druga ženska je doživela eno ali več oblik spolnega nadlegovanja (FRA, 2014). Storilci posilstev in drugih oblik spolnega, telesnega, duševnega in čustvenega nasilja, zalezovanja ter umorov so najpogosteje intimni partnerji žensk, njihovi nekdanji partnerji in spremljevalci.

Zato je Organizacija združenih narodov 25. november razglasila za svetovni dan delovanja proti nasilju nad ženskami. Tudi letos bomo o nesprejemljivosti nasilja nad ženskami ozaveščali kar 16 dni, in sicer od 25. novembra do 10. decembra, svetovnega dne človekovih pravic. Posebno pozornost bomo namenili delovanju proti spolnemu nasilju ter Konvenciji Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima – Istanbulski konvenciji. Med drugim bo na Fakulteti za socialno delo 25. 11. potekal strokovni posvet z naslovom *Samo ja pomeni ja – zagate na področju preprečevanja in ustavljanja spolnega nasilja*.

Ob dnevih akcij proti nasilju nad ženskami želimo opozoriti, da kulturo nasilja ustvarja družba. K ohranjanju razširjenosti spolnega nasilja prispevamo vsi in vse, kadar uporabljamo jezik, ki krepi neenakost med spoli in zmanjšuje pomen seksizma in spolnega nasilja, pripovedujemo šale, s katerimi prispevamo k tolerantnosti do spolnega nasilja ali spodbujamo ohranjanje tradicionalne delitve spolnih vlog oziroma kadar ob vsem naštetem molčimo.

📍 www.drustvo-dnk.si,
☎️ 01 434 48 22,
✉️ info@drustvo-dnk.si

**DRUŠTVO ZA
NENASILNO
KOMUNIKACIJO**
association
for nonviolent
communication

Prijazno staranje doma

Dan na Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana

Staša Bizjak

Foto: Dunja Wedam

»Vse punce, ki pridejo, so prijetne in v veliko pomoč,« se nasmehne gospa Jelka.

Skupaj z lokalno skupnostjo si zaposleni v Zavodu za oskrbo na domu prizadevajo, da bi uporabnikom omogočali kakovostno življenje v skupnosti. S tem želijo prispevati k aktivnemu vključevanju uporabnikov v širše družbeno dogajanje, jim izkazati spoštovanje in dostojanstvo in dati možnost, da odločajo o načinu in kakovosti svojega življenja.

Samostojnost in kakovostno življenje doma

Gospa Jelka ima sto let! Živi doma. Sama. Si predstavljate: pri teh častitljivih letih! Poleg družinskih članov jo trikrat na dan obiščejo socialne oskrbovalke, ki ji pomagajo pri dnevni opravih. Pridruživim se Mateji Levičnik pri jutranjem obisku. »Veste, Jelka mi povrne vso pozitivno energijo. Je svetla točka,« mi jo opisuje, ko odklepa vrata v njeno hišo. Vstopiva. Sezujeva se, Mateja na telefonu odključka svoj prihod za evidenco. Ko stopiva v kuhinjo, najprej dvigne okensko roletno. V hiši vlada spokojna tišina, dokler ne potrka na vrata dnevne sobe. Gospa Jelka je še v postelji in sramežljivo pripomni: »Dobro jutro, lenuhi, recite vstati.« Prisluhnem dialogu in tiho opazujem.

»Ste dobro spali?«

»Po dolgem času zelo dobro. Morda tudi zato, ker me je sin Jože masiral in namazal po nogah.« Iz njunega dialoga zaznam, da sta si blizu. Sledi umivanje, česanje,

oblačenje. Premaknemo se v kuhinjo. Socialna oskrbovalka pristavi kavo, nareže žemljico.

»Kava z mlekom ter žlica masla v vročo skodelico, to je moj vsakdanji jutranji ritual,« mi razloži gospa Jelka in prikupno nadaljuje: »Vse punce, ki pridejo, so prijetne in v veliko pomoč. Več bi jih moralo biti, saj vidim, kako gledajo na uro in se jim muči k naslednji stranki, ki jih nestrno čaka tako kot jaz.«

Gospa Jelka je ena izmed skoraj 1500 uporabnikov v letu. Pomoč in oskrbo na domu nudijo starejšim, invalidom in kronično bolnim, ki potrebujejo

pomoč pri temeljnih dnevni opravilih, v gospodinjstvu ter pri vzpostavljanju in ohranjanju socialnih stikov. »Namen socialne oskrbe je predvsem oskrba in podpora pri ohranjanju čim daljše samostojnosti in kakovostnega življenja na domu, preprečevanje osamljenosti in socialne izključenosti ter razbremenitev svojcev,« pove mag. Laura Perko, pomočnica direktorice. Cena storitve je po zaslugi skoraj osemdesetodstotne subvencije Mestne občine Ljubljana prijazna do uporabnikov.

“ **Namig:** Vse o oskrbi na domu in storitvah Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana najdete na www.zod-lj.si ali na Facebooku @zodlj.

Krepitev socialne mreže in osebne zadovoljstva

Marija Suhadolnik je ena izmed sedemdesetih prostovoljk in prostovoljcev različnih starosti. Lani je opravila več kot tisoč prostovoljskih ur. »Je zanesljiva, izjemno prijetna in srčna prostovoljka, ki deluje na vseh področjih prostovoljskega dela v zavodu in je letos dobila priznanje v natečaju Prostovoljec leta 2018,« jo opiše vodja programa in mentor Amir Crnojevič, ki je letos prejel priznanje in naziv Najmentor prostovoljcev v Sloveniji za leto 2018. Ob četrtkih se skupina prostovoljk dobi na sedežu zavoda na delavnici Punčka iz cunj. Tokrat pridem tudi jaz, saj me zanima, kako poteka prosti čas ljudi, ki delajo dobro za ljudi. Imenujem jih dobrodelci. Tukaj lahko prostovoljci sodelujejo na štirih področjih: družabništvo z uporabniki, vodenje aktivnosti, prostovoljsko delo v različnih projektih ter pomoč pri promociji oziroma ozaveščanju javnosti o storitvah in programih zavoda.

»Na današnji delavnici krojimo obleke za punčke iz cunj, ki so namenjene posvojitvi

Bi radi postali del Zavoda za oskrbo na domu?

Iščemo nove sodelavce in sodelavke za izvajanje socialne oskrbe na domu uporabnikov. Delo obsega: pomoč pri osebni higieni, vzdrževanje in nega ortopedskih pripomočkov, pomoč v gospodinjstvu, osnovno čiščenje bivalnega prostora, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov in izvajanje storitev socialnega servisa.

Objave prostih delovnih mest so na spletni strani www.zod-lj.si/index.php/zaposlimo-stranski-meni ter na Zavodu RS za zaposlovanje.

Več informacij o razpisih: Petra Ljubič ☎ 01 23 96 532.

BIBLIOTERAPIJA Z OSEBAMI Z DEMENCO

V sklopu Skupine za samopomoč za svojece oseb z demenco, ki deluje že od leta 2014, je bila letos ustanovljena nova skupina. Udeleženci skupine lahko s seboj pripeljejo svojca z demenco, saj je v sosednji sobi zanje

organizirana biblioterapija, ki jo vodita izkušena strokovna delavca Petra Boh in Amir Crnojević. Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, Poljanska cesta 97, ☎ 01 24 20 605, ✉ amir.crnojevic@zod-lj.si

za dvajset evrov. Denar gre v dobrodelne namene, za otroke,« razloži Marija in nadaljuje, da je aktivna tudi na področju družabništva. »Trenutno obiskujem neko gospo, ki ima demenco. Že tri leta hodim k njej po dve uri na teden. Odkar hodim k njej, je demenca zelo napredovala. Toda gospa potrebuje predvsem prisotnost in telesni stik. Zmasiram ji roke in noge. Berem ji otroške pesmice. Tudi zapojem. Gospa mi pomaga. Občutek imam, da me še pozna in da se razveseli, ko jo obiščem,« opiše njuna srečanja.

“ **Namig:** Želiš postati prostovoljec? Starostnih omejitev praktično ni. Dobrodošli tudi mladi. Podrobneje na: www.zod-lj.si pod zavihkom Prostovoljstvo.

Delovna terapija

»Ta deklica me je usposobila, da še danes migam,« s srečnim nasmehom pove triindevetdesetletni gospod Anton, ki je pred časom padel v kopalnici in si poškodoval roko. S pomočjo delovne terapevte Petre Boh mu je ob vrnitvi domov uspelo ohraniti samostojnost pri dnevni opravih. »Mi smo podaljšana roka rehabilitacije in implementacije na domu,« pove Petra Boh, medtem ko Anton obuva nogavice s pripomočkom za lažje obuvanje. »Bal sem se ponovnega padca. Petra me je naučila tudi, kako se naj obnašam, če bom spet padel. Naučila me je, kako naj se gibljam v kopalnici. Skupaj delava vaje za izboljšanje moči v rokah. Pogrešal jo bom. Zaupanja vredna punca je,« z iskrico v očeh pove Anton, eden izmed 500-tih uporabnikov, ki so bili v projekt vključeni od začetka, in sicer od septembra 2018. »Integrirana oskrba na domu je celostna oskrba, prilagojena uporabniku, njegovim navadam, načinu življenja in okolju, v katerem živi,« na kratko razloži Petra Boh in pripomni, da je delovna terapija v Sloveniji strokovno na zelo visoki ravni. »Zaradi vse večjih potreb starejše populacije je treba vključevati tudi storitve s področja drugih zdravstvenih dejavnosti v sodelovanju s socialno oskrbo na domu. Trendom skrajševanja časa hospitalizacije in organizaciji storitev na domu oziroma v skupnosti sledimo tudi pri nas, žal pa ni dovolj poskrbljeno za kontinuiteto obravnave na domu oziroma v skupnosti,«

Foto: Staša Bizjak

»Zaupanja vredna punca je,« z iskrico v očeh pove gospod Anton.

opozarja sogovornica. In prav zapolnitvi te vrzeli je namenjen projekt CrossCare.

Na sedežu zavoda so tudi:

Varna točka za otroke, posebno označen javni prostor, namenjen otrokom in mladostnikom v starosti od 6 do 18 let, kamor se lahko zatečejo, če se znajdejo v stiski na mestnih ulicah (so se izgubili, jim grozijo sovrstniki, ne morejo priti domov ali v stik s starši, so bili priče kaznivemu dejanju ipd.).

Demenci prijazna točka, osnovna podpora aktivnost za zagotovitev vključenosti in krepitev moči oseb z demenco in njihovih svojcev. Projekt strokovno vodi Združenje Spominčica – Alzheimer Slovenija.

Možnost izposoje knjižničnega gradiva interne knjižnice za vse uporabnike zavoda. Lahko si izberete tako strokovno literaturo kot poezijo, romane in priročnike. Na voljo imajo več kot 3000 knjig.

ZAVOD ZA OSKRBO NA DOMU LJUBLJANA DANES IN JUTRI

Liljana Batič, direktorica

V zadnjih letih smo razširili ponudbo pomoči na domu ter poleg socialne oskrbe na domu organiziramo tudi socialni servis. Dobre izkušnje, ki smo jih pridobili z različnimi projekti, nadaljujemo v okviru projekta Interreg – CrossCare, s poudarkom na celostni obravnavi in integriranem povezovanju socialnih in zdravstvenih storitev. Za naše uporabnike tako izvajamo brezplačne storitve fizioterapije, delovne terapije in zdravstvene nege ter dietetike na

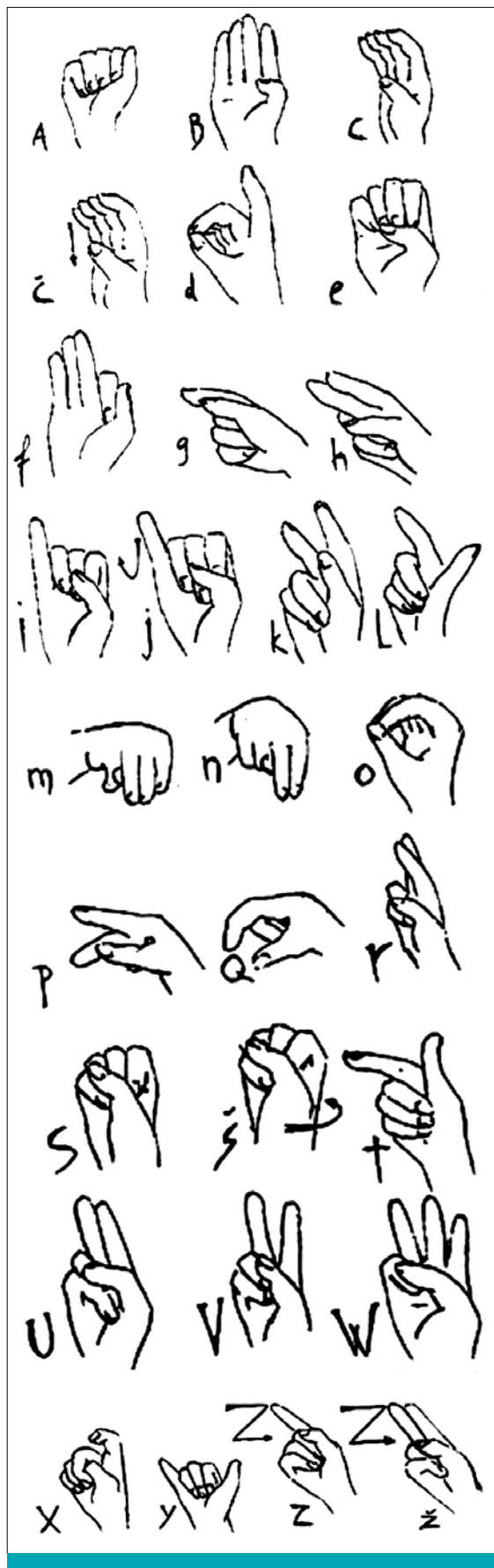

Foto: Nino Verdnik

domu. Obenem ozaveščamo družbo o potrebah starejših. Starejše podpiramo pri aktivnem staranju, vključevanju v skupnost ter spodbujamo medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost. Vodilo pri našem delu je ohranjanje človeškega dostojanstva in spoštovanje človekovih pravic.

Nevidna oblika drugačnosti

Tanja Giuliatti Davinič, Srednja zdravstvena šola Ljubljana

Enoročna abeceda

Čeprav je Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika že dolga leta v veljavi, nekateri še ne vedo, da imajo gluhi pravico do uporabe jezika, ki ga razumejo, pa naj bo to v pisni obliki, v branju z ustnic ali pa v tolmaču. Izbira je njihova.

Kdo koga razume? Razumeti mora gluha oseba, ki denimo potrebuje informacije ali razlago. Tudi vprašanje: »Ali znate brati z ustnic?« včasih ni ustrezno, saj je treba pomisliti tudi na to, da nekateri slabše vidijo ali da ne znajo brati z ustnic. Branje z ustnic zahteva precej koncentracije, ne smeš umakniti pogleda z ustnic sogovorca, govoreči mora govoriti počasi, razločno, uporabljati mora kratke stavke, jasne besede. Če ima sogovornik brado ali žvečilni, je takoj slabše. Ko se pogovarjamo z gluho osebo, poskusimo biti razumevajoči, tolerantni, potrpežljivi. Hitrost govora naj bo počasnejša in razumljiva. Govorimo počasi in razločno. Ne pačimo se. Ne kričimo, saj gluhi ne slišijo, samo vidijo našo mimiko in jo narobe razumejo. V primeru nerazumevanja najprej preverimo oddaljenost, obrnemo se tako, da svetloba pade na naš obraz in da ne oslepimo gluhega z močno svetlobo. Ne obračamo glave stran, saj tako gluhi izgubi stik. Gluhemu sogovorniku vedno gledamo v obraz; če gluha oseba vseeno ni razumela našega sporočila, ga ponovimo, zapišemo na papir ali pokličemo tolmača. Pomembno je, da ne odločamo v imenu gluhe osebe, naj se sama odloči, kaj ji je pomembno in kakšen način komunikacije želi.

Že na začetku svoje poklicne poti sem se na Srednji zdravstveni šoli v Ljubljani odločila, da bom dijakom, bodočim zdravstvenim delavcem približala gluhotu, predstavila komunikacijo z gluhi in naglušnimi, da bodo lažje premagovali začetno tremo ob stiku z gluhihimi pacienti. »Delavnica se mi je zdelala poučna, zanimiva ter zabavna,« je

povedal Cene, ki se je udeležil delavnice. »Bilo nam je všeč, ker so bili z nami mladi, saj smo se lahko bolj sproščeno pogovarjali. Naučili smo se stvari, ki nam bodo prišle prav. Veliko smo se tudi nasmejali.«

Ker pa se še pojavlja nevednost, sem se vključila v projekt MoST – Model skupnostnega pristopa za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju v lokalnih skupnostih. Na enodnevnih usposabljanjih želimo predstaviti osnove sporazumevanja z gluhihimi osebami, predstavljamo delo s tolmačem slovenskega znakovnega jezika v praksi, predstavljamo pripomočke za naglušne, njihovo rabo ter vpliv na komuniciranje, prav tako pa jih seznanimo z različnimi načini komuniciranja v ambulantah in na terenu.

Gluh pacient tudi bolečino izraža na besedni in nebesedni način. Poskusimo prepoznati bolečino, saj s tem odstranimo možnost za napake in pridobimo večje zaupanje.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je maja letos podala predlog za umestitev slovenskega znakovnega jezika v ustavo. Z umestitvijo slovenskega znakovnega jezika v ustavo želijo, da država prizna slovenski znakovni jezik kot avtohton jezik skupnosti uporabnikov slovenskega znakovnega jezika, da je država zavezana oblikovati in izvajati jezikovno politiko, s katero varuje in razvija slovenski znakovni jezik z namenom polnega in učinkovitega sodelovanja v družbi osebami, ki zaradi invalidnosti uporabljajo ta jezik.

Prav tako pa je na pobudo programa Nacionalnega inštituta za varovanje zdravja SVIT izšel priročnik za zdravstvene delavce *Kako ravnati v stikih z osebami z okvarami sluha*, saj smo želeli pripomoči k lažjemu sporazumevanju med zdravstvenimi delavci in osebami z okvarami sluha. Dosegljiv je na www.program-svit.si/za-zdravstvene-delavce/strokovna-knjiznica/

»Čutim veter na obrazu, čeprav sem gluha, čutim ptičje prhutanje s krili, čeprav ne slišim ptičjega petja, čutim igranje klavirja, saj igra moja vnukinja, seže mi do srca, čeprav sem gluha. Moja glasba je tišina, stalna spremljevalka mojega življenja. Ne dopustite, da smo zato vsak na svoji strani. Čutim vaš nasmeh in prijazno gesto. Enako kot vi znam ljubiti. Le dopustite mi biti jaz, čeprav vas ne slišim.«
Veronika

NEPOGREŠLIVIH 7, da bomo še naprej najboljši

1. PRAVILNO LOČUJTE

Obveznost vseh občanov je pravilno ločevanje svojih odpadkov. V javnem podjetju VOKA SNAGA opažamo, da nekateri občani s svojimi odpadki ne ravnate ustrezno: biološke odpadke v rjavi zabojnik odlagate v plastičnih vrečkah, kar je napačno, v zabojnik za embalažo odlagate karton, v zabojnik za papir pa tetrapak. Nekateri nevarne in kosovne odpadke, zeleni odrez ipd. puščate ob zabojnikih, namesto da bi jih odpeljali v zbirni center ali zanje naročili odvoz. Kadar ne veste, kam spada odpadke, si pomagajte z e-abečednikom odpadkov na www.mojiodpadki.si.

Če bomo zaznali nepravilno ravnanje, vas bomo nanj opozorili z obvestilom na zabojniku. Če se bodo nepravilnosti ponavljale, pa bomo o tem obvestili Inšpektorat Mestne uprave Mestne občine Ljubljana oziroma medobčinski inšpektorat, ki je pristojen za nadzor in ki za nepravilnosti lahko izda tudi globo. Naše javno podjetje teh pristojnosti nima.

2. ODLAGAJTE V ZABOJNIKE IN ZBIRALNICE, NE OKOLI NJIH

Odpadke odlagajte v zabojnike, ne okoli njih. Občinska zakonodaja prepoveduje odlaganje odpadkov v vrečkah ali

škatlah ter odlaganje kosovnih odpadkov, vejevja, gradbenih odpadkov ipd. ob zabojnike in podzemne zbiralnice. Ker so za odpadke odgovorni tisti, ki jih povzročajo, poskrbite, da jih boste pravilno ločevali in odlagali. Če opazite, da drugi ravnajo nepravilno, se lahko obrnete na Inšpektorat Mestne uprave Mestne občine Ljubljana ([☎ 01 306 16 00](tel:013061600), [✉ glavna.pisarna@ljubljan.si](mailto:glavna.pisarna@ljubljan.si)).

KOSOVNI ODPADKI

Odvoz kosovnih odpadkov seveda ni ukinjen, kot nekateri zmotno mislijo, le naročiti ga je treba. Izpolnite naročilnico na spletni strani in počakajte na naš klic, da se dogovorimo za datum odvoza. Pri tem je pomembno, da kosovne odpadke pripravite dan prej, in sicer zvečer po 20. uri ali navsezgodaj zjutraj na dan odvoza. Odvoz kosovnih odpadkov je enkrat na leto brezplačen. Uporabniki v Ljubljani ga naročite, ko ga potrebujete.

3. VELIKOST ZABOJNIKA JE POMEMBNA

JP VOKA SNAGA je zadolženo za določanje velikosti zabojnikov svojih uporabnikov. Če zaposleni opazijo, da se ob zabojnikih pojavljajo dodatne vrečke, da je zabojnik večkrat zapored poln in njegov pokrov odprt, je to zanje znak, da velikost zabojnika ni primerna za

potrebe uporabnikov. Zato lahko zabojnik zamenjajo z večjim, in to brez vašega predhodnega soglasja.

TIPIZIRANA VREČKA

Za občasno večjo količino preostanka in bioloških odpadkov lahko ob zabojnike postavite posebne tipizirane vrečke, a ne več kot pet naenkrat. Uporabite lahko 50- ali 100-litrške tipizirane vrečke, ki so na prodaj prek spleta www.vsezaodpadke.si/ **vokasnaga** in v Centru za pomoč in podporo uporabnikom na Vodovodni cesti 90. Tipizirane vrečke za mešane komunalne odpadke so na voljo tudi v večjih Mercatorjevih trgovinah in na Petrolovih bencinskih servisih, tiste za biološke odpadke pa v Centru ponovne uporabe na Povšetovi ulici 4 v Ljubljani.

4. POSKRIBITE, DA ZABOJNIKI STOJIJO NA ZASEBNI POVRŠINI

Vsi zabojniki, tudi tisti za embalažo in papir, morajo stati na zasebni površini. To določa občinska zakonodaja in tako je v vseh slovenskih ter evropskih mestih. Če

zabojniki stojijo na javni površini, jih pospravite na zasebno. Tako najlažje preprečite, da bi odpadke vanje odlagali drugi, in poskrbite, da okoli zabojnikov ni odpadkov. Za urejenost zbirnih in prevzemnih mest, za okolico zabojnikov torej, ste odgovorni uporabniki. Zabojniki na pločnikih, cestiščih in drugih javnih površinah niso le nečedni, temveč so nevarni za pešce, kolesarje in voznike.

5. OMOGOČITE DOSTOP DO PREVZEMNEGA MESTA

Da bo odvoz odpadkov potekal nemoteno, zabojnike do 6. ure zjutraj pripravite na prevzemno mesto. To je mesto na robu javne površine, kjer se smetarsko vozilo lahko ustavi in zabojnike izprazni. JP VOKA SNAGA nima ne pristojnosti ne dolžnosti, da bi zabojnike prevzemala z zasebnih površin. Prosimo tudi, da poskrbite, da vaše parkirano vozilo ne otežuje ali onemogoča dostopa do zabojnikov, in, če je treba, obrežete drevje in grmovnice, ki ovirajo preglednost cestišča.

ZBIRNI CENTRI

Odlaganje odpadkov v zbirnih centrih je brezplačno, a je pri tem treba upoštevati količinske omejitve. V posebne zabojnike v zbirnih centrih lahko brezplačno pripeljete in odložite več vrst odpadkov, enkrat letno pa v zbirni center lahko pripeljete gradbene odpadke in izolacijske gradbene materiale (0,5 m³), pnevmatike (5 gum), kosovne odpadke (3 m³), zeleni odrez (odpadki, ki nastanejo ob urejanju vrtov in obrezovanju dreves) (1,5 m³), salonitne plošče (evropaleta do višine pol metra) in pohišten les (2 m³). Gradbene odpadke sprejemamo samo v Zbirnem centru Barje.

ZBIRNI CENTER BARJE

Cesta dveh cesarjev 101, Ljubljana

Delovni čas:
od 1. novembra do 31. marca: od ponedeljka do sobote od 6. do 18. ure, ob praznikih zaprto
od 1. aprila do 31. oktobra: od ponedeljka do sobote od 6. do 20. ure, ob praznikih zaprto

ZAČASNI ZBIRNI CENTER POVŠETOVA

Povšetova ulica 2, Ljubljana

Delovni čas:
od torika do sobote od 11. do 18. ure, ob nedeljah, ponedeljkih in praznikih zaprto

RCERO LJUBLJANA IN ODLAGALIŠČE BARJE

Cesta dveh cesarjev 101, Ljubljana

Delovni čas:
od ponedeljka do petka od 6. do 20. ure, ob sobotah od 14. ure, ob praznikih zaprto

CENTER PONOVNE UPORABE

Povšetova ulica 4, Ljubljana

Delovni čas:
od torika do sobote od 9. do 17. ure, ob nedeljah, ponedeljkih in praznikih zaprto

6. SPOZNAJTE POT ODPADKOV
JP VOKA SNAGA ločeno zbrano embalažo, karton in steklo brezplačno preda družbam za ravnanje z odpadno embalažo. Tako določa zakonodaja. Preostanek odpadkov in biološke odpadke odpeljemo v predelavo v Regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO) Ljubljana na Barje. V Regijskem centru za ravnanje z odpadki (RCERO) Ljubljana biološke odpadke predelamo v kompost najvišje kakovosti, iz preostanka odpadkov pa izločimo čim več še uporabnih materialov oziroma surovin.

PRIJAVITE KRAJO PAPIRJA
Če opazite krajo odpadnega papirja, jo prijavite na ☎ **01 477 96 66** in operaterjem

posredujte podatke o lokaciji kraje, o tipu in registrski številki vozila, ki je odpeljalo papir.

7. BODITE OBVEŠČENI
Osnovne informacije lahko najdete na www.vokasnaga.si, na www.mojiodpadki.si pa lahko uredite svoja naročila, pogledate in natisnete urnik praznjenja zabojnikov, si uredite brezplačen SMS-opomnik, preverite število vnosov v podzemno zbiralnico ali z e-iskalnikom ABC odpadkov preverite, kam spada posamezen odpadek. Če imate kakršnokoli vprašanje, stopite v stik z nami. Pišite nam na ✉ snagalj@vokasnaga.si, pokličite nas na ☎ **01 477 96 00** ali obiščite Center za pomoč in podporo uporabnikom na Vodovodni cesti 90 v Ljubljani.

• Veste, kaj plačujete?

S položnico, ki jo plačate za ravnanje z odpadki, ne plačate samo praznjenja zabojnikov, temveč tudi zamenjavo poškodovanih zabojnikov, čiščenje zabojnikov za bioodpadke, odlaganje več kot 40 vrst odpadkov v zbirnih centrih, odvoz kosovnih odpadkov na klic, zbiranje nevarnih gospodinjstkih odpadkov itd.

• Preverite svoje podatke

Točni podatki so bistvenega pomena za izvajanje in obračun storitev ravnanja z odpadki. Prosimo vas, da nam spremembo naslova, priimka ali drugega podatka sporočite najpozneje v petih dneh. To storite prek obrazca za sporočanje sprememb, ki je dostopen na spletnih

straneh www.vokasnaga.si in www.mojiodpadki.si.

• Plačujte pametno

Obstajajo različni načini plačevanja in z nekaterimi prihranite čas in denar. Položnico za ravnanje z odpadki lahko brez provizije plačate na skupni blagajni na Mačkovi ulici 1 v Ljubljani. Plačevanje položnice lahko uredite prek direktne obremenitve. Izpolnjeno in podpisano vlogo za plačevanje z direktnimi obremenitvami SEPA skupaj s skeniranim osebnim dokumentom in kartico bančnega računa pošljite na naslov ✉ posta@jhl.si ali po navadni pošti na naslov Javni holding Ljubljana, d. o. o., Verovškova ulica 70, 1000 Ljubljana.

SMETI SO STRAŠNEJŠE, KOT SE ZDI

VODOVOD KANALIZACIJA SNAGA | Mestna občina Ljubljana | Zate

vokasnaga.si | LJUBLJANA Zate

Ljubljansko drevo leta 2019

Andrej Verlič, vodja službe Krajski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, JP VOKA SNAGA, d. o. o., foto: **arhiv JP VOKA SNAGA**

Drevesa in gozdovi so od nekdaj bistvena sestavina zdravih in trajnostnih skupnosti po vsem svetu, v katerih je prijetno živeti. Drevesa prispevajo k duhu kraja, prispevajo k dobremu počutju, v njihovi bližini ljudje rajši živimo, delamo, se igramo in učimo.

Ob Svetovnem forumu za urbane gozdove sta fundacija Arbor Day in Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo začeli izvajati program svetovnih drevesnih mest (Tree cities of the World), ki se zavzema za to, da bi spodbudil kraje in mesta k skrbi in slavlju svojih dreves. S tem želita spodbujati k aktivnemu reševanju nekaterih največjih svetovnih izzivov, kot so zagotavljanje čiste vode in zraka, blaženje posledic podnebnih sprememb in izguba vrst.

Ljubljana z organizirano službo, ki skrbi za mestno drevje, sistematičnim spremljanjem in vzpostavljenimi pravili za ravnanje z drevjem in njihovo neposredno okolico, postaja del te pobude. S tem prispeva k mednarodnim prizadevanjem za priznanje krajev in mest, ki se zavzemajo za to, da gozdove in drevesa v urbanih okoljih pravilno negujemo, da z njimi trajnostno upravljamo in da to tudi primerno proslavimo.

Zato je Ljubljana razglasila 28. 11. 2019 za dan, ko bo obeleževala prizadevanja občanov in sodelavcev, ki skrbijo za drevesa v mestu. Ob tej priložnosti bomo razglasili drevo leta, ki bo simbolično ozaveščalo o vlogi dreves v mestih in pomenu skrbi zanje.

1 **Platana – *Platanus x hispanica***

Streliška–Strossmayerjeva
obseg 596 cm, višina nad 20 m

Platana na Streliški ulici je izjemnih dimenzij in starosti. Je med najdebelejšimi te vrste v Ljubljani in Sloveniji. Sodi med najstarejša drevesa v Ljubljani. Vidna je na Florijančičevem načrtu iz leta 1744. Je ena od dveh edinih ohranjenih dreves nekdanjega dvostranskega drevoreda na Streliški ulici, ki je povezoval mestno obzidje ob vznožju Grajskega griča z začetkom Dolenjske ceste.

2 **Lipa – *Tilia platyphyllos***

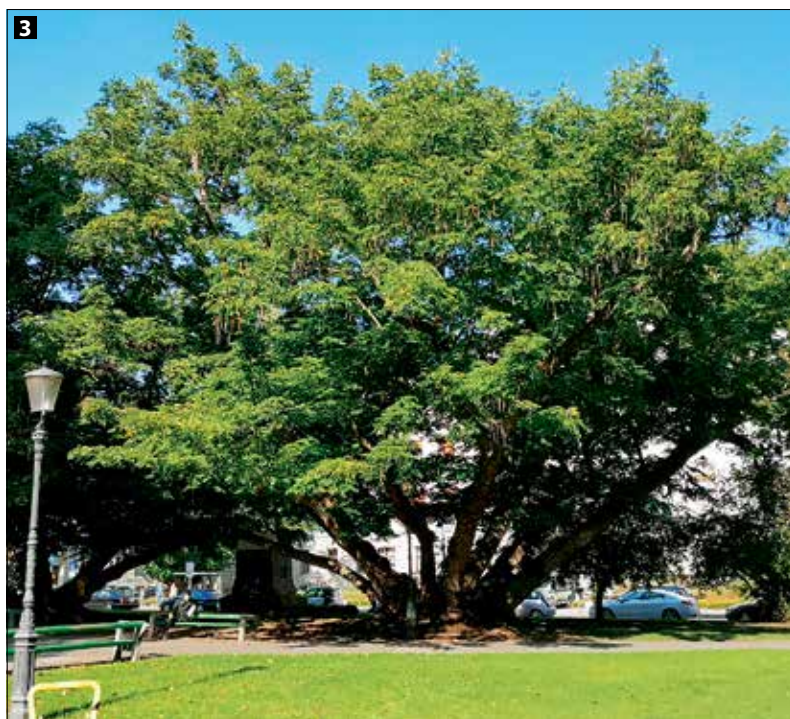
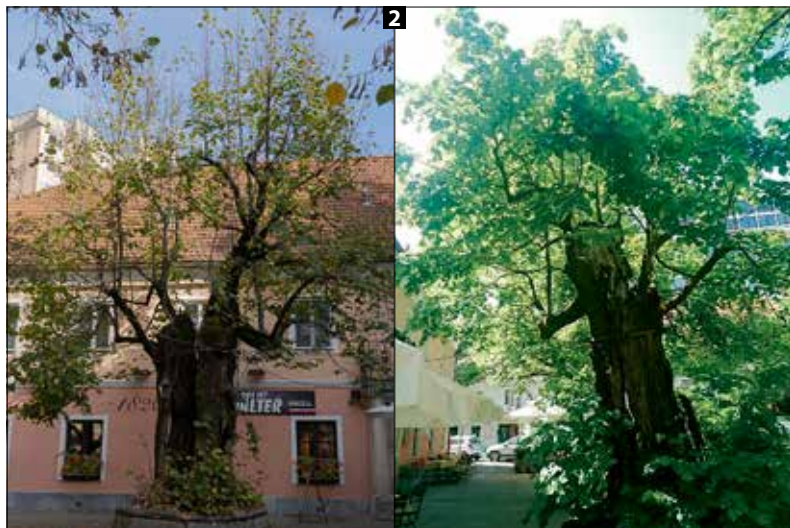
Borštnikov trg
obseg 465 cm, višina 5–10 m

Lipa na Borštnikovem trgu je stara 380 let in velja za eno najstarejših dreves v Ljubljani. Danes so vidni samo še ostanki nekdanjega mogočnega drevesa. Lipa je dala ime gostilni Pod lipo, ki je bila v 19. stoletju priljubljen postanek furmanov na njihovi poti med Dunajem in Trstom. Ko je po Ljubljani vozil tramvaj, se je ustavil tudi na postaji Pod lipo, v 60. letih 20. stoletja pa se je ob nedeljah pod to lipo odvijal avtomobilski sejem Pod lipico.

3 **Kavkaški krilati oreškar – *Pterocarya fraxinifolia***

Miklošičev park
obseg najdebelejšega debla 181 cm, višina nad 20 m

Trg, ki je postal park in je bil zamišljen kot eden od reprezentativnih ljubljanskih prostorov, so uredili v začetku prejšnjega stoletja. Skozi čas je pogosto spreminjal

4

imena. Vsako obdobje mu je dalo svoje. Danes so v njem mogočna drevesa, med njimi tudi dva zaščitena kavkaška krilata oreškarja, posebna zaradi svoje izjemne velikosti. Ploščad pred sodno palačo, prvotno simbolično poimenovana Slovenski trg, je ljubljanska mestna občina pod Hribarjevim županovanjem sklenila urediti po potresu leta 1895.

4 Pokopališka pobešava vrba – *Salix sepulcralis* na križišču Ižanske ceste in ulice Livada

obseg 352 cm, višina nad 20 m

Naravna vrednota, najdebelejša vrba na Javni površini v lasti MOL.

5 Divji kostanj – *Aesculus hippocastanum* ob Celovski cesti

obseg 360 cm, višina nad 20 m

Kraj je bil nekdanj znan pod imenom Zapuže, ohranil se je toponim Pri slepem

Janezu. Kamniti vodnjak s stilizirano kovinsko nosilno konstrukcijo in letnico 1875 je postavil Franc Šuštaršič, lastnik gostilne Pri slepem Janezu, na katero poleg vodnjaka opominja še divji kostanj.

6 Stebrasti hrast – *Quercus robur*, 'Fastigiata' ob Slovenski cesti 19

obseg 99 cm, višina 10–15 m

Osamljen hrast med fasadami in tlakom. Koliko ljudi v resnici opazi to drevo? In če, kakšen odnos imajo do njega? Ga bo sploh kdo pogrešal, ko bo napočil njegov čas in bo odstranjeno? Sodobno družbo vse bolj zajema epidemija osamljenosti in ljudje naj bi bili v današnjem času osamljeni bolj kot kdaj koli prej. Osamljenost ne izbira. Doleti lahko vsakogar od nas ne glede na starost, spol, izobrazbo ali družbeni status. Sploh znamo opaziti osamljenega človeka, osamljeno drevo?

5

6

Pri izboru drevesa leta lahko sodelujete vsi. Skupina sodelavcev v mestu je za letošnji izbor pripravila šest dreves in vsako od njih ima svojo edinstveno zgodbo. Enemu izmed njih lahko oddate svoj glas in tisto z največ zbranimi glasovi bo do prihodnjega praznika zagovornik vseh ostalih.

LJUBLJANA.
Zate še prijetnejša.

Več kot 300 km prenovljenih ali novih kolesarskih stez in cest z vso potrebno infrastrukturo.

LJUBLJANA.Zate.
www.ljubljana.si

Spoštovane
krvodajalke in
krvodajalci!

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana vas prijazno vabi na krvodajalske akcije v mesecu decembru, ki bodo potekale 13., 19. in 20. decembra od 7. do 15. ure na Zavodu za transfuzijsko medicino RS, Šljajmerjeva 6, Ljubljana.

Hvala, ker darujete kri za življenje.

Brigita Menič
parkirala avto
na kolesarski
stezi.

80 EUR*

Za izboljšanje
prometne varnosti
in skrb za vse
udeležence v prometu.

MESTNO
REDARSTVO
LJUBLJANA

VARNOST · PROMET · SKUPNOST

(01) 30 616 20

www.ljubljana.si

Kam z invazivnimi rastlinami?

Simona Berden, Mestna uprava Ljubljana, foto: Dunja Wedam

Ali veste, da lahko iz invazivnih tujerodnih rastlin izdelamo tudi koristne predmete in izdelke?

Iz japonskega dresnika in zlate rozge smo že izdelali papir in izdelke iz lesa, pridobili smo barvila iz izvlečkov japonskega dresnika in plodov octovca, testiramo preparate pri zatiranju polžev in drugih vrtnih škodljivcev, razvijamo mobilno aplikacijo za njihovo prepoznavanje, preko satelitskih posnetkov spremljamo njihova rastišča v Mestni občini Ljubljana in še in še. Vse te dejavnosti potekajo v okviru evropskega projekta APPLAUSE – od škodljivih do uporabnih tujerodnih rastlin z aktivnim vključevanjem prebivalcev, v katerem raziskujemo možnosti predelave invazivnih tujerodnih rastlin v koristne namene po načelu krožnega gospodarstva in pristopa brez odpadkov.

Letos smo dejavnosti in rezultate že drugič predstavili na Festivalu uporabe invazivnih tujerodnih rastlin, ki je potekal 9. oktobra v središču mesta na Stritarjevi ulici. Pripravili smo pester nabor delavnic, predstavitev in predavanj. Skupaj smo ročno izdelali papir in košarice za piškotke, jih pobarvali s posebnimi barvili, si natisnili plakat na tiskarskem triciklu, izdelali cvetlično pismo ali si ogledali izdelavo žuželčnika, narejenega iz invazivnih rastlin.

Največ zanimanja je bilo za prepoznavanje in pravilno

odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlin, saj se številni meščani zavedajo škodljivosti teh rastlin, ki močno vplivajo tudi na upadanje biotske raznovrstnosti. Če na svojem vrtu ali zemljišču opazite tujerodne invazivne rastline, jih čimprej odstranite ali vsaj omejite njihovo razrašanje. Odstranjeni rastlinski material prinesite v zbirni center na Povšetovi 2, kjer jih oddajte v posebej označene zabojnike. Oddane rastline bomo v okviru projekta predelali v uporabne, koristne in zanimive izdelke.

Tudi oktobra 2020 bomo organizirali Festival uporabe invazivnih tujerodnih rastlin, ki bo tretji in zadnji, zato vabljeni že zdaj!

Več o projektu si lahko preberete na naši spletni strani, kjer si lahko ogledate tudi filmčke o prepoznavanju izbranih invazivnih tujerodnih rastlin, kot so kanadska/orjaška zlata rozga, veliki pajesen, ameriški javor, japonski in češki dresnik, robinja ter druge. V filmčkih izveste, kako jih prepoznamo in ustrezno odstranimo.

✉ applause@ljubljana.si
☎ 01/306 46 57
🌐 www.ljubljana.si/applause

European Union
European Regional
Development Fund

November za sladokusce

Nina Kosin, Turizem Ljubljana

Ljubljana novembra postane gurmanska prestolnica Slovenije, saj se na različnih lokacijah že ves mesec odvija bogat program vrhunskih doživetij.

V mestu je namreč festival November Gourmet Ljubljana, ki združuje domače priznane kuharske mojstre, najboljše vinarje in pivovarje ter lokalne pridelovalce surovin, ki omogočajo kratke nabavne verige in nam prinašajo svežo in okusno hrano.

Za nami je sicer že polovica dogajanja, a vrhunec šele prihaja! Ne spreglejte vodenih kulinaričnih doživetij v organizaciji Turizma Ljubljana: ob petkih je na voljo Pivovsko doživetje Ljubljane, ob sobotah kulinarični ogled Okusi Ljubljane in Ljubljansko vinsko doživetje. Sobotna jutra so namenjena letošnjim novosti: kulinaričnemu doživetju Dobimo se na plac, kjer lahko spoznate živahen utrip tržnice z obiskom stojnic lokalnih ponudnikov svežih pridelkov in izdelkov, ogled pa zaključite s pravim Ljubljanskim zajtrkom, pripravljenim iz tega, kar ste videli, okušali in vonjali na tržnici. Poleg ogledov lahko v sklopu festivala uživate v tematskih kosilih in večerjah inovativnih kuharskih mojstrov, spoznavate v Sloveniji pridelana vina in piva, se izobražujete na vrsti zanimivih tematskih delavnic in še več.

22. november pa si označite v koledarjih: November Gourmet Finale, ki bo kot vsako leto potekal v Mestu oblikovanja na Dunajski cesti 123 v Ljubljani, bo poskrbel za obilo posebnih doživetij ob kreacijah najboljših ljubljanskih kuharskih mojstrov in v sproščeni družbi poznavalcev s področja gastronomije in njenih navdušencev. Finalisti natečaja Novokus Ljubljane se bodo pomerili v kuharskem boju za končno zmago, zmagovalca pa bo izbrala posebna žirija. Na zaključni prireditvi bo lansirana tudi posebna izdaja Gault&Millau Ljubljana/Ljubljanska kakovost, ki bo kot prvi ljubljanski gastronomski vodič poleg gurmanske ponudbe prestolnice vseboval še mnogo drugih zanimivih vsebin. S tem bo edinstven pripomoček za najboljša raznovrstna doživetja po mestu, tako za domačine kot obiskovalce.

🌐 <https://gourmet-lj.si/>

Turizem Ljubljana

Delo Mestnega sveta

Poročilo z 8. seje Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Veronika Sorokin

Sprejeti dokumenti na 8. seji (21. 10. 2019)

Svetnice in svetniki so sprejeli predlog Odloka o rebalansu proračuna občine za leto 2019 ter Sklepa o določitvi skupne vrednosti pravnih poslov nepremičnega premoženja, ki jih lahko sklepa občina v letu 2019. ● Prav tako so sprejeli osnutek Odloka o proračunu občine za leti 2020 in 2021 ter predlog Drugega rebalansa finančnega načrta Javnega stanovanjskega sklada za leto 2019. ● Za direktorja javnega zavoda Festival Ljubljana so imenovali Darka Brleka, za direktorja javnega zavoda Muzej in galerije mesta Ljubljane pa Blaža Peršina.

Glavni poudarki razprave

Tokratna seja je bila večinoma posvečena obravnavi **rebalansa proračuna za leto 2019, potrditvi proračuna občine za leti 2020 in 2021 ter predlogu drugega rebalansa finančnega načrta Javnega stanovanjskega sklada za leto 2019**. V začetnem delu seje so svetnice in svetniki obravnavali **rebalans proračuna občine za leto 2019**, ki na prihodkovni ravni znaša 386,2 milijona evrov, presežek prihodkov nad odhodki pa je nekaj več kot 6 milijonov evrov. V okviru rebalansa so se za 12 milijonov evrov povišala namenska sredstva za sektor predšolske vzgoje in izobraževanja.

Osrednji poudarek na seji je bil namenjen osnutku **Odloka in potrditvi proračuna občine za leti 2020 in 2021**: za leto 2020 znaša 414 milijonov evrov in za leto 2021 414,6 milijona evrov. **Povečanje namenskega premoženja občine**, ki se usklajuje z dinamiko izgradnje novih stanovanj, je za leto 2020 predvideno v višini 2,2 milijona evrov, za leto 2021 pa v višini 7,2 milijona evrov. Svetnica Ksenija Sever (SDS) je poudarila potrebo po izvedbi tekočih del v nekaterih četrtnih skupnostih in omenila, da ponekod še vedno ni ustrezne komunalne oskrbe, svetnica Mojca Škrinjar (SDS) pa je dodala, da bi bilo treba poskrbeti za obnovo kuhinje in knjižnice v Osnovni šoli Zalog. Župan Zoran Jankovič je

NAPOVEDNIK DOGODKOV V ČETRTNIH SKUPNOSTIH

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
ČS BEŽIGRAD			
Ekologi brez meja: Prazen koš, polna denarnica	Na predavanju Prazen koš, polna denarnica bomo izvedeli, kako imeti manj navlake, več časa zase in pri tem še prihraniti denar. Izvedeli bomo, kje lahko nakupujemo brez embalaže, kje si lahko izposodimo vrtalnik, ki ga potrebujemo le nekajkrat letno, in kje lahko izmenjamo oblačila.	Sreda, 4. 12., ob 18. uri	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba
Začetni tečaj joge	Vabljeni na osnovni tečaj joge. Primerno za vse generacije. Lena Meh: 040 166 391, Jošt Derlink: 040 458 409	Vsak ponedeljek od 18.30 do 19.30 in vsak torek od 8.15 do 9.15	Belokranjska 6, dvorana
DAM – terapevtske delavnice, predavanja	DAM je društvo za pomoč osebam z depresijo in anksioznimi motnjami. Zavzemajo se za širjenje znanja in informacij s področja anksioznih motenj ter za večjo ozaveščenost javnosti o resnosti in prisotnosti tega problema v družbi. Kontakt: dam@nebojse.si	Vsak torek od 18. do 20. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
DU Boris Kidrič Društvo Tolmun	Vabilo novim članom folklorne skupine Pušelj, pridružite se jim, veselo bo. Kontakt: 031 864 377	Vsako sredo od 14.30 do 18.00	Belokranjska 6, dvorana
Knjižnica REČI	Revitalizacija – namenjena starejšim občanom, da se ponovno telesno pripravijo na nove izzive. Igor: 041 430 650	Vsak torek in četrtek od 9.30 do 11.00	Belokranjska 6, dvorana
Knjižnica REČI	Knjižnica REČI je neprofitna izposojevalnica najrazličnejših predmetov za prosti čas, ki deluje po vzoru klasične knjižnične izposoje. Souporeba prinaša številne koristi. Jošt Derlink: 040 458 409	Vsak ponedeljek in sredo od 16. do 19. ure	Knjižnica REČI, Belokranjska 6
Srečevalnica	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA/ Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsak torek od 10. do 12. ure	Smoletova 16, pritličje
Šola zdravja	Vabljeni na različne delavnice, kjer se boste naučili izdelovati različne okraske, voščilnice, oblikovali papir. Gospa Olga: 031 853 258	Vsak ponedeljek od 8.30 do 12.00	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 3
Društvo Tromostovje	Društvo Tromostovje združuje mlajšo, srednjo in starejšo generacijo skozi program Skupine starih ljudi za samopomoč. Namenjeno je vsem zainteresiranim in pomoči potrebnim posameznikom, ne glede na to, ali so člani društva ali ne. Pokličite gospo Ano: 040 291 523 ali gospo Mojco: 031 641 726.	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Sedež ČS Bežigrad, Vojkova 1, sejna soba 1
Pogovorne skupine za starejše	Društvo Tromostovje vas vabi na redna srečanja samopomočne pogovorne skupine za starejše. Vodita jo Jasmina Rački in Maruša Bertonec. skupina.starejsih@gmail.com	Vsak torek od 17.30 do 19.00	Knjižnica REČI, Belokranjska 6
Globine ženske duše	Skupina za ženske vseh starosti: predavanja, pogovori in ustvarjalne delavnice, ki temeljijo na zgodbah iz knjige Ženske, ki tečejo z volkovi. Vsebinsko in program pripravljata psihoterapevtka in coachinja mag. Urška Ajdišek ter coachinja, ustvarjalnica in art terapevtka mag. Mojca Leben. Obvezne prijave na: 041 806 533 oz. etnikaljubljan@gmail.com (Mojca Leben)	Vsak ponedeljek od 8.30 do 12.00	Vojkova 87
Ko spregovorijo sanje	Analiza sanj, pomen njihovih simbolov, kaj nam sporočajo in kako si lahko z njimi pomagamo. Skupino vodi psihoterapevtka mag. Urška Ajdišek. Obvezne prijave na: 041 806 533 ali etnikaljubljan@gmail.com (Mojca Leben)	Vsako sredo od 18. do 21. ure	Vojkova 87
Tečaj in vadba TAI CHI in Quigong	Taijiquan je starodavna kitajska borilna veščina, ki se uveljavlja predvsem kot večšina krepitev vitalne življenjske energije in vzdrževanja dolgovčnosti. Je izjemno učinkovita veščina doseganja notranjega ravnotežja. Igor: 041 430 650	Vsak ponedeljek in četrtek od 17.30 do 19.30	Belokranjska 6, dvorana
Plesni večeri za občane	Petkovi plesni večeri so namenjeni vsem generacijam. Naučite se novih plesov ali utrdite že usvojene plesne korake.	Vsak petek od 19.30 do 22.00	Belokranjska 6, dvorana
ČS CENTER			
Posvoji punčko in reši otroka	Material in navodila za izdelavo dobite na delavnici, punčke so namenjene prodaji. S tem projektom Unicef Slovenija zbira sredstva za cepljenje otrok v državah v razvoju proti šestim nalezljivim otroškim boleznim (ošpice, davica, oslovski kašelj, otroška paraliza, tuberkuloza in tetanus).	Vsako sredo od 10. do 11. ure	Štefanova 11, sejna soba
Srečevalnica	Vabljeni na brezplačna srečanja in delavnice ročnih del (pletenje, kvačkanje, klekljanje), ki jih organizira RK Slovenije, OZ Ljubljana.	Vsak torek od 16. do 18. ure	Rozmanova 12, mala sejna soba
Telovadba za starejše	RK Slovenije, OZ Ljubljana organizira telovadbo za starejše. Vabljeni.	Vsak torek ob 14.30	Rozmanova 12, dvorana

potrdil, da bo za obnovo šole poskrbljeno že v prvem rebalansu proračuna.

Svetnik dr. Dragan Matić (SMC) je bil kritičen zlasti zaradi nizkih dodeljenih sredstev za področje kulture, ohranjanja kulturne dediščine in nizkega deleža, namenjenega odkupu umetniških del. Prejel je županov odgovor, da je Ljubljana edina občina v Evropi, ki za področje kulture namenja kar 11 % sredstev. Svetnik je prav tako izpostavil, da je premalo sredstev dodeljenih za projekte investicijskega vzdrževanja javne infrastrukture in izrazil zaskrbljenost glede investicijskih transferjev.

Svetnik Marko Koprivc (SD) je poudaril, da so nekateri premiki na področju stanovanjske politike sicer vidni, vendar bi bilo po njegovem treba razbremeniti stanovanjske sklade, saj so čakalne vrste še vedno dolge. Tematiki stanovanj se je pridružila tudi svetnica Urška Honzak (Levica), ki je izpostavila, da bi bilo za večjo dinamiko stanovanjskega fonda smiselno zagotoviti večjo uporabnost zemljišč, in dodala, da stanovanjska politika postaja vse bolj neprijazna do

občanov, ker se Ljubljana spreminja v mesto za bogate in turiste. Župan je pojasnil, da na območju Rakove jelše gradijo 156 novih stanovanj, sredstva od prodaje zemljišča na Masarykovi pa so šla v Javni stanovanjski sklad. Iz Levice je svetnik Milan Jakopovič izpostavil, da so se sredstva za zdravje in socialno varstvo znižala za približno 20 %. Izrazil je zaskrbljenost glede vprašanja starostnikov, pomanjkanja domov za starejše občane in problematike zdravstvene oskrbe na domu, kjer prihaja zlasti do znatnega upada ustreznega kadra. Župan je zatrdil, da se vprašanje oskrbe na domu intenzivno rešuje in da je v načrtu tudi pet dodatnih dnevnišnih centrov.

Svetniška vprašanja in pobude z odgovori Mestne uprave

Z Oddelka za predšolsko vzgojo in izobraževanje so se odzvali na pobudo mestnega svetnika Janeza Starihe (Lista kolesarjev in pešcev) glede postavitve **enotnih označevalnih tabel za prepoved kajenja, uživanja hrane**

in pijače ter sprehajanja psov na šolskih območjih. Povedali so, da je bila enotna opozorilna tabla že oblikovana in da jih bodo na območju šole postavili na vidno mesto.

Svetnik dr. Dragan Matić se je pozanimal glede **ureditve parkirišča na območju Žal ob Tomačevski cesti na lokaciji »Med jerebikami«** in s Službe za razvojne projekte in investicije prejel odgovor, da bo parkirišče na severni strani Žal s predvidenimi kapacitetami zadostilo potrebam obiskovalcev pokopališča. Svetnik je prav tako prejel odgovor na pobudo glede **obvladovanja števila golobov v mestnem središču.** Z Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet pojasnjujejo, da je po Uredbi o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah nadzor in obvladovanje tovrstne problematike v pristojnosti Ministrstva za okolje in prostor. Lokalna skupnost tako nima pravne podlage za sprejetje odloka, ki bi urejal ali omejeval populacijo golobov. Z Oddelka so še dodali, da so sprejeli spremembo Odloka o urejanju in čiščenju občinskih cest in javnih

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
Delavnica preprečevanja padcev v starosti	Pridružite se preventivnim predavanjem in izmenjavi izkušenj za varno starost brez poškodb.	Vsak tretji četrtek od 10.15 do 12. ure	Rozmanova 12, mala sejna soba
Čaj ob petih – tedenske srečevalnice in prostočasne delavnice	Humanitarno društvo Nikoli sam vas vabi na tedenska druženja, pogovor ob čaju in sladkem prigrizku. Na družbenih izvajamo prostočasne delavnice, lahko pa se preizkusite tudi v igranju različnih družabnih iger.	Vsak torek od 15. do 19. ure	Štefanova 11, mala sejna soba
Merjenje krvnega tlaka	Brezplačno merjenje krvnega tlaka, splošni nasveti glede vzdrževanja krvnega tlaka (prehrana, telesna aktivnost). Organizira HD Nikoli sam.	Vsako prvo sredo od 17.30 do 19.30	Zarnikova 3, pritličje, pisarna 5
OM Chanting	OM je prazvok, prvotni zvok, ki ustvarja in se razširja po vesolju. Pripada celotnemu človeštvu ne glede na starost, narodnost, etnično pripadnost ali religijo. Dejavnost je primerna za vse, sedi se na stolih. Ni potrebno, da imate posluš, vsak zna peti OM. FB: OM Chanting Slovenija ali www.bhaktimarga.si	Vsak ponedeljek od 18.00 do 19.15	Štefanova 11, dvorana
ČS ČRNUČE			
Srečevalnica Črnuče	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljan.si/sl/SRECEVALNICA . Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljan.si	Torek, 26. 11., ob 17. uri	Sedež ČS Črnuče (Kulturni dom Črnuče), Dunajska cesta 367, I. nadstropje, mala sejna soba
ČS DRAVLJE			
Z energijsko medicino do vitalnosti in dobrega počutja	Prav vsi imamo sposobnost, da z uravnavanjem svojih energij ustvarimo optimalno počutje v vsakem trenutku. Različne teme: izboljšanje počutja, okrepitev imunskega sistema, omilitev glavobola, nespečnosti, uravnavanje hormonskega ravnovesja ter umirjanje v trenutkih stresa. Brezplačne delavnice so primerne tako za začetnike kot tudi za vse, ki že imate izkušnje. Delavnico vodi certificirana praktikantka Minca Kavčič.	Sreda, 27. 11., ob 17. uri	Sedež ČS Dravljje (Dom krajanov Dravljje), Draveljska 44, I. nadstropje, soba št. 15
Gledališke delavnice za otroke*	Otroci na gledaliških delavnicah spoznavajo in raziskujejo gledališki svet, improvizacijo, odrski govor in gib, krepijo sposobnost sodelovanja, domišljijo, samozavest in samopodobo, izboljšujejo komunikacijo in koncentracijo ter navezujejo prijateljske stike. Gledališke delavnice bodo konec maja zaokrožili z nastopom za starše, sorodnike in povabljenе. Mentorici Saša in Jasmina sta pedagoginji, igralki in režiserki, ki imata s poučevanjem otrok na področju gledališča večletne izkušnje. Cena*: 30 €/mesec/otroka; za drugega otroka 20 % popusta. Prijave: klančnik_s@yahoo.com , 041 362 692 (Saša Klančnik)	Vsak četrtek od 16.30 do 18.00	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, mala dvorana
Koncert Klape Lumin	Vljudno vabljeni na dalmatinski večer s Klapo Lumin. Vstopnine ni.	Sobota, 23. 11., ob 19. uri	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, velika dvorana
Plesne vaje za ljubitelje plesa v paru	Plesne vaje pod okriljem Društva KVAS* vodita Peter Fileš in Maja Pucel. Vaje so namenjene ljubiteljem plesa v paru, dobrodošli pa tudi tisti brez plesnega partnerja. Ob torkih in četrkih utrjujejo plesno znanje v paru, se učijo novih plesnih figur in ozaveščajo pokončno plesno držo. Informacije in prijave: plesvparu@gmail.com Kontakt: 031360340 (Maja) *članarina/vadnina in prostovoljni prispevki www.showtime.si	Vsak torek in četrtek od 12. do 14. ure Vsak petek od 17. do 19. ure	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, velika dvorana
Plesne vaje	Plesna skupina DU Dravljje je družina aktivnih in razigranih ljudi, ki radi plešejo in nastopajo ter se pri tem zelo zabavajo. Vabljeni, da se jim pridružite. DU Dravljje, plesna skupina: mimica.herakovic@gmail.com	Vsak ponedeljek, sredo, četrtek in petek ob 9. uri	Sedež ČS Dravljje, Draveljska 44, velika dvorana
Šola zdravja – skupina Ljubljana Dravljje	Kadar dežuje, telovadijo v telovadnici v domu. Poleg telovadbe jih združujeta prijateljstvo in klepet ob jutranji kavici in kozarcu vode.	Vsak delovnik od 8.00 do 8.30	Pred sedežem ČS Dravljje (Dom krajanov, Draveljska 44)
ČS GOLOVEC			
Vaje za izboljšanje spomina – možganski fitnes	Priznana mednarodna trenerka spomina Jasmina Lambergar iz Centra za urjenje spomina vas bo naučila tehnik za boljše pomnjenje. Z vajami za spomin bo razgibala vaše možgane. Predavanje za vse generacije je brezplačno!	Sreda, 20. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Golovec, Litijaska 38, I. nadstropje, sejna soba
Šola zdravja – skupina Štepanjsko naselje	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem, ki je namenjena vsem generacijam.	Vsak delovnik ob 8. uri	Športno igrišče med Parmsko ulico in trgovino Mercator

zelenih površin, po katerem se na javnih površinah prepevuje hranjenje živali. V Svetniškem klubu Levica so izpostavili vprašanja, vezana na **zagotavljanje pomoči na domu in s tem povezanim alarmantnim pomanjkanjem kadra socialnih oskrbovalk in oskrbovalcev na področju socialne oskrbe**, ki obenem tare tudi izvajalce institucionalnega varstva (domove za starejše občane in socialnovarstvene zavode). Z Oddelka za zdravje in socialno varstvo so odgovorili, da po sprejetju

Zakona o osebni asistenci veliko število socialnih oskrbovalcev, prej vključenih v oskrbo na domu, zaradi ugodnejših plačilnih pogojev odhaja na delovno mesto osebnega asistenta invalidom. Pojasnjujejo, da si v okviru Zavoda za oskrbo na domu in koncesionarja (Zavod Pristan) v veliki meri prizadevajo za sistemske spremembe na tem področju, da podpirajo prizadevanja za urejanje statusa in boljšega plačila za socialne oskrbovalce, ter dodajajo, da so prav tako

aktivni na področju iskanja in ohranjanja ustrezno usposobljenega kadra.

V klubu Levica so z Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet prejeli tudi odgovor na pobudo glede **omejitve hitrosti na 30 km/h na delu Slovenske ceste od Gosposvetske do križišča z Dunajsko cesto**. Na Oddelku so pojasnili, da je za ustrezno določitev hitrosti v tem delu poskrbljeno s širokimi površinami za pešce in kolesarje ter s pasovi za kanaliziranje motornega prometa, zato dodatna

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
Srečevalnica KORK Štepanjsko naselje	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA . Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsak tretji torek v mesecu ob 17. uri	Sedež ČS Golovec, Litijska cesta 38, I. nadstropje
KORK Štepanjsko naselje	Meritve krvnega tlaka, holesterola in sladkorja v krvi.	Vsak tretji torek v mesecu od 16. do 17. ure	Sedež ČS Golovec, Litijska c. 38, I. Nadstropje
ČS JARŠE			
Medgeneracijsko druženje in ustvarjanje	Ustvarjanje različnih ročnih izdelkov in medgeneracijsko druženje. Material in ideje za ustvarjanje vsak prinese s seboj. Vstop prost.	Vsak petek od 10. do 13. ure	Perčeva 22, pritličje, sejna soba
Srečevalnica KORK Zelena jama	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA . Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsak prvi in tretji četrtek v mesecu od 10. do 12. ure	Perčeva 22
Šola zdravja – skupina Nove Jarše	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem s 1000 gibi. Telovadba je namenjena vsem generacijam. Kadar dežuje, je v telovadnici. Olga Pušnik: 040 299 048	Vsak delovnik od 7.30 do 8.00	Športno igrišče Produkcijske šole, Jarška 44
Šola zdravja – skupina Šmartno	Vabljeni na jutranjo telovadbo na prostem s 1000 gibi. Telovadba je namenjena vsem generacijam. Kadar dežuje, je v pokritem delu igrišča. Zlata Zajec: 031 465 521	Vsak delovnik od 8.00 do 8.30	Nogometno igrišče Šmartno ob reki Savi
ČS MOSTE			
KORK Fužine – meritve	Krajevna organizacija Rdečega križa Fužine organizira in vabi na meritve krvnega tlaka, sladkorja in holesterola v krvi. Opomba: MERITVE SO BREZPLAČNE LE ZA ČLANE DRUŠTVA!	Vsako prvo sredo v mesecu od 10. do 12. ure	Preglov trg 15
Srečevalnica	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA . Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsako sredo od 10. do 12. ure	Preglov trg 15
ČS POLJE			
Joga za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vadbo joge. Primerna je za starejše, vključuje počasne gibalne vaje, dihalne vaje in meditacijo. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dca-ljubljana.org	Vsak ponedeljek od 10.00 do 11.30	DCA za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Jutranja telovadba za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na redno tedensko vadbo. Poudarek je na vajah, ki preprečujejo napredovanje starostno pogojenih zdravstvenih težav. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dca-ljubljana.org	Vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek ob 8. uri	DCA za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Chi gong in EFT za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vadbe chi-gonga in tapkanja EFT. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dca-ljubljana.org	Vsak torek od 9.30 do 10.30 (EFT) Vsako sredo od 8. do 9. ure (chi gong)	DCA za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
Urjenje spomina za starejše	Dnevni center aktivnosti za starejše Zalog vabi na vaje za ohranjanje in krepitev spomina, koncentracije, natančnosti, sposobnosti za reševanje problemov, besednih spretnosti, domišljije in logičnega mišljenja. Za dodatne informacije: 082 055 177 ali 051 664 941 oz. zalog@dca-ljubljana.org	Vsak petek od 10.00 do 11.30	DCA za starejše Ljubljana Zalog (DCA), Center Zalog, Zaloška 267, večnamenska dvorana
ČS POSAVJE			
Delavnica o temeljnih postopkih oživiljanja in prikaz uporabe defibrilatorja	Z defibrilatorjem lahko rešimo življenje nekemu s srčnim zastojem. Naučimo vas pravilne uporabe. Brezplačne meritve krvnega sladkorja, tlaka in holesterola. Delavnica je namenjena vsem generacijam.	Četrtek, 21. 11., ob 18. uri	Kulturno-prosvetni dom Savlje Kleče, Savlje 101, dvorana
Energijske vaje za vzpostavitev ravnovesja v telesu	Preproste energijske vaje, s katerimi stimuliramo energijski pretok v telesu in dosežemo izboljšanje splošnega počutja ter fizičnega in psihičnega zdravja.	Četrtek, 14. 11., ob 17.30	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Glasbena prireditev z Medenkami	Vabljeni na zabavno glasbeno prireditev z Medenkami, žensko vokalno skupino iz Ljubljane, ki bo zapela številne pesmi različnih zvrsti. Gostje bodo dodatno obogatili prireditev.	Petek, 15. 11., ob 19. uri	Kulturno-prosvetni dom Savlje Kleče, Savlje 101, dvorana
Celovečerni koncert MoPZ Posavje	Vabljeni na celovečerni koncert MoPZ Posavje.	Petek, 22. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Ples z Vrtnico: Druženje ob plesu 40+	Poudarek je na skupinskih plesih, ki se izvajajo na latino glasbo, angleški valček in sirtaki. Po želji pa tudi ples v parih.	Vsako sredo od 20.15 do 22.00 in vsak petek od 19. do 22. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Joga z Društvom Vrtnica	Vabljeni na izvajanje joge z Društvom Vrtnica.	Vsak torek in četrtek od 9. do 11. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Druženje v Posavju z Mladimi zmaji	Ulični zmaji organizirajo kreativno preživljanje prostega časa. Ob mrzlih dnevih so v notranjih prostorih četrtno skupnosti, ko pa sije sonce, popoldneve preživljajo na igrišču ob Bratovševi ploščadi. Vabljeni mladi 12+.	Vsako sredo od 17. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa ploščad 30, kletni prostori ali igrišče ob Bratovševi ploščadi
Čaj ob petih: tedenske srečevalnice in ustvarjalnice	Tedenska druženja, pogovori, družabne igre. Dobivajo se različne generacije. Vsak udeleženec prejme tudi topel napitek (čaj ali kavo) ter se posladka s keksi.	Vsak četrtek od 16. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Brezplačno merjenje krvnega tlaka	Merjenje krvnega tlaka izvaja medicinska sestra, ki vam lahko ponudi tudi splošne nasvete glede krvnega tlaka ter s področja zdravja in zdravega načina življenja.	Vsak prvi četrtek od 17. do 18. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Krožek risanja Barvaj in ustvarjaj	Udeleženci pridobivajo risarsko znanje. Pristop voditeljice je prijazen in enostaven, zato so se udeleženci tečaja do sedaj veliko naučili.	Vsak četrtek od 17. do 19. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Migajmo za zdravje	Vabljeni na vadbo s ŠD Ljubljana Ježica, ki je namenjena vsem generacijam. Za več informacij lahko pokličete gospo Mojco na 051 650 415.	Vsak ponedeljek ob 19. in 20. uri. Vsako sredo ob 18. in 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet

omejitev z najvišje dovoljene hitrosti motornega prometa na tem odseku, ki je 50 km/h, ni potrebna.

Z istega Oddelka so se odzvali še na vprašanje svetnice dr. Aste Vrečko (Levica) glede **zanemarjenosti podhoda med Železno cesto in Vilharjevo ulico, ki vodi pod železniško postajo do Masarykove ceste in Resljeve ulice**. Svetnici so sporočili, da za čiščenje talne površine in praznjenje košev v podhodu skrbi Javno podjetje VOKA SNAGA. Ročno čiščenje

in praznjenje dveh košev se izvaja petkrat na teden, strojno pometanje pa povprečno enkrat na mesec.

Z Oddelka za gospodarske dejavnosti in promet so odgovorili še svetnici Urški Honzak glede načrtovane **prenove Bratovševske ploščadi**, ki se še vedno ni začela, zaradi česar je območje neprimerno vzdrževano, sanirajo pa se le najnujnejše zadeve. Svetnici so pojasnili, da je občina v preteklih letih izdelala projektno dokumentacijo za celovito prenovo Bratovševske ploščadi

in pri tem uporabila ključ delitve financiranja obnove strehe garaž in ploščadi, ker so garaže pod ploščadjo lastniške. 60 % naj bi tako financirala občina, 40 % pa lastniki garaž, ki se z dano rešitvijo niso strinjali, ker želijo, da se v financiranje sanacije vključi še etažne lastnike stanovanj ob ploščadi. Dodali so, da bo zeleno luč za izvajanje investicijskih posegov na Bratovševi ploščadi dal dogovor glede delitve stroškov med etažnimi lastniki objektov ob ploščadi in lastniki garaž.

DOGODEK	KRATKA VSEBINA	TERMIN	LOKACIJA
Splošne telesne vaje	Splošne telesne vaje s ŠD Ljubljana Ježica so namenjene vsem generacijam. Za več informacij lahko pokličete gospo Mojco na 051 650 415.	Vsak torek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Aerobika in pilates	Aerobika in pilates s ŠD Ljubljana Ježica sta namenjena vsem generacijam. Za več informacij lahko pokličete gospo Mojco na 051 650 415.	Vsak četrtek ob 19. uri	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Vadba za seniorke in seniorje	Vabljeni na vadbo za seniorke in seniorje s ŠD Ljubljana Ježica. Za več informacij lahko pokličete gospo Mojco na 051 650 415.	Vsak torek in četrtek od 7.45 do 9.00	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
Pilates	Vabljeni na Pilates s Športnim društvom Ježica. Poudarek na dihanju pri vsaki izvedbi vaje, ki krepi mišice in ozavešča vadečega glede celotnega telesa. Namenjeno vsem starostnim skupinam.	Vsak torek od 20. do 21. ure	Sedež ČS Posavje, Bratovševa pl. 30, klet
ČS ROŽNIK			
Meritve krvnega tlaka, sladkorja in holesterola	Brezplačne meritve krvnega tlaka, sladkorja, holesterola in trigliceridov v krvi. MERITVE SO BREZPLAČNE LE ZA ČLANE DRUŠTVA!	Vsako drugo sredo v mesecu od 8. do 10. ure	Brdnikova ulica 14, sejna soba
Srečanje društva Al-Anon za samopomoč družin alkoholikov	Vas skrbi, ker nekdo v vaši bližini preveč pije? Družinske skupine Al-Anon lahko pomagajo vsem, ki so prizadeti zaradi prekomernega pitja družinskega člana ali prijatelja. Informacije na: 041 494 767 in 041 389 129.	Vsak ponedeljek ob 10. uri in vsak petek ob 20. uri	Brdnikova ulica 14, sejna soba
Pogovorna skupina Rožnik	Namen srečanj je oblikovanje trajne skupinice novih prijateljic in prijateljev, starih nad 65 let, za pogovore o različnih temah in drugih aktivnostih. Gospa Anja: 031 670 337	Vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu od 16.30 do 18.00	Sedež ČS Rožnik, Viška cesta 38
ČS RUDNIK			
Telovadba na prostem	Telovadijo na prostem, v vsakem vremenu. Po telovadbi se družijo in si pomagajo v težavah. Njihovi člani so vseh starosti in obeh spolov. Skupino sestavljajo mladi, starejši, bolehnii in invalidni. Vabljeni vsi, ki si želijo zdravo življenje in dobro družbo.	Vsak dan ob 7.30	Igrišče Kajak Kanu klub Ljubljana, Livada 31
Telovadba za starejše	Skupina starejših občanov skupaj dela različne vaje proti osteoporozi. Vsak posameznik potrebuje svojo ležalko in čisto obutev.	Vsak ponedeljek ob 18. uri	Sedež ČS Rudnik, Pot k ribniku 20, dvorana
ČS SOSTRO			
Biodinamika	Predavanje Štefke Kozamernik na temo: Učimo se poslušati svoje telo. Prikaz zdravihne evritmije in vaje. Predavanje organizira Društvo za biodinamično gospodarjenje Ajda Sostro.	Sreda, 20. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Sostro, Cesta II. grupe odredov 43, I. nadstropje, sejna soba
Komedija	V vaški gostilni se srečata po dolgih letih sošolca Franci in Ferdo, ki sedaj že uživata v pokoju. Brez kelnarca Fanči ne gre, tudi ne brez harmonike. Zbirali bodo prostovoljne prispevke za dobrodelne namene. Predstavo organizira Vrtec Pedenjped.	Petek, 15. 11., ob 19.30	Sedež ČS Sostro, Cesta II. grupe odredov 43, dvorana
ČS ŠIŠKA			
Zdrava prehrana – vegan	Bodimo zdravi, prijazni do živali in okolja! Vsi želimo biti odgovorni in dobri, tako do sebe kot tudi do drugih okoli nas. Na predavanju vam bomo predstavili zdravstvene prednosti rastlinske prehrane ter njeno povezavo z okoljevarstvom. Dogodek je primeren za vse, ki jih zanima zdrava hrana, zaščita narave in živali ter kulinarike. Po predavanju namreč sledi zaključek s kuharskimi nasveti, brezplačnimi zloženkami s kar 28 recepti in degustacija jedi. Predavanje za vse generacije!	Sreda, 13. 11., ob 18. uri	Sedež ČS Šiška, Kebetova 1, sejna soba
Delavnica o temeljnih postopkih oživiljanja in prikaz uporabe defibrilatorja	Z defibrilatorjem lahko rešimo življenje nekemu s srčnim zastojem. Naučimo vas pravilne uporabe tega aparata. Brezplačne meritve krvnega sladkorja, tlaka in holesterola. Delavnica je namenjena vsem generacijam.	Četrtek, 14. 11., ob 18. uri	Prostori OŠ Koseze, Ledarska 23
Učenje spomina – tehnike pomnjenja	Da bi naši možgani ostali aktivni, jih moramo ves čas urediti. Ravno zato moramo uvesti tehnike v vsakdanjem življenju, ki bodo naše možgane zbudile. Izvajalec delavnice: Društvo Senior, senior.drustvo365@gmail.com, 064 199 095. Vabljeni k udeležbi, delavnica je brezplačna.	Vsak ponedeljek od 9. do 11. ure	Jesenkova 1, I. nadstropje
Telovadba	Vabljeni na vaje za razgibavanje, ki jih organizira KORK Ljubo Šercer.	Vsak ponedeljek ob 9. uri	Sedež ČS Šiška, Kebetova 1
Bralna srečanja	Združuje jih veselje do branja, poezije in dobrih zgodb. V svojo družbo vabijo vse, ki radi berete in želite svoja doživetja in mnenje o prebrani knjigi deliti z drugimi. Knjige za branje in pogovor zbirajo skupaj na srečanjih. Organizatorica in moderatorica srečanj je Nataša Finžgar.	Vsak tretji petek od 19. do 21. ure	Jesenkova 1, I. nadstropje
Plesna skupina – boljši plesalci	Družabni plesi za boljšje plesalce. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek in četrtek ob 9. uri	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Plesna skupina – začetniki	Družabni plesi za začetnike. Izvaja DU Koseze.	Vsak ponedeljek ob 19. uri	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Telovadba	Vabljeni na vaje za razgibavanje, ki jih organizira Krajevna organizacija ZB za vrednote NOB komandant Stane.	Vsak petek od 9. do 11. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Pevske vaje	Vabljeni na pevske vaje, ki jih za svoje člane organizira DU komandant Stane. Vse informacije na: 051 436 550.	Vsak ponedeljek od 9. do 12. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Angleščina – predavanje in tečaj	Uporaba tehnik pomnjenja pri učenju tujih jezikov – angleščina.	Vsako sredo od 9. do 11. ure	Trg komandanta Staneta 8, klet, vhod ob trgovini
Druženje krajanov – KORK Ljubo Šercer	Za mlade po letih in mlade po srcu, za velike in male, za babice in dedke, za mamice in očke, za fante in punce... Vabljeni na druženje krajanov. Če je 10. na soboto ali nedeljo, je druženje prvi delovni dan. Predvsem se družijo in se spoznavajo, si izmenjujejo izkušnje, spoznanja, stvari, recepte... Pridite, lušno je. Prostovoljke KORK Ljubo Šercer vas pričakujejo.	Vsakega 10. v mesecu ob 17. uri	Sedež ČS Šiška, Kebetova 1
ČS VIČ			
Srečevalnica KORK Kozarje	Vabljeni na praktične ustvarjalne delavnice in srečanja. Mesečni program je objavljen na: www.rdecikrizljubljana.si/sl/SRECEVALNICA. Več informacij, prijave: 040 871 589, info@rdecikrizljubljana.si	Vsako drugo in četrto sredo v mesecu ob 18. uri	GD Kozarje, Cesta na ključ 56
Srečanje društva Al-Anon za samopomoč družin alkoholikov	Vas skrbi, ker nekdo v vaši bližini preveč pije? Družinske skupine Al-Anon lahko pomagajo vsem, ki so prizadeti zaradi prekomernega pitja družinskega člana ali prijatelja. Več informacij: 041 735 780	Vsako sredo ob 10. uri	Sedež ČS Vič, Tbilisijjska 22A, sejna soba

Ljubljana je še kako živa

Besedilo in foto: **Staša Bizjak**

Arend

Helen in Terris

Jackie

Jean

Sharon in Chris

Felix

Bodo

Joseph Krassnig

Arend, Bremen, Nemčija
V Ljubljano sem prišel z vlakom. Trudim se, da po Evropi uporabljam javni prevoz. Opažam, da ima Ljubljana različne tipe turistov. Eni so masovni, ki pridejo, odključajo svoj seznam in gredo. Drugi pa so takšni kot jaz, vzamemo si čas. Zanima nas turistično neobljudena Ljubljana. Zanimivo je, da lahko doživiš pravo Ljubljano le nekaj ulic stran in že prideš v stik z domačini. Ko sem iskal prenočišče, sem opazil, da imate zelo veliko ponudnikov Airbnb. Sam se izogibam tem ponudbam, saj ponudniki običajno ne plačajo davkov in mesto nima nič od takšnih kupcij. Nastanjen sem v Art hotelu. Spodobna cena za spodobno storitev. V vseh vodnikih piše, da je Ljubljana zelena prestolnica Evrope, pa mi povejte: s katerimi obnovljivimi viri se Ljubljana greje pozimi ali hladi poleti? Ko sem se z vlakom približeval Ljubljani, nisem opazil niti enega solarne sistema.

Helen in Terris, Hongkong
Za pot po tem delu Evrope sva si vzeli dvaintrideset dni.

Najprej sva dva dni preživeli v Moskvi, nato pa direktno do Ljubljane. Zaključili bova v Beogradu. Na Ljubljanskem gradu občudujeva pogled na mesto in gore. Čist zrak imate. Trenutno je svež zrak vse, kar potrebujeva.

Jackie, Melbourne, Avstralija
S soprogom sva najela avto in v sedmih dneh obiskala različne slovenske kraje. Atomske toplice mi bodo ostale v lepem spominu. V Ljubljani pa to, da je velik del mesta namenjen pešcem. To je super. Na najini evropski poti si bova ogledala še del Italije in Francije. Za Slovenijo sva se odločila predvsem zaradi dobrih ocen v popotniških revijah.

Jean, Bray, Irska
Slovenijo sem prvič obiskala leta 2004, ko je Irska predsedovala Evropski uniji in je Slovenija vstopila v EU. Naše veleposlanstvo je povabilo skupino novinarjev na strokovno ekskurzijo. Lokalni vodič nam je razkazal nekaj pristrčnih točk v vaši miniaturi prestolnici. V spominu mi je ostal obisk gostilne, v kateri je večerjal tudi svetovno znani

tenisač Goran Ivanišević. Dobila sem občutek, da Ljubljana nima ločenih lokacij za bogate in manj bogate oziroma slavne in neslavne. Imam prav?

Sharon in Chris, Vancouver, Kanada
V Slovenijo sva prišla, da proslaviva dvajseto obletnico poroke. Že dlje časa sem na Youtube kanalu spremljal Slovenca Nika Rijavca, ki ima zanimive, z naravo povezane video posnetke. Posnetek gradnje brunarice je izjemen, poglejte ga, ne bo vam žal. Prav po njegovi zaslugi sem se navdušil nad Slovenijo in žena se je strinjala, da najino skupno pot proslaviva v Sloveniji. Ljubljana nama je všeč, ker ima prvinsko energijo. Življenje v središču mesta je živahno in brez avtov. Vancouver tega nima, razen na otočku Granville sredi mesta.

Felix, Nova Zelandija
Že trideset let živim na Novi Zelandiji, izviram pa iz Peruja. Moj življenjski moto je: »Delaj in potuj, delaj in potuj.« Obisk Evrope je namenjen opozarjanju ljudi o podnebnih spremembah. Zemlja je naš

edini dom. Če ga ne bomo varovali, bo po nas. Obe ti so katastrofalni. Ljubljano sem obiskal, ker je Slovenija ena izmed republik bivše Jugoslavije in v moji mladosti je bila ta država zelo opevana. Obiskal sem Metelkovo mesto. Zanimalo me je, kakšen je ta center alternativne kulture.

Bodo, Lucern, Švica
Ljubljana je kljub častitljivi starosti še kako živa. K temu vedno pripomorejo ljudje. Po mojem mnenju ste Slovenci eni izmed najbolj prijaznih in gostoljubnih narodov v celotni Evropi. Ošvrknil bi propad vašega letalskega prevoznika, s tem ste si zaprli pomembne destinacije in strateške povezave.

Joseph Krassnig, Lipnica, Avstrija
Župan Ehrenhausna me je povabil na celodnevni izlet v Ljubljano. Prišli smo z avtobusom. Vmes smo imeli tudi prosti čas. S kolegi smo si izbrali bar Magda, saj imajo vedno sveže bretonske ostrige in slovenska ekološka vina. Tukaj nisem prvič. Ljubljano se vedno splača obiskati.

Kakovost vode in zraka v Ljubljani

dr. Brigita Jamnik, JP VOKA SNAGA, in
Nataša Jazbinšek Seršen, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana

O pitni vodi v Ljubljani in okolici

Centralni vodovodni sistem mesta Ljubljane in okolice se oskrbuje iz dveh vodnih virov, peščeno prodnih vodonosnikov Ljubljanskega polja in Ljubljanskega barja, kjer se podzemna voda izkorišča v petih vodarnah: Kleče, Hrastje, Jarški prod, Šentvid in Brest.

Notranji nadzor nad skladnostjo pitne vode JP VOKA SNAGA izvaja na vseh oskrbovalnih območjih skladno z določili Pravilnika o pitni vodi v okviru mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preiskav, katerih obseg je odvisen od ocene tveganja za določeno vzorčno mesto oz. nadzorno točko sistema. Notranji nadzor izvajajo akreditirani laboratoriji. V preglednici je prikazan del rezultatov notranjega nadzora pitne vode v avgustu in septembru 2019.

Oskrba s pitno vodo poteka brez posebnosti in je varna.

Dodatne informacije najdete na spletni strani

www.vokasnaga.si/informacije/kaksno-vodo-pijemo.

V primeru vprašanj nam pišite na e-naslov

vokasnaga@vokasnaga.si.

Kakovost podzemne vode v septembru 2019

Predpisane mejne vrednosti za podzemne vode v septembru 2019 niso bile presežene na nobenem merilnem mestu. V vodnjaku Brest IIA je desetilatrazin dosegel mejno vrednost.

Zrak v Ljubljani v avgustu 2019

V tabeli so predstavljeni podatki meritev onesnaženosti zraka na merilnem mestu ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakove ulice za avgust. Dnevna mejna vrednost delcev PM₁₀ (50 µg/m³) je bila presežena 2-krat. Na postaji smo v tem letu do konca avgusta zabeležili 31 dni s preseženo vrednostjo delcev PM₁₀. Maksimalna urna koncentracija delcev PM₁₀ je znašala 1993 µg/m³ 31. 8. 2019 ob 13:00, ki pa je najverjetneje posledica gradbenih del v okolici merilnega mesta. Visoka koncentracija je trajala manj kot 1 uro. Maksimalna dnevna koncentracija je bila istega dne 122 µg/m³. Ostale vrednosti se gibljejo v okviru dovoljenih koncentracij. Avgust je bil precej toplel mesec s poletnimi nevihtnimi padavinami, ki so se pojavile nad 5 mm 3. (6,4 mm), 8. (6,1 mm), 14. (14 mm), 25. (14 mm) in 27. 8. (8 mm) (vir ARSO). Močnejšega vetra v avgustu ni bilo, najpogosteje pa je pihal iz smeri N. Temperatura zunanjega zraka se je gibala med 13 °C in 35 °C, povprečna temperatura pa je bila 23 °C, kar je zelo podobno kot v juliju. Podatki so povzeti po strokovnem poročilu o rezultatih meritev OMS MOL Elektroinštituta Milan Vidmar.

V skladu z Uredbo o kakovosti zunanjega zraka veljajo naslednji normativi:

SO₂ (žveplov dioksid): Mejna urna vrednost je 350 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 24-krat v koledarskem letu. Mejna dnevna vrednost je 125 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 3-krat v koledarskem letu.

NO₂ (dušikov dioksid): Mejna letna vrednost je 40 µg/m³. Mejna urna vrednost je 200 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 18-krat v koledarskem letu.

NO_x (dušikovi oksidi): Mejne vrednosti za skupne dušikove okside niso določene.

PM₁₀ (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 40 µg/m³. Mejna dnevna vrednost delcev PM₁₀ je 50 µg/m³ in ne sme biti presežena več kot 35-krat v koledarskem letu.

PM_{2,5} (delci): Mejna letna vrednost v koledarskem letu je 25 µg/m³.

Benzen: Mejna letna vrednost za benzen je 5 µg/m³.

Del rezultatov rednih preskušanj notranjega nadzora pitne vode v avgustu in septembru 2019

PARAMETER	enota	mejna vrednost	OSKRBOVALNO OBMOČJE			
			KLEČE/ BREST	ŠENTVID	KLEČE JARŠKI PROD	KLEČE/ HRASTJE/ JARŠKI PROD
			6. 8. 2019	6. 8. 2019	5. 9. 2019	5. 9. 2019
Temperatura	°C	/	14,6	18,8	15,9	19,2
Aluminij	µg/L	200	<0,9	<0,9	1,9	1,4
Bor	mg/L	1	0,012	0,02	0,015	0,018
Nitrat	mg/L	50	12,4	16,0	12,3	13,7
Klorid	mg/L	250	9,24	13,6	9,08	9,66
Krom	µg/L	50	0,65	0,53	0,69	0,78
Svinec	µg/L	10	<0,1	<0,1	0,15	0,18
Trikloroeten in tetrakloroeten (vsota)	µg/L	10	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Skupna trdota	°N	/	13,3	14,4	14,4	14,9
Pesticidi (vsota)	µg/L	0,5	<0,20	0,021	<0,20	<0,20
Perfluorooktansulfonska kislina	µg/L	/	0,0013	0,0012	0,0012	0,0012
Perfluorooktanojska kislina	µg/L	/	<0,001	0,001	<0,001	<0,001
Escherichia coli	CFU/100 mL	0	0	0	0	0
Intestinalni enterokoki	CFU/100 mL	0	0	0	0	0
Koliformne bakterije	CFU/100 mL	0	0	0	0	0
OCENA			SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN	SKLADEN

Podatki o kakovosti podzemne vode v vodnjakih vodarn na Lj. polju in Lj. barju

September 2019						
merilno mesto	datum	atrazin	desetilatrazin	lahkohlapni halogenirani ogljikovodiki	nitrat	krom (skupno)
enota		µg/l	µg/l	µg/l	mg/l	µg/l
mejna vrednost		0,1	0,1	10	50	50
Kleče VIII A	11. 9. 2019	< 0,002	< 0,004	< 2	11	1,2
Šentvid IIA	11. 9. 2019	< 0,002	< 0,004	< 2	16	0,91
Jarški prod III	11. 9. 2019	< 0,002	< 0,004	< 2	8,9	1,4
Hrastje IA	11. 9. 2019	0,031	0,040	< 2	19	14
Brest IIA	11. 9. 2019	0,007	0,100	< 2	8,9	0,74

Vir: Monitoring kakovosti podzemne vode in površinskih vodotokov za leto 2019 MOL, MU, Oddelek za varstvo okolja

(-) - meja zaznavanja merilne metode (LOD)

< - meja določanja (LOQ)

MV - predpisane mejne vrednosti za podzemno vodo po Uredbi o stanju podzemnih voda, za krom (skupno) pa po Pravilniku o pitni vodi

Zrak v Ljubljani v avgustu 2019

Merilno mesto križišče Vošnjakove ul. in Tivolske c.	SO ₂	NO ₂	NO _x	Benzen	PM ₁₀	PM _{2,5}
Stopnja pokritosti z meritvami v merilnem obdobju	95 %	90 %	78 %	100 %	100 %	100 %
Maksimalna urna koncentracija	8	105	194	4	1993*	380*
Maksimalna dnevna koncentracija	7	48	103	2	122*	44*
Minimalna dnevna koncentracija	6	24	48	2	16	8
Srednja (mesečna) koncentracija	7	36	72	2	33	19
Število preseganj dnevni dovoljenih vrednosti	0	-	-	-	2	-

Vse vrednosti koncentracij so navedene v µg/m³.

* Izjemno visoke urne in dnevne vrednosti so bile izmerjene dne 31.8.2019 zaradi emisij prahu iz gradbišča v neposredni bližini (prenova Vošnjakove). Te vrednosti niso reprezentativne za onesnaženost zraka na lokaciji, ampak posledica lokalnih trenutnih emisij v neposredni bližini merilnikov, zato ne bodo upoštewane v statistiki imisijskih podatkov.

Ne zamudite!

GALERIJA KRESIJA

13.–28. 11.

Društvo arhitektov Ljubljane: VIZIJE SO 14 _ SPREGLEDANO?

Rezultati raziskave potencialov in kvalitete raznoterih urbanih območij za nadaljnji razvoj Ljubljane.

MUZEJ ZA ARHITEKTURO IN OBLIKOVANJE

14. 11.–9. 2. 2020, več prizorišč

otvoritev 14. 11. ob 18.30, podhod Ajdovščina

26. BIENALE OBLIKOVANJA: BIO 26 | SKUPNO ZNANJE

Osrednja tema bienala je kriza na področju informacij. Z vključevanjem različnih vsebin, struktur in deležnikov želi bienale oblikovanja najti nove načine ter raziskati koncepte in sisteme, s katerimi bi razdiralni informacijski kaos spremenili v ustvarjalne zbirke znanja.

MESTNI MUZEJ LJUBLJANA

14. 11.–30. 8. 2020

KNJIGA. ZNANJE. RAZUM.

Od protestantizma do razsvetljenstva (1500–1800)

Velika letna razstava dosežkov novega veka obravnava kulturne in duhovne vrhunce v Ljubljani – mestu, ki je takrat začelo postajati središče Slovencev. Obdobje treh stoletij je prineslo tiskanje prvih slovenskih knjig, razmah šolanja v jezuitskem kolegiju, spremenjeno vlogo moškega, začetke ženskega šolanja v uršulinskem samostanu in razsvetljensko gibanje v krožku barona Žige Zoisa.

SNG OPERA

15. 11. ob 19.30

Georges Bizet: CARMEN, 50. uprizoritev

Režija, scenografija, kostumografija: Pamela Howard

Dirigent: maestro Marc Tardue

GLEDALIŠČE ANE MONRO

15. in 16. 11. od 17. do 21. ure, Severni mestni park

ANA PLAMENITA 2019

Ko bo svetloba prešla v temo, bo ogenj prišel na sever in živi v bližino pokojnih! Vabljeni na festival Ana Plamenita 2019, ki bo s stotinami plamenov in lučk Severni mestni park (ob Železni cesti) za kratek čas spremenil v čaroben ognjen ambient in prostor druženja, ki ga bodo popestrile iskrive umetniške intervencije.

GALERIJA VŽIGALICA

do 12. 1. 2020

SAEBORG: KLAVNICA 17

Galerija Vžigalica gosti ljubko-erotični horor sodobne japonske pop kulture, umetnice Saeborg (pol Saeko in pol kiborg). Ustvarjalka gumijastih sanjskih dežel in pristranih japonskih stripovskih likov iz lateksa svoje umetniške stvaritve, ki sicer na prvi pogled morda spominjajo na eksces in fetiš, vidi kot formiranje svobode spolov in spolnosti v najširšem smislu.

PRAZNIČNI DECEMBER
Vabljeni v praznično okrašeno mesto s številnimi brezplačnimi prireditvami.
Prižiganje prazničnih luči bo v petek, 29. 11., ob 17.15 na Prešernovem trgu.
Takrat se bo začel tudi Praznični sejem.
5. 12. ob 17. uri pa bo Miklavžev sprevod: Miklavž se bo z angelčki, parklji in vrage spustil z vzpenjačo na Krekov trg, potem pa se z vsem spremstvom odpravil v Frančiškansko cerkev.
www.visitljubljana.si

KINODVOR

Do 24. novembra poteka **Ljubljanski mednarodni filmski festival LIFFE**, s katerega po zaključku na spored prihajata slovenski Zgodbe iz kostanjevih gozdov, zmagovalca Festivala slovenskega filma, in korejski Parazit, letošnji dobitnik canske zlate palme. 16. Animateka, mednarodni festival animiranega filma, pa bo od 2. do 8. decembra v Kinodvor in Slovensko kinoteko spet prinesla najboljše animirane filme z vsega sveta.

NARODNA GALERIJA

21. 11. ob 19. uri

KUSTOS ZA EN DAN: Jani Kovačič

Ob slikah Zorana Mušiča bo Jani Kovačič interpretiral pesmi o trpljenju v II. svetovni vojni.

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

21. 11. ob 18. uri, **Knjižnica Otona Župančiča**

ŽIVLJENJE MEST – BOTANIČNI VRT UNIVERZE V LJUBLJANI

Botanični vrt Univerze v Ljubljani je star več kot 200 let in je prostor z največjo rastlinsko biodiverzitetom ter semensko banko v Sloveniji. Z vodjem botaničnega vrta dr. Jožetom Bavconom in raziskovalko mag. Blanko Ravnjak se bo pogovarjala novinarka in voditeljica Ksenija Horvat.

KINO ŠIŠKA

22.–27. 11., **Kino Šiška in druga prizorišča CoFestival – 8. mednarodni festival sodobnega plesa**

Tudi letos v Ljubljano prihajajo odmevna mednarodna in slovenska imena sodobnega plesa. Na sporedu bodo plesne predstave, pogovori, projekcija dokumentarnega filma in delavnica.

SNG DRAMA LJUBLJANA

23. 11. ob 20. uri, **Veliki oder**

Henrik Ibsen: GOSPA Z MORJA, premiera

Režija: Tin Grabnar

Elida je del družine, ki živi v majhnem skandinavskem mestu, odrezanem od sveta. Razpeta med predvidljivo rutino družinskega življenja in svojimi neuresničenimi ideali ima vse pogoje, da bi lahko bila srečna. Pa vendar ...

CANKARJEV DOM

26. 11. ob 20. uri, **Klub CD**

DUHOVI, rock koncert

Boris Bele, glas, kitara; Luka Vehar, kitara; Miklavž Ašič - Miki, bas kitara; Žiga Kožar, bobni

SLOVENSKI GLEDALIŠKI INŠTITUT

26. 11. ob 18. uri

AVGUSTA DANILOVA, spominski večer ob 150-letnici rojstva

Avgusta Danilova je bila ena prvih slovenskih poklicnih gledaliških igralk in je poleg Zofije Borštnik Zvonarjeve posebljala zenit ženske gledališke igre na prelomu iz 19. v 20. stoletje. Na spominskem večeru bodo misli o tej dami slovenskega gledališča delili dr. Barbara Orel (UL AGRFT), dr. Aldo Milohnič (UL AGRFT) in dr. Štefan Vevar (SLOGD).

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

28. 11. ob 20. uri, **Veliki oder**

Andrew Bovell: KAR VEM, DA JE RES, premiera

Režija: Luka Martin Škof

Ganljiva in poetična ter duhovita in pronicljiva družinska drama, ki ničesar ne olepšuje. Govori o odgovornosti in svobodi ter postavlja vprašanje, ali je mogoče ljubiti preveč.

SLOVENSKA FILHARMONIJA

29. 11. ob 19.30

PÓJ! SING!

Zbor Slovenske filharmonije, dirigent: Sebastjan Vrhovnik

MINI TEATER

29. 11. ob 20. uri

Pier Paolo Pasolini: RIBICA – premiera

Režija: Ivica Buljan

To je intimna razglednica ženske duše in zgodba o neporočeni ženski v poznih tridesetih letih, ki ob ribolovu v resnici poskuša ujeti svoje lastno življenje, vpleteno v politični diskurz upora tako proti fašizmu kot proti meščanskemu konformizmu.

GLEDALIŠČE GLEJ

9. in 10. 12. ob 20. uri

TLORIS ZA REVOLUCIJO, dokumentarni performans

Kritično preizpraševanje našega odnosa do kolonializma.

FESTIVAL LJUBLJANA

V okviru 27. Mladih virtuozov boste **18. novembra** v Viteški dvorani lahko prisluhnili **saksofonistki Vidi Vatovec in flavtistki Annemari Glavič, 10. decembra** pa bo v Slovenski filharmoniji nastopil **Simfonični orkester Fakultete za glasbo** v Beogradu z violinistom Draganom Sredojevičem pod taktirko Bojana Sudjića.

TA VESELI DAN KULTURE

3. 12.

Ob obletnici rojstva Franceta Prešerna vabljeni k brezplačnemu obisku kulturnih ustanov!

MEDNARODNI GRAFIČNI LIKOVNI CENTER

do 19. 1. 2020

HIPERZAPOSLOVANJE (z Zavodom Aksioma)

Umetniki raziskujejo razsežnosti tega, kar je človeško delo postalo.